

**GÜRCİSTAN VE TÜRKİYE’DE UYGULANMAKTA
OLAN COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

Elnur VEISALOV

Doktora Tezi

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Prof. Dr. Serhat ZAMAN

2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

GÜRCİSTAN VE TÜRKİYE'DE UYGULANMAKTA OLAN
COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(Comparison of Geography Teaching Programs in Georgia and Turkey)

DOKTORA TEZİ

Elnur VEISALOV

Danışman: Prof. Dr. Serhat ZAMAN

ERZURUM

Mart, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Serhat ZAMAN danışmanlığında, Elnur VEISALOV tarafından hazırlanan “Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” başlıklı çalışma 01 / 03 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr.Mete ALIM

İmza:

Danışman: Prof. Dr. Serhat ZAMAN

İmza:

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK

İmza:

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Fatih ORHAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

8 / 3 / 2017

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

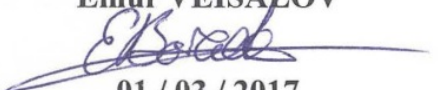
Doktora Tezi olarak sunduğum “Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Elnur VEISALOV

01 / 03 / 2017

ÖN SÖZ

Eğitim sisteminin iyileştirilmesi veya geliştirilmesi her ülkenin temel hedeflerindendir. Coğrafya eğitimi ve öğretiminin benimsenmesi de, eğitim sistemlerinde çok önemli bir yere sahiptir. Coğrafya öğretimini gerçekleştiren öğretmenler ise bu ilmi daha iyi kavratmaları açısından büyük bir sorumluluk taşımaktadırlar.

Bu çalışmada *Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması*’na odaklanılmıştır. Çalışmada her iki ülkenin coğrafya öğretim programının karşılaştırmasından ortaya çıkan sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. İki ülkenin öğretim programları, amaçlar veya hedefler, içerik, kazanımlar ve haftalık ders saatleri gibi özellikler dikkate alınarak karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarının Türk eğitim sistemine ve coğrafya öğretimine faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Öncelikle üniversite hayatımda ve bu araştırmanın yazımında bana yardımlarını hiç esirgemeyen, bilgi ve deneyimi ile bana her zaman rehber olan çok değerli hocam, danışmanım Prof. Dr. Serhat ZAMAN’a sabrı ve anlayışı için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Prof. Dr. Mete ALIM ve Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK hocalarıma olumlu ve yapıcı eleştirilerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim. Birçok kaynaklara ulaşma konusunda yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Hayati DOĞANAY, Prof. Dr. Halil KOCA, Yrd. Doç. Dr. Yaşar GÖK, Doç. Dr. Ogün COŞKUN, Doç. Dr. Namık Tanfer ALTAŞ, Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ, Yrd. Doç. Dr. Fatih ORHAN, Doç. Dr. Ramazan KAYA, Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ, Arş. Gör. Dr. Hasan GÜNAL ve Arş. Gör. Yılmaz KESKİN’e de derin teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak beni her zaman destekleyen ve her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum-2017

Elnur VEISALOV

ÖZET

DOKTORA TEZİ

GÜRCİSTAN VE TÜRKİYE’DE UYGULANMAKTA OLAN COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Elnur VEISALOV

2017, 150 Sayfa

Bu çalışmada “Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” yapılmıştır. Çalışmada her iki ülkenin coğrafya öğretim programları esas olarak *amaç, kazanım, içerik, öğretim süreci ve haftalık ders saatleri* yönünden karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde konunun problem cümlesi, amacı, önemi, konu ile ilgili başlıca araştırmalar, varsayımlar ve bazı tanımlar yapılmıştır. İkinci bölümde ise çalışmanın kuramsal çerçevesi ortaya koyularak Gürcistan’ın ve Türkiye’nin eğitim sistemi tanıtılmış, coğrafya eğitiminden bahsedilmiş ve coğrafya eğitiminden örnekler gösterilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırmada yapılan yöntem ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Dördüncü bölümde ise karşılaştırmalar yapılarak bulgular ve yorumlar yazılmıştır. Son olarak beşinci bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada nitel bir yaklaşım ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları ise yarı yapılandırılmış *görüşme formu* ve *doküman incelemesinden* oluşmaktadır. Elde edilen veriler ise *betimsel analiz* yöntemi ile çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim sistemi, Coğrafya öğretimi, Gürcistan, Türkiye, Karşılaştırma

ABSTRACT

Ph. D. DISSERTATION

COMPARISON OF GEOGRAPHY TEACHING PROGRAMS IN GEORGIA AND TURKEY

Elnur VEISALOV

2017, 150 Pages

In this study, “Comparison of Geography Teaching Programs in Georgia and Turkey” was carried out. In the study, the geography curricula of both countries were mainly compared in terms of purpose, achievement, content, teaching process and weekly course hours. In the first part of the work, problem sentence of the subject, the aim, the importance, the main investigations, assumptions and some definitions about the subject were made. In the second part, the theoretical framework of the study was introduced and the education system of Georgia and Turkey was introduced, geography education was mentioned and examples from geography education were shown. In the third part, information about the method in the research was presented. In the fourth section, findings and interpretations were written by making comparisons. Finally, the fifth section provides conclusions and recommendations.

In the research, were used a qualitative approach and case study. Data collection tools of reasearch consist of a semi-structured interview form and a document review. The data obtained were analyzed by descriptive analysis method.

Key Words: Education system, Teaching geography, Georgia, Turkey, Comparison

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	I
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Konusu ve Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırma Konusuyla İlgili Başlıca Araştırmalar.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Varsayımlar	7
1.7. Tanımlar	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	10
2.1. Gürcistan'da Eğitim Sistemi	12
2.2. Gürcistan Eğitim Sisteminin Tarihi	15
2.3. 2005 Eğitim Reformları	16
2.3.1. Gürcistan'da Öğretmen Eğitimi.....	17
2.4. Okul Sistemi ve Yapısı.....	20
2.4.1. Okul Öncesi Eğitimi	21
2.4.2. İlkokul Eğitimi.....	21
2.4.3. Temel Eğitim	22
2.4.4. Orta Eğitim	22

2.5. Gürcistan’da Milli Öğretim Programı	22
2.6. Gürcistan’da Coğrafya Öğretim Programı	24
2.7. Gürcistan’da Coğrafya Öğretiminin Amaç ve Hedefleri	31
2.8. Gürcistan Okullarında Haftalık Coğrafya Ders Saatleri	33
2.9. Gürcistan’da Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler	34
2.10. Gürcistan Okullarında Kullanılan Coğrafya Ders Kitapları.....	37
2.12. Türkiye’de Eğitim Sistemi	56
2.12.1. Türk Eğitim Sistemi’ni Düzenleyen Esaslar.....	56
2.12.1.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları.....	56
2.12.1.1.1. Genel amaçlar	56
2.12.1.1.2. Özel amaçlar	57
2.13. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	57
2.13.1. Örgün eğitim.....	59
2.13.1.1. Okul öncesi	59
2.13.1.2. İlkokul.....	59
2.13.1.3. Ortaokul	60
2.13.1.4. Lise eğitimi	60
2.13.1.4. Yükseköğretim.....	60
2.13.2. Yaygın Eğitim.....	61
2.14. Yapılan Eğitim Reformları.....	61
2.15. Türkiye’de Coğrafya Öğretim Programı	62
2.16. Türkiye’de Coğrafya Öğretiminin Amaç ve Hedefleri	74
2.17. Türkiye Okullarında Haftalık Coğrafya Ders Saatleri	75
2.18. Türkiye’de Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler	76
2.19. Türkiye Okullarında Kullanılan Coğrafya Ders Kitapları	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	94
3.1 Araştırmanın Deseni.....	94
3.2. Çalışma Grubu ve Materyali	95
3.3. Veri Toplama Araçları	97
3.4. Veri Analizi	98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	99
4.1. Birinci Alt Problem İle İlgili Bulgular	99
4.2. İkinci Alt Problem İle İlgili Bulgular.....	102
4.3. Üçüncü Alt Problem İle İlgili Bulgular.....	114

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	116
5.1. Sonuç.....	116
5.2. Öneriler	122

KAYNAKÇA	124
-----------------------	------------

EKLER.....	132
-------------------	------------

EK 1. Görüşme Formu.....	132
--------------------------	-----

EK 2. Gürcistan’da Uygulanmış Görüşme Formu	133
---	-----

EK 3. Görüşme Uygulaması İçin İzin Belgesi.....	134
---	-----

ÖZGEÇMİŞ.....	135
----------------------	------------

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Gürcistan Eğitim Sisteminin Sınıflara Göre Zorunluluk Düzeyi	13
Tablo 2.2. Gürcistan’da Toplam Öğrenci Sayısının Sınıflara Göre Dağılımı	20
Tablo 2.3. Gürcistan’da Devlet Okullarında Okuyan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	21
Tablo 2.4. Gürcistan’da Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	21
Tablo 2.5. Yeni Milli Öğretim Planının Yıllara Göre Tüm Sınıflara Uygulanması.....	23
Tablo 2.6. Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı.....	26
Tablo 2.7. VII. Sınıf “Coğrafya” Dersinin Öğrenme Alanları	27
Tablo 2.8. VIII. Sınıf “Coğrafya” Dersinin Öğrenme Alanları	28
Tablo 2.9. IX. Sınıf “Gürcistan Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları	29
Tablo 2.10. X. Sınıf “Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar” Dersinin Öğrenme Alanları	30
Tablo 2.11. XI. Sınıf “Dünya Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları	30
Tablo 2.12. XII. Sınıf “Global Problemler Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları	31
Tablo 2.13. Ders Saatlerinin Derslere ve Sınıflara Göre Dağılımı.....	33
Tablo 2.14. Gürcistan’da Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı	38
Tablo 2.15. VII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabı İçeriği	39
Tablo 2.16. VIII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabı İçeriği.....	43
Tablo 2.17. IX. Sınıf “Gürcistan Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği	46
Tablo 2.18. X. Sınıf “Coğrafya, Coğrafya’ya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar” Ders Kitabı İçeriği	49
Tablo 2.19. XI. Sınıf “Dünya Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği	51
Tablo 2.20. XII. Sınıf “Global Problemler Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği.....	54
Tablo 2.21. Türkiye’de Toplam Öğrenci Sayısının İlkokul ve Ortaokula Göre Dağılımı.....	58
Tablo 2.22. Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı.....	65
Tablo 2.23. IX. Sınıf Öğrenme Alanları.....	66
Tablo 2.24. X. Sınıf Öğrenme Alanları	68
Tablo 2.25. XI. Sınıf Öğrenme Alanları.....	70

Tablo 2.26. XII. Sınıf Öğrenme Alanları.....	72
Tablo 2.27. Liselerde Haftalık Ders Saatleri	76
Tablo 2.28. Türkiye’de Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı	81
Tablo 2.29. IX. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği.....	83
Tablo 2.30. X. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği	85
Tablo 2.31. XI. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği.....	88
Tablo 2.32. XII. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği	92
Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	95
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Yaş Durumları	96
Tablo 3.3. Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Eğitim Düzeyleri	96
Tablo 3.4. Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri	97
Tablo 4.1. Her İki Ülkede Coğrafi Beceriler	104
Tablo 4.2. Her İki Ülkede Coğrafya Öğretim Programlarının Değer ve Tutumları ...	105
Tablo 4.3. Her İki Ülkede Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı.....	106
Tablo 4.4. Her İki Ülkede Kazanımların Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı.....	107
Tablo 4.5. Her İki Ülkede Coğrafya Derslerinin Sınıflara Göre Dağılımı	108
Tablo 4.6. 114Türkiye’de ve Gürcistan’da Coğrafya Derslerinin Haftalık Ders Saatleri.....	114

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Gürcistan Eğitim Sistemi	14
Şekil 2.2. VII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	39
Şekil 2.3. VIII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	42
Şekil 2.4. IX. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	45
Şekil 2.5. X. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	48
Şekil 2.6. XI. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	50
Şekil 2.7. XII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	53
Şekil 2.8. Türk Eğitim Sistemi'nin Genel Yapısı.	58
Şekil 2.9. IX. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	82
Şekil 2.10. X. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	84
Şekil 2.11. XI. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	87
Şekil 2.12. XII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı	91

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 2.1. Gürcistan Fiziki Haritası	35
Fotoğraf 2.2. Coğrafya Sınıfı	35
Fotoğraf 2.3. Dünya Fiziki Haritası	36
Fotoğraf 2.4. Dünya Siyasi Haritası.....	36
Fotoğraf 2.5. VII.ve VIII. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlamış Oldukları Materyaller	37
Fotoğraf 2.6. Akıllı Tahta Örneği	77
Fotoğraf 2.7. Akıllı Tahtada Batıdan Doğuya Yükselti Farkı.....	78
Fotoğraf 2.8. Dünya Fiziki Haritası	79
Fotoğraf 2.9. Türkiye Fiziki Haritası	79
Fotoğraf 2.10. Öğrencilerin Hazırladığı Materyaller	80

KISALTMALAR LİSTESİ

ASA	: Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi
CDÖP	: Coğrafya Dersi Öğretim Programı
Çev.	: Çevirmen
Ed.	: Editör
F.A.T.İ.H.	: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
G. S	: Gori Seminaryası
G.M.S	: Gori Müallimler Seminaryası
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MES	: Milli Eğitim Bakanlığı (Ministry of Education And Science of Georgia)
MOH	: Emek, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı (İng.)
MRİD	: Bölgesel Kalkınma Bakanlığı (İng.)
s.	: sayfa
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDÜ (TSU)	: Tiflis Devlet Üniversitesi (Tbilisi State University)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Coğrafya, temelde bir yeryüzü ilmi olarak, coğrafi yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları insanla ilişkiler kurarak inceleyen bir bilimdir. “Coğrafya bilmek, dünyayı görmek demektir” (Doğanay, 2012, s. 3). Coğrafya ilmi, sadece bakış ufkunu genişleten, bireylerin dünyayı ve dünyada baş veren olayları daha kolay kavramalarını sağlayan bir genel kültür ilmi olmayıp, bu gibi işlevlerinin yanı sıra, bireylerde yurt sevgisi duygusunun geliştirilip aşılması açısından etkin bir rol oynamaktadır (Doğanay ve Zaman, 2002).

Coğrafya ilmi vasıtasıyla çıkarılması gereken en önemli ders, yeryüzündeki bütün ekosistem veya canlı ve cansız sistemler arasında bulunan ince ve hassas ilişkilerin farkına varılmasıdır. Bununla birlikte dünyayı veya dünyadaki bütün unsurları oluşturan, bu gibi ilişki ve etkileşime zarar vermeden en uygun şekilde öğrenilmesi ve uygulanmasıdır. Örneğin, çevre bilincinin geliştirilmesi, doğal afet bilincinin geliştirilmesi vb. gibi kazanımlar coğrafya eğitimi ve coğrafya bilimi ile mümkündür. Coğrafya eğitimcilere, öğrencilere, araştırmacılara ve tüm ilgililere yerel-küresel ölçekte bilgi ve bakış açısı kazandıran bir bilim dalıdır. Coğrafya bir ders olarak okullarda öğrencilere dünya hakkında bilgi sağlamanın yanı sıra küresel yönleri ve değişimleri yansıtan yardımcı bir derstir. Coğrafya dersi öğretim programının en önemli amaçlarından birinin öğrencilerin “coğrafi bilinç” kazanmalarının olduğu vurgusu yapılmıştır. Bugün dünyada öğrencilerin coğrafya eğitim-öğretimi ile yeryüzünü kavraması, tanınması ve değerlendirmesi bakımından yaşadığı alandan küresel ölçekte doğa ve insana ait sistemler, süreç ve dokulara yönelik “coğrafi bilinç” kazanmakta olduğu bilinmektedir (Arseven, Şimşek ve Güden, 2016). Coğrafya dersi öğretim programının esas amaçlarından biri ise öğrencilerin “coğrafi beceriler”inin geliştirilmesidir. Coğrafi beceriler, öğrencilerin yaşamları boyunca kullanabilecekleri özelliklerdir. Bu coğrafi beceriler esas olarak haritaları algılama (çizme, okuma vb.), gezi-gözlem, coğrafi sorgulama, arazi çalışması, tablo, grafik, diyagram, değişim,

zamanı algılama, sürekliliği algılama ve kanıt kullanma olarak belirtilmektedir (Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2005).

Günümüzde çağdaş coğrafya bilimi yer adlarını ezberleten ve sadece tasvire dayalı bilgi veren bir bilim dalı olmaktan çok uzaktır. Günümüz gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi coğrafya; insanın, yaşadığı ortamı tüm yönleri ile tanımasına yardımcı olmaktadır. Coğrafya ilmi, yeryüzünde insanların yaşadığı alanlardaki insan ve doğal ortam etkileşiminin sonucu olarak insanın oluşturduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri inceleyen ve bunların sonuçlarını ortaya koyan bir bilim olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım tarzı ile ele alınan coğrafya bilimi sayesinde insanoğlu, yaşadığı çevreyi daha iyi algılamakta ve ondan daha doğru ve en üst düzeyde fayda sağlamak suretiyle daha refah bir hayat sürdürebilmektedir (Kaya, N., 2012).

Coğrafya ilmi, kapsamı itibariyle bireyin eğitiminde oldukça güçlü bir araç ve temel bir bilim alanıdır (Artvinli, 2007). Bugün dünyada çoğu ülke coğrafya biliminin önemini anlayarak okullarda bütün eğitim kademelerinde coğrafya veya coğrafya içerikli konularla öğretim vermektedir. Ülkelerin eğitim sistemlerinin yanı sıra, bu ülkelerin eğitim sistemlerinde kullandığı ders öğretim yöntemleri de farklı olmaktadır. Bunun nedeni olarak, ülkelerin stratejik konumları, kültürel-iktisadi özellikleri, yerüstü ve yeraltı zenginlikleri ve milli-etnik terkihi gibi unsurları gösterebiliriz. Burada ülkelerin stratejik konumlarına göre müfredat programlarının değişmesi, ülkelerin komşuları ile ilişki durumu, çevre sorunlarının etkisi, doğal ve beşeri özellikleri, dikkate alınabilir. Kültürel-iktisadi özellikleri veya yerüstü ve yeraltı zenginliklerinin öğretim programına etkileri ise okuma-yazma oranı ve gelişmişlik düzeyi gibi etkenlere göre farklılıklar göstermektedir. Ülkelerin milli-etnik terkihinin öğretim programlarına etkileri ise o ülkenin çok uluslu, tek uluslu olması durumunda farklılıklar göstermektedir.

Coğrafya öğretiminde yapılandırmacı yaklaşım bu gün dünyada daha çok benimsenmekte olup, eğitim kurumlarında uygulanmaktadır. Yapılandırmacı coğrafya öğretimi, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantılarını dikkate alan yani öğrenci merkezli eğitimi öne çıkaran (Coşkun, 2011), yeni teknolojileri takip eden, yeni yöntemler uygulayan, yeni model ve yaklaşımlarla modern coğrafya öğretimini sağlamaktadır.

Tüm eğitim kurumlarında verilmekte olan coğrafya öğretiminin faydalı olması için ve bu öğretimin öğrencilerde coğrafi bir bilincin oluşturulması için mutlaka mevcut durum ile ilgili olarak araştırmaların yapılması ve sorunların tespit edilerek ortaya konulması gerekmektedir. Bu şekilde yapılacak olan araştırmalar veya çalışmalar, coğrafya eğitimi-öğretiminde ortaya çıkan sorunların tespitini ve farklı çözüm yollarını ortaya koyarak eğitim öğretimin kalitesinin artmasını sağlayacaktır. Bu konuda, gerek sorunların saptanmasında ve gerekse çözüm yollarının tespit edilerek uygulanmasında coğrafya öğretmenlerine veya coğrafya araştırmacılarına önemli görevler ve sorumluluklar düştüğünün vurgulanması gerekmektedir (Zaman ve Coşkun, 2007).

Coğrafya öğretimi yeniliklere açık olup, daima kalıcı öğretimi nasıl sağlayabiliriz diye amaçlamaktadır. Bunlara örnek olarak, bilgisayarları, projeksiyon cihazlarını, fotoğraf makinelerini, filmleri, slaytları ve akıllı tahtaları gösterebiliriz. Bu gibi araç-gereçlerin kullanılması, önceleri ezbere dayalı olan coğrafya ilmini daha kalıcı ve daha kolay öğrenilebilir duruma getirmektedir. Günümüzde yeni teknolojiler, yeni teknikler veya yeni yöntemler kullanılmaktadır. Bu yenilikleri takip ederek, eğitim ve öğretimimize katkı yapmamız gerekmektedir.

Coğrafya öğretimini gerçekleştiren coğrafyacılar veya coğrafya öğretmenlerinin alanlarına hâkim olmaları gerekmektedir. Dünyanın veya ülkelerinin coğrafi potansiyelinin farkında olarak bu bilinçte öğrenci yetiştirmeleri gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için coğrafyacıların coğrafi eğitim açısından uluslararası eğilimler, coğrafya eğitiminde meydana gelen yenilikler, yeni teknolojilerin takibi, yeniliklere açık ve kendilerini daima yenilemeleri gerekmektedir.

1.1. Araştırma Konusu ve Problemi

Bu çalışmada Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programları Karşılaştırılmaya çalışılacaktır. Çalışmanın **problem cümlesi** ise, *“Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?”* sorusudur.

Alt problemler ise, şöyle sıralanmaktadır;

1. Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında, amaçlar açısından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?
2. Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında, coğrafya derslerinin içerik ve kazanımlar bakımından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?
3. Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında, coğrafya öğretim süreci ve haftalık ders saatleri bakımından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?

Günümüzde eğitim-öğretim sürekli değişmekte veya yenilenmektedir. Bu değişim ve yeniliklerden yararlanarak, birçok ülkenin eğitim sistemini gözden geçirmesi ve gelişmiş ülkelerde olduğu gibi eğitim alanlarına yatırımlar yapmaları gerekmektedir. Bu sayede ülkeler gelişmekte ve eğitiminin kalitesini yükseltmektedirler.

Hızla değişen ve gelişen dünyada eğitim öğretim de nasibini almaktadır. Bu yüzden bu değişim ve gelişime uyum sağlamak için ülkelerin eğitim-öğretim programlarını dikkate alarak daima yenilemesi ve düzenlemesi gerekmektedir. Bu gibi yenileme veya düzenlemeler yapılırken dünyadaki ilmi-teknolojik gelişmelerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu belirtilenler nedeniyle geçmişten günümüze coğrafya öğretim programlarında çeşitli değişimler yapılmıştır.

Modern dünyanın bir parçası olmak istiyorsak, her alanda olduğu gibi eğitim-öğretim alanında da meydana gelen yeniliklere ayak uydurmak gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Gürcistan ve Türkiye’de 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan coğrafya öğretim programlarını karşılaştırmaktır. Bu iki ülkenin coğrafya öğretim programları esas olarak amaçlar yönünden, içerik yönünden ve haftalık ders saatleri yönünden karşılaştırması yapılarak her iki programda olan benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bir ülkenin eğitim sisteminin ele alınarak araştırılması ve coğrafya öğretim programının karşılaştırılması eğitim-öğretim faaliyetlerine çeşitli katkılar sağlamaktadır.

Bu gibi çalışmalar, lkelerin eğitim-öğretiminin kalitesinin lmesi, programın eksiklerinin, doğrularının ve uyguladığı ğretim yöntemleri gibi özelliklerinin araştırılması her iki ülkenin de eğitim-öğretiminin geliştirmesini sağlayacaktır. Eğitimin kalitesini yükseltmek her ülkenin hedefidir. Bunu yapabilmek için eğitimde reformlar yaparak, defalarca test ederek eksikleri (yanlışları), doğruları bularak çözebiliriz. Öğretimde veya ğretim programlarında bir ülkenin eksiklerinden ve uygulamalarından öte başka ülkelerinde eksiklerinden ders çıkarılması gerekmektedir.

Araştırmanın esas amacı, Gürcistan ve Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya ğretim programlarını karşılaştırmalı olarak araştırılmasıdır.

1.3. Araştırma Konusuyla İlgili Başlıca Araştırmalar

Alım (2003), tarafından yapılan “Dokuzuncu Sınıf Coğrafya ğretim Programının ğretmen ve ğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde 9. sınıf coğrafya ğretim programının ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

Adil (2009), tarafından yapılan “Türkiye ile İngiltere’nin Lise Coğrafya ğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (9. Sınıf)” adlı doktora tezi araştırmasında her iki ülkenin ğretim programları karşılaştırılmıştır.

Aladdinov (2006) tarafından hazırlanan “Türkiye (1992) ve Azerbaycan (2003) Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans çalışmasında, her iki ülkenin coğrafya ğretim programı karşılaştırılmıştır.

Artvinli (2007) tarafından araştırılan “2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya ğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi” adlı doktora tezi 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan coğrafya ğretim programını, öğretmenler açısından değerlendirmiştir.

Doğanay ve Zaman (2002) tarafından yapılan “Orta ğretim Coğrafya Eğitiminde Hedefler-Stratejiler ve Amaçlar” adlı makalede coğrafya ğretimi ile ilgili birçok hedef-strateji ve amaçlar sunulmuştur.

Tomal (2004) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye ile Almanya’nın lise coğrafya öğretim programının incelemesi” adlı doktora tezi her iki ülkenin coğrafya öğretim programının incelenmiştir.

Şahin (2006) tarafından hazırlanmış “Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı “Coğrafya Dersi Öğretim Programı” Hakkında Görüşler ve Öneriler” adlı makalede coğrafya öğretimi ve programla ilgili görüş ve öneriler sunulmuştur.

Kaya, H. (2011) tarafından araştırılan “İngiltere’de Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi” konulu araştırmada ise eğitim sisteminin genel yapısı, orta öğretimde fiziki ortam ve materyaller, ders kitapları, öğretim programları ve öğretim metot ve teknolojileri açısından yaklaşmıştır.

Kaya, N. (2012) tarafından araştırılan “Türkiye’de Coğrafya Eğitimi: Öğretim Programı, Öğretmen Eğitimi ve Ders Kitapları Boyutu” adlı doktora tezinde Türkiye’de coğrafya eğitim-öğretimi, öğretmen eğitimi ve ders kitapları ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalardan biri ise editörlü bir çalışma olup, Özey, Kılınç ve Ateş (2013) tarafından hazırlanan “Farklı Ülkelerde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi” adlı çalışmadır. Bu çalışmada ise farklı araştırmacılar tarafından birçok ülkenin eğitim sistemi ve coğrafya eğitimi ele alınmıştır. Bunlardan, Kılınç, tarafından araştırılan “Almanya Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Bilgili, tarafından araştırılan “Fransa Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Tuna, tarafından incelenen “Finlandiya Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Özder tarafından incelenen “Arnavutluk Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, yine Özder tarafından incelenen “Bosna Hersek Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Çelikoğlu, tarafından araştırılan “Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Ateş, tarafından araştırılan “Avustralya Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Karatepe, tarafından araştırılan “Güney Afrika Cumhuriyeti Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi”, Bilgen, tarafından araştırılan “Türkiye Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi” ve Kılınç, ve Ateş, tarafından araştırılan “Farklı Ülkelerde Coğrafya Eğitiminin Karşılaştırılmalı Bir Analizi” adlı çalışmalarda daha çok nitel araştırma benimsenerek yapılmış ve farklı ülkelerin eğitim sistemi ve coğrafya eğitimi araştırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yapılan literatür taraması sonucunda birçok farklı ülkenin eğitim sistemi ve coğrafya eğitiminin araştırmalara konu olduğu görülmektedir. “Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” ile ilgili herhangi bir tez çalışmasının yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu açıdan araştırma “Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” alanında bir ilk olması ve komşu iki ülkenin bu bakımdan karşılaştırılması açısından önemlidir.

Bu karşılaştırmanın gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin de yaptığı gibi, program geliştirme veya revizyon çalışmalarında dikkate alınarak faydalı olması düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Gürcistan ve Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programlarının amaçlar veya hedefler, içerik, kazanımlar ve haftalık ders saatleri boyutunun karşılaştırılması ile
2. Türkiye’de lise eğitim kademesi ve Gürcistan’da temel ve orta eğitim kademesinde 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan, coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması ile
3. Türkiye’den Erzurum şehri ve Gürcistan’dan Tiflis şehri ile
4. Türkiye’den (15) ve Gürcistan’dan (15) katılan öğretmen görüşleri ile
5. Görüşme formundaki sorulardan elde edilen veriler ile
6. Dokümanlardan elde edilen bilgiler ile
7. Görüşme forumunda yer alan 11 soru ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılan coğrafya öğretim programları, günümüzde de uygulanmakta olan güncel programlardır. Bu nedenle mevcut durumun ortaya konulmuş olduğu,

2. Öğretim programlarının amaç, içerik, kazanımlar, öğretim süreci ve haftalık ders saatleri yönleriyle karşılaştırılabilir oldukları,
3. Görüşme formunu katılanların samimi cevaplar verdikleri,
4. Araştırılan dokümanların amacımıza uygun bilgiler içerdiği, varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Coğrafya; “Coğrafi olayların yeryüzünde meydana gelişini, bunların birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşimlerini insanla ilişki kurarak inceleyen bilim dalıdır” (Doğanay, 2012).

Coğrafya öğretimi; “Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği öğretim programı çerçevesinde öğrencileri coğrafya alanı ile ilgili belirlenen hedef ve davranışlara ulaştırmada yapılan faaliyetler bütünüdür” (Alım, 2009, s. 31).

Eğitim; “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik davranış değişme ve oluşturma sürecidir” (Demirel ve Kaya, 2008, s. 5).

Öğretim; planlı, destekli, programlı ve güdümlü bir eğitim işi olup, esas olarak öğrencilere önceden hedeflenen davranışları ve bilgi kazandırmayı amaçlayan, eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından planlanmış öğrenme sürecidir (Ünlü, 2014).

Öğretim Programı; “Herhangi bir derste eğitim-öğretimi yapılacak bir konu başlıklarını ve bunların alt başlıklarını gösteren bir kılavuzdur. Her dersin öğretim programları Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu uzmanlarınca hazırlanır, incelenir ve kabul edilir” (Alım, 2009, s. 31). Öğretim programı, içeriğinde öğrenme alanları, hedefler veya kazanımlar, ders konular veya müfredat programları ve ölçme ve değerlendirme gibi unsurlardan oluşmaktadır.

Öğretim Süreci; “Bir öğretim programı için tanınan zaman diliminde içeriğin öğretilmesi için yapılan her türlü etkinliği ifade eder” (Alım, 2009, s. 31).

Karşılaştırmalı eğitim; “Farklı kültürler ve farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerinin benzerliklerini ve farklılıklarını tanımlarken, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitime yolları hakkında yararlı teklifler getiren bir disiplindir. Aynı zamanda, dünyada meydana gelen eğitim sorunlarının birbirleriyle olan benzerliklerini ortaya koymakla birlikte bu sorunların farklı ülkelerde, farklı şekillerde

görüldüğünü ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alandır” (Erdoğan, 2006, Akt. Adil, 2009, s. 26).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan kavramlar tanıtılarak, her iki ülkenin eğitim sistemi ve coğrafya öğretim programları amaç, içerik, öğretim süreci ve haftalık ders saatleri yönünden incelenerek ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında ülkelerin eğitiminde meydana gelen yenilikler, öğretim materyalleri olarak araç-gereçler ve ders kitapları da incelenerek sunulmuştur.

Karşılaştırmalı eğitim, milli eğitim sistemlerinin siyasi, sosyal ve kültürel etkenlerini göz önünde tutarak araştıran bir alan olup, bunun yanı sıra karşılaştırmalı eğitim ülkelerin eğitim sorunlarını ve bunların nedenlerini başka ülkelerdeki benzer sorunları veya eksikleri saptayan ve yorumlayan bir araştırma alanıdır (Kaya, N., 2012). Karşılaştırmalı eğitim farklı eğitim sistemlerini ve bunların benzer problemlerinin nasıl çözüldüğüne bakarak, kendi ülkemizde bu eğitim sistemine göre değerlendirmeler ve değişimler yapmayı zorunlu kılmaktadır. Bu gibi tanımlardan yola çıkarak karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının, birçok ülkenin eğitim sistemlerindeki çeşitli sorunları tespit ettikten sonra diğer ülkelerin özellikle gelişmiş olan ülkelerin eğitim sistemlerinden yararlanarak, eğitim sistemlerini çeşitli yönleriyle araştırıp, incelemektedir (Tomal, 2004).

Ülkelerin öğretim programlarının karşılaştırması, bu programları birbiriyle belirli görüş açılarına ya da ölçütlere göre değerlendirmek ve bunlar arasındaki ortak, benzer ve farklı özellikleri saptamak esasına dayanmaktadır. Günümüze bir ülkenin eğitim-öğretiminde mevcut olan sorunların çözümü için yapılan karşılaştırmalı eğitim çalışmalarından yararlanılmaktadır (Adil, 2007).

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında, karşılaştırılması yapılan ülkenin eğitim sistemi veya öğretim programları incelenirken bu ülkelerin eğitim kurumlarının incelenmesinin yanında eğitim-öğretimi etkileyen birçok etkenin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu açıdan karşılaştırmalı eğitim uygulamalarında

eğitimi etkileyen siyasi ve sosyal etkenlerin de incelenmesinin eğitime önemli ölçüde katkı sağlaması düşünülmektedir (Artvinli, 2007).

Karşılaştırmalı eğitimin esas amaçlarından biri, eğitim sistemlerinin veya öğretim programlarının sorunlarına ve sonuçlarına yönelik önemli bilgiler elde etmek ve bu bilgiler sayesinde kendi eğitim politikalarına katkı sağlamaktır. Bunu yaparken ise farklı ülkelerin eğitim sisteminden sonuçlar çıkararak yanlışlar tespit edilmekte ve doğrulardan faydalanmaktadır (Adil, 2007).

Karşılaştırmalı eğitimin amaçları;

1. *“Çeşitli eğitim sistemleri, sorunlarını ve bunların uygulamaları hakkında geçerli bilgiler sağlamak ve bu problemlerin çözüm yollarını bulmak.*
2. *Eğitim ile ilişkili varsayımlar geliştirmek ve yorumlar yapabilmek için gerekli bilgileri temin etmek.*
3. *Eğitimi etkileyen öğelerin, çeşitli ülkelerdeki gelişimini ele alıp tetkik ederek eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunacak bir bakış açısı kazandırmak.*
4. *Bir ülkenin eğitim sisteminin geliştirilmesi için teorik ve uygulamalı olarak katkıda bulunmak. Farklı ülkelerle eğitim konusunda iletişim sağlayıp, kendi ülke şartlarının eğitim seviyesine uygun teorik ve pratik bilgiler kazanmak.*
5. *Eğitimcilerin kültür ve düşünce ufkunu genişletmek.*
6. *Belli bir sorun karşısında bireylerin geniş bir bakış açısına sahip olmalarını, mantıklı şekilde düşünüp çok yönlü ve alternatif çözüm yolları üretmeye açık olmalarını sağlamak.*
7. *Eğitim bilimsel yönünde geliştirmek ve zenginleştirmek.*
8. *Uluslararası anlayış ve iletişim kazanmak.*
9. *Ulusal gelişme için gerekli olan eğitim politikalarının belirlenmesine yardım olabilecek temel bilgileri sağlamak.*
10. *Eğitim konusunda başka ülkelerde kullanılan yöntem, uygulama ve kuruluşları kendi ülkesinin koşullarına uygun olabilecek şekilde uyarlamaktır” (Erdoğan, 2006, Akt. Adil, 2007. s. 28-29).*

Öğretim programlarının karşılaştırmasının amacı, eğitim kalitesini yükseltmek ve iyi bir öğretim ortamı oluşturmaktır. Buna göre ülkeler eğitimin kalitesini yükseltmek ve iyi bir eğitim-öğretim ortamının oluşturmak için eğitimlerinde daima yenilikler veya reformlar yapmaktadırlar. Bunu yapmak için de başka ülkelerin de öğretim programlarını incelemeleri gerekmektedir. Bilindiği üzere öğretim programları

ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların nedeni girişte de belirttiğimiz gibi ülkelerin stratejik konumları, kültürel-iktisadi özellikleri veya yerüstü ve yeraltı zenginlikleri ve milli-etnik terkihi gibi etkenlerden oluşmaktadır.

“Öğretim programı diye de bilinen müfredat programı herhangi bir derste eğitim ve öğretimi yapılacak konu başlıkları ve bunların alt başlıklarını gösteren kılavuz (rehber) kitap demektir” (Kaya, N., 2012, s. 64).

Coğrafya öğretim programının geliştirilmesi ülkelerin Milli Eğitim Bakanlıkları tarafından, çağdaş esaslara dayanan coğrafi felsefi görüş ışığında amaçlar, içerik, hedefler ve kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Türkiye’de Talim ve Terbiye Kurulu’nun kararıyla programlarda görülen eksikler veya yetersizlikler, bir önceki programa göre değişime uğramakta ve yenilenmektedir (Artvinli, 2007).

Günümüzde ülkelerin çoğu öğretim programlarını daima geliştirme çabasındadırlar. Bu öğretim programları ülkelerin gelişmişlik düzeyine ve sosyo-kültürel özelliklerine göre değişebilmektedir. Örneğin Türkiye 1923’ten 2005’e kadar neredeyse on defa değişikliğe maruz kalmıştır. Bu programlar 1924’ten (bu tarihte coğrafya dersine ilk defa lise müfredatında yer verilmiştir) başlayarak, 1934, 1942, 1957, 1971, 1973, 1982, 1983, 1992 ve 2005 yılına kadar yenilenerek geliştirilmeye çalışılmıştır (Kaya, N., 2012).

2.1. Gürcistan’da Eğitim Sistemi

Kafkasya’nın batısında yer alan Gürcistan, yüzölçümü 69,700 km² olan ve Karadeniz’e kıyısı olan tek Kafkas ülkesidir. Kuzeyde Rusya, güneyde Ermenistan, güneydoğu ve doğuda Azerbaycan, güneybatıda Türkiye, batıda Karadeniz ile çevrilidir. Resmi dili Gürcüce, para birimi “*lari*” ve başkenti Tiflis olan Gürcistan toplamda 12 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgelere başkent, Abkhazia (Abhazya) ve Adjara (Acara) da dâhil olmaktadır. Diğer bölgeleri ise Samtskhe-Cavakheti, Kvemo Kartli, Şida Kartli, İmereti, Guriya, Samegrelo-Zemo Svaneti, Khaketi, Mckheta, Raca-Lecckhumi adılarını taşımaktadır (Coene, 2010).

Nüfusu 1 Ocak 2016 verilerine göre 3 720 004 kişiden oluşmaktadır. Bu nüfusun 1 113 000’i (% 30) başkent Tiflis’te yaşamaktadır. Genel olarak Gürcistan nüfusunun 2 128 005’i (% 57) şehirlerde, 1 591 009’u (% 43) ise kırsal kesimlerde yaşamaktadırlar.

Kişi başına düşen milli gelir ise 3.766,6 ABD doları (2015 yılı) olarak kayıtlara geçmiştir (<http://geostat.ge/>).

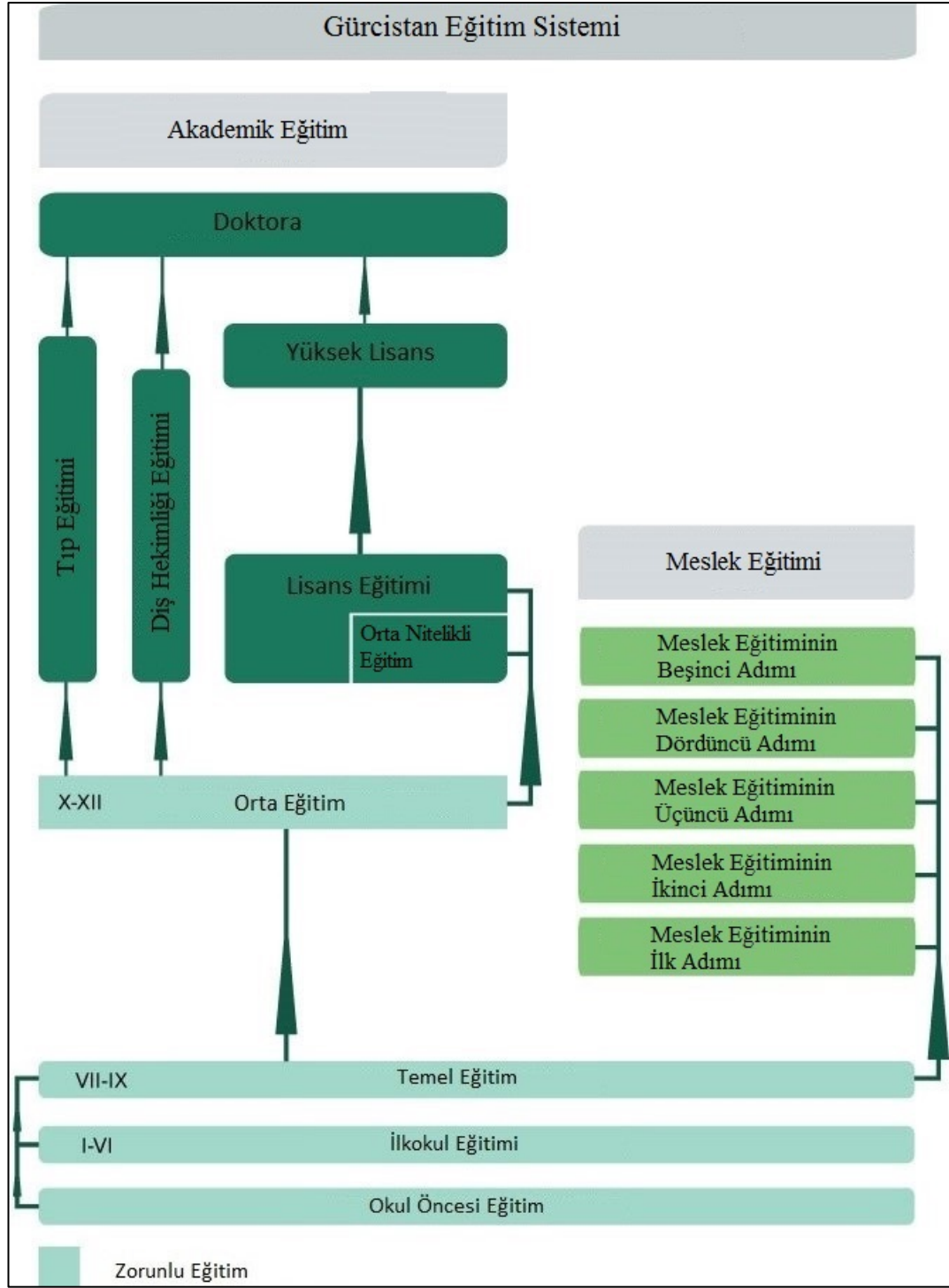
Gürcistan 9 Nisan 1991 yılında özgürlüğünü ilan ederek SSCB'den ayrılan ülkelerden biri olmuştur. Bu birlikten ayrıldıktan sonra 2004 yılına kadar yönetimden dolayı zor ve karanlık bir dönem yaşamıştır. 2004 yılından sonra yönetimin değişmesiyle ülke her alanda yapılan reformlar nedeniyle bir hayli gelişmeler kaydetmiştir. Hatırlanacağı üzere Gürcistan 1991 yılı öncesinde de diğer birliğe üye olan ülkelere göre iyi durumda olan ülke konumunda idi. Bunun nedenini ise Stalin'in Gürcü olması ve sonraki dönemlerde de buna saygı duyulmasından dolayıdır (Coene, 2010).

Gürcistan eğitim sisteminde 2005 yılından itibaren köklü değişimler yapıldı. Bu reformlardan sonra Gürcistan eğitimi sanki yeniden canlandı. Bu reformdan sonra ilkokuldan 9. sınıfa kadar zorunlu eğitim şartı getirildi. Gürcistan'da eğitim sistemi SSCB'den sonra çok önemli gelişmeler kaydetmiştir. Gürcistan'da okuma-yazma oranı % 99 olup çok yüksek seviyededir. Gürcistan 2004-2005 eğitim-öğretim yılından başlayarak, eğitim sisteminde birçok değişiklikler yaparak daima eğitim kalitesini yükseltme çabasıdadır. Gürcistan'da eğitim dinamik ve yenilikçi bir yapıya sahiptir (Nodar ve Gavin, 2014).

Tablo 2.1.

Gürcistan Eğitim Sisteminin Sınıflara Göre Zorunluluk Düzeyi

Zorunlu Olmayan Eğitim	Okul Öncesi Eğitim	0-I sınıf
Zorunlu Eğitim	İlk Okul Eğitimi	I-VI sınıf
	Temel Eğitim	VII-IX sınıf
Zorunlu Olmayan Eğitim	Orta Eğitim	X-XII sınıf

Kaynak: Gürcistan'ın Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı (www.mes.gov.ge)

Şekil 2.1. Gürcistan Eğitim Sistemi

2.2. Gürcistan Eğitim Sisteminin Tarihi

Gürcistan'da eğitim tarihinin Sovyetler Birliği'nden de önce Çarlık Rusya'sına dayandığının vurgulanması gerekmektedir. Gürcistan'da ilk olarak esaslı eğitim faaliyeti "Gori Muallimler Seminaryası" ile başlamıştır. Gori Seminaryası (G.S) veya Gori Muallimler Seminaryasının (G.M.S) kuruluş amacı yerli Kafkas halkları için "ibtidai mektep muallimi" (ilkokul öğretmeni) hazırlayan orta pedagoji eğitim merkezi olarak, 1876 yılında Konstantin Dmitriyeviç Uşinski'nin projesi esasında Gori şehrinde açılmıştır. G.M.S.'nda devlet hesabına eğitim gören öğrencilerden başka, şehir ve köy teşkilatlarının burslu öğrencileri ve kendi imkanları ile okuyan öğrenciler de vardı. G.M.S.'nda coğrafya, tarih, matematik, geometri, tabiat, ana dili (Rusça, Azerbaycan Türkçesi, Gürcüce ve Ermenice), pedagoji, psikoloji, resim, musiki, nağme ve tıp gibi derslerin eğitim-öğretimi gerçekleştiriliyordu. G.M.S.'nda kıdemli öğretmenlere büyük ölçüde önem verilirdi. Eğitim sürecinin düzenlenmesi ve K. D. Uşinski'nin düşüncelerinin yayılması açısından G.M.S. Rusya'nın en öncül kuruluşlarından biri idi (ASA, 1979).

Sovyetler döneminde Gürcistan ilmi açıdan çok önem taşımaktaydı. Gürcistan'ın Sovyetler Birliği için önemli olmasını İ. Stalin'in Gürcü olması ile açıklanmaktadır. Bu bakımdan, *"Gürcistan, Sovyet hâkimiyeti yıllarında tamamen Eğitimliler Cumhuriyetine çevrilmiştir"* (ASA, 1982, VI. cilt. s. 133).

1918 yılında kurulan Tiflis Devlet Üniversitesi (TDÜ) halen de Gürcistan'ın en büyük yükseköğretim kurumlarından biridir. 1930 yılından başlayarak TDÜ'nin desteği ile birçok okullar açılmaya başlamıştır. 1941 yılında ise Gürcistan SSCB İlimler Akademisi kurulmuş ve bu akademide ilmin tüm alanlarına yatırımlar yapılarak gelişmeler kaydedilmiştir (ASA, 1986).

Çarlık Rusya'sı devrinde kız öğrenciler eğitim-öğretimden uzakken, Sovyetler Birliği bu sorunları ortadan kaldırmıştır (Marie, 2011). Daha sonra bunun gibi sorunlardan dolayı, SSCB eğitimde birçok reformlar yapmaya zorunlu kılmıştır.

Bilindiği üzere 1991'de SSCB dağılarak birliğe üye ülkeler özgürlüklerine kavuşmuşlardır. Gürcistan da bu ülkelerden biri olarak özgürlüğünü ilan etmiştir. Ancak, 1991 sonrası birçok birlikten ayrılan her ülke gibi Gürcistan'da da eğitim-

öğretim için karanlık dönemin başladığı bilinmektedir. Bu karanlık dönem sadece eğitim alanında değil, diğer tüm alanlarda da görülmüştür. Bu süreçte devletlerin bazıları reformlar ile yeniden harekete geçti, bazıları ise halen de karanlık dönemi yaşamaktadır. Diğerleri gibi Gürcistan da bu dönem (1991-2005) eğitim-öğretim, sağlık, ekonomi, turizm, ulaşım gibi birçok alan açısından durgunluk dönemi veya çok az gelişmelerin kaydedildiği dönem olarak bilinmektedir.

2.3. 2005 Eğitim Reformları

Ülkelerin gelişmesi veya kalkınması için eğitim sisteminin geliştirilmesi o ülkenin önceliklerinden biri olmalıdır. Gürcistan’da eğitimin kalitesini yükseltmek için yapılan eğitim reformları, Gürcistan eğitim sisteminde köklü değişimlere yol açmıştır. Gürcistan’da birçok ülke gibi iyi eğitilmiş ve gelecek kuşakların iyi yetiştirilmesi için eğitime çok önem vermektedir (Veisalov ve Zaman, 2016).

Gürcistan eğitim sisteminde yapılan gelişmelere bakacak olursak 2005 yılından itibaren Gürcistan’ın Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı (MES) tarafından 50’den fazla reform gerçekleştirilmiştir. Anlaşılan odur ki, Gürcistan eğitim sisteminde olan eksikleri ve yanlışları tespit etmiş ve bu eksik ve yanlışları düzenlemek için eğitimde köklü reformlar yapmıştır (MES, 2012).

Bilindiği üzere eğitime yapılan yatırım hiçbir zaman kaybolmamaktadır. Gürcistan’da yapılan ilk eğitim reformu, yükseköğretim için 2005 yılında Lizbon sözleşmesiyle “Bologna Sürecine” katılmasıyla başlamıştır. Bologna Sürecine katılmakla Gürcistan Avrupa standartlarına tamamen uyumlu olarak üniversiteler veya yüksekokullar, meslek okulları ve yüksek eğitim enstitüleri tarafından verilen diplomalar Avrupa ve ABD tarafından tanınmaya başlamıştır (MES, 2012)

2005 yılından başlayarak Gürcistan’da etnik azınlıkların devlet dilini öğrenmeleri için 500 Gürcü dili öğretmeni Samtskhe-Javakheti, Kakheti ve Kvemo Kartli bölgelerine gönderilmiştir. Bunun ardından bu bölgelerde 230’dan fazla “Gürcü Dili Evi” açılmıştır (www.mes.gov.ge).

Gürcistan’da 2014 yılından başlayarak tüm okul öğretmenlerin sertifikasyon süreci başlatılmıştır. Bu süreç devlet okullarında çalışan bütün öğretmenler için zorunlu kılınmıştır. Bu süreçte öğretmenleri uygulayıcı (*praktikant*) öğretmen, başöğretmen ve

mentor (Akıl hocası) öğretmen olarak kategorilere ayırıp statülerine göre maaşlarında artışlar yapılmaktadır (MES, 2012).

Bu gibi yeniliklerle birlikte öğrencilerin eğitim durumunu yükseltmek için 2011 yılından başlanılarak öğrencilere yönelik olimpiyatlar, bilgi yarışmaları, çeşitli projeler, yüksek notlar alan öğrencilere madalyalar (altın, gümüş ve bronz) ve bilgisayar, tablet gibi çeşitli hediyelerle ödüllendirilmektedirler (MES, 2012).

Milli Eğitim Bakanlığı ve Milli Sınavların Değerlendirilmesi Merkezi (NAEC) 2008 yılında eşitliği sağlamak adına milli azınlıkların da kendi dillerinde sınava girebilmesi için sınavlarda değişiklikler yapmaya başlamıştır. Bu yeni düzenlemede sınavların Gürcü dilinde yapılmasının ilmi veya bilimi ölçmekte yetersiz olduğuna karar vererek Ermeni, Rus ve Azerbaycan Türkçesiyle yapılmasına karar verilmiştir. Azınlıkların Gürcü dilini iyi öğrenmeleri nedeniyle üniversite eğitiminin ilk yılını Gürcü dilinde bir yıl olarak, hazırlık kursuna katılmalarını zorunlu kılmıştır (Veisalov ve Zaman, 2016).

2.3.1. Gürcistan'da Öğretmen Eğitimi

Gürcistan'da öğretmen eğitimi Sovyetlerden de önce G. M.S. ile başlamış ve Sovyetlerde de devam eden öğretmen yetiştirme sistemi ile başarılı bir şekilde devam ettirilmiştir. Ancak SSCB'nin sonlarına doğru ve SSCB'nin dağılmasından sonra bu konuda sıkıntılar meydana gelmiş ve öğretmene verilen değer azalmıştır. Bunu öğretmen maaşlarının düşük (150-200 lari) olması ile açıklamak mümkündür (<http://diaspora.gov.ge>). Bu nedenle, 1991-2005 arası dönemde öğrencilere sorulduğu zaman kimsenin öğretmen olmak istemediğini ve hatta öğretmen olan birine kız vermek istemeyenlerin sayısının bile bir hayli fazla olduğu görülmüştür. Üniversitelerde okuyan gençlerin çoğu Ekonomi ve Hukuk Fakültelerinden mezun olmakta idi. Ancak günümüzde bu durum bir hayli düzelmiştir

Gürcistan 2008 yılının Kasım ayından başlayarak, öğretmenlerin profesyonel kariyerinin geliştirilmesi ve standartların yükseltilmesi için bütün öğretmenlerin sertifikalaştırılması uygulamasına başlamıştır. Bu faaliyet doğrultusunda 2015-2016 eğitim-öğretim yılından başlayarak bütün öğretmenleri gruplara ayırarak aşamalı bir şekilde öğretmenlere statülerine göre sertifikalar verilmeye başlanmıştır. Her statü

içerisinde yapılması gereken uygulamalar ve biriktirilmesi gereken kredi puanlar mevcuttur (Maya, Sofiko, Manana ve İrina, 2015).

Dört aşamadan ibaret bu statüler sırasıyla aşağıda verilmiştir;

1. Uygulayıcı Öğretmen

Bu statü, ilk aşamada tüm öğretmenlere verilmektedir. Daha sonra başöğretmen statüsüne geçinceye kadar 19 kredi puanını en fazla 4 yıl içinde biriktirmek ve 3 yıl içinde alan sınavından başarılı olma zorunluluğu taşımaktadır.

Uygulayıcı öğretmenin faaliyetleri;

- Kendi-kendini değerlendirme anketi doldurmalı
- Mesleki gelişimi için ferdi iş planı hazırlamalı
- Alan sınavında başarılı olmalı
- Mesleki yeterlilikler için mesleki gelişim kurslarını geçmeli
- Öğretmenin değerlendirilmesi için öğretmen grubu tarafından dersler izlenmelidir (<http://tpdc.gov.ge/>).

2. Başöğretmen

Başöğretmen konumunu elde etmek için yine toplam 19 kredi puanı gerekmektedir. Ancak başöğretmenin uygulayıcı öğretmenden farklı olarak seçim şansı vardır. Başöğretmenin bu seçim şansı, her 4 yıllık konumların belli kredi puanlarını önceden toplayabilmektir. Başöğretmen kendi kariyerini iyileştirmek için aktiflikler göstermeli, seminerlere katılmalı ve deneyimini arttırmalıdır. Başöğretmen eğer 19 kredi puanını erken toplarsa 4 yıl sürenin bitmesini beklemesine gerek kalmamaktadır.

Başöğretmenin faaliyetleri;

- Kendi-kendini değerlendirme anketi doldurmalı
- Mesleki gelişimi için ferdi iş planı hazırlamalı
- Öğretmenin değerlendirilmesi için öğretmen grubu tarafından dersler izlenmeli
- Ders dışı etkinlikler yapılmalı
- İlave işleri gerçekleştirmelidirler (<http://tpdc.gov.ge/>).

3. Yönetici Öğretmen

Yönetici öğretmen konumu için 5 yıllık sürenin dolması gerekmektedir. Bu süre yetersiz olursa ilave 1 yıl daha verilebilmektedir. Uygulayıcı ve Başöğretmene göre Yönetici öğretmenin toplam 25 kredi puanı toplaması gerekmektedir.

Yönetici öğretmenin faaliyetleri;

- Kendi-kendini değerlendirme anketi doldurmalı
- Mesleki gelişimi için ferdi iş planı hazırlamalı
- Model dersler işlemeli
- Kendi okulunun ihtiyaçlarını araştırmalı
- Ders kaynaklarını veya materyalleri hazırlamalı
- İlave işleri gerçekleştirmelidirler (<http://tpdc.gov.ge/>).

4. Akıl Hocası

Mentor (Akıl hocası) öğretmen konumu için 30 kredi puanının toplanmasının gerekli olması ile birlikte 5 yıllık sürenin dolmasının zorunlu olduğu kararlaştırılmıştır. Bu 30 kredi puanının 15 kredi puanı iş veya ders aktifliklerine verilmekte ve geri kalan 15 kredi puanı ise öğretmenlerin yapacağı ilave seminerler, kurslar ve faaliyetlerle değerlendirilmektedir.

Yukardaki tüm konumların değerlendirilmesi için öğretmenlerin içinden seçilmiş özel değerlendirici veya puanlar veren öğretmenler seçilmektedir (Maya, Sofiko, Manana ve İrina, 2015).

Akıl hocasının faaliyetleri;

- Kendi-kendini değerlendirme anketi doldurmalı
- Mesleki gelişimi için ferdi iş planı hazırlamalı
- Model dersler işlemeli
- Kendi okulunun ihtiyaçlarını araştırmalı ve onun esasında mesleki gelişimin ilerlemesi için seminerleri geçmeli
- Ders kaynaklarını veya materyalleri hazırlamalı
- Öğretmenin mesleki gelişiminin değerlendiricisi olmalıdır
- Öğretmenlere ve öğrencilere danışmanlıklar yapmalı

- İlave işleri gerçekleştirmelidirler (<http://tpdc.gov.ge/>).

Gürcistan’da coğrafya öğretmeni yetiştiren kurumlarda Gürcistan’ın meşhur coğrafyacıları olan Vaxuşti Bagrationi ve Sulkhan Saba Orbeliani gibi önemli coğrafyacıların izinden gidilerek coğrafya alanında eğitim-öğretim verilmektedir (<http://www.civil.ge>).

2.4. Okul Sistemi ve Yapısı

2009-2010 yılından itibaren Gürcistan okullarında 6 yıllık ilkokul eğitimi, 3 yıllık temel okul eğitimi ve 3 yıllık ortaokul eğitimi uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulamadan önce 11 yıl olan okullar 12 yıl olarak devam etmektedir. Üniversitelerde ise azınlık halklar için 1+4 uygulamasına başlanmıştır. Gürcü dilini iyi bilmeyen azınlıklar bir yıl zorunlu olarak dil hazırlığına tabi tutulmaktadırlar (www.ganatleba.ge).

Gürcistan’da toplam okul öğrencisi sayısı, en son 2014-2015 ders yılı verilerine göre 553994 kişiden oluşmaktadır (Tablo 2.2). Bu sayının 53649’unu özel okullarda okuyan öğrenciler oluştururken geri kalanının tamamı devlet okullarında okumaktadırlar.

Tablo 2.2.

Gürcistan’da Toplam Öğrenci Sayısının Sınıflara Göre Dağılımı

Yıllar	2005-2006	2010-2011	2014-2015
1-6 Sınıf	326597	285539	288541
7-9 Sınıf	200488	161254	139464
10-12 Sınıf	107639	148601	125986
Toplam	634724	595394	553994

Kaynak: www.geostat.ge

Gürcistan’da 2014/2015 yılı verilerine göre toplam olarak 2331 eğitim kurumu mevcuttur. Bunların 2085’ini devlet okulları, 246’sını ise özel okullar oluşturmaktadır. 2005 yılına kadar devlet okullarında 14 akşam okulu faaliyet göstermekte idi. Ancak 2005’ten sonra hepsi kapatılmıştır (MES, 2012).

Tablo 2.3.

Gürcistan’da Devlet Okullarında Okuyan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Yıllar	2005-2006	2010-2011	2014-2015
1-6 Sınıf	307177	258394	259396
7-9 Sınıf	191973	150154	127157
10-12 Sınıf	102212	133819	113792
Toplam	601362	542367	500345

Kaynak: www.geostat.ge

Gürcistan’da devlet okullarında okuyan öğrencilerin sınıflara göre dağılımına bakıldığında ise, 2005-2015 yılları arasında öğrenci sayısında düşüşün olduğu görülmektedir (Tablo 2.3). Ancak, özel okullarda okuyan öğrenci sayısındaki artış açık olarak görülmektedir (Tablo 2.4).

Tablo 2.4.

Gürcistan’da Özel Okullarda Okuyan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Yıllar	2005-2006	2010-2011	2014-2015
1-6 Sınıf	19420	27145	29145
7-9 Sınıf	8515	11100	12310
10-12 Sınıf	5427	14782	12194
Toplam	33362	53027	53649

Kaynak: www.geostat.ge

2.4.1. Okul Öncesi Eğitimi

Günümüzde Gürcistan’da okul öncesi eğitim 2 yaşında başlayarak 5 ve 6 yaş düzeyindeki çocuklar ile devam etmektedir. Gürcistan’da da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak okul öncesi eğitimin zorunlu kılınması için, Eğitim ve Bilim Bakanlığı (MES) ve Emek, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı (MOH), Bölgesel Kalkınma Bakanlığının (MRİD) ortaklaşa bir projesi olarak 2016 yılından itibaren aşamalı şekilde Gürcistan’ın tamamında uygulanması hedeflenmiştir. Böylelikle bu sorunun çözüleceği umut edilmektedir (MES’in Strateji Gelişim Programı).

2.4.2. İlkokul Eğitimi

1-6. sınıfları kapsayan ilkokul eğitimi öğrencilerin ilk olarak etkili okuma-yazma öğrenimlerini gerçekleştirdikleri dönemdir. 2011 yılında yapılan yeni düzenlemelere göre ilkokul ile ilgili yeni karar kabul edilmiştir. Bu kararda, % 52 oranında velilerin isteğine bağlı olarak, 5 yaşından itibaren öğrencinin okula gönderilebileceğine karar verilmiştir. Böylelikle velilerin çocuklarını okula erken gönderme ya da göndermeme

seçenekleri bulunmaktadır. Gürcistan’da ilkokul süresi 6 yıl olup, 5-6 yaşlarında okula gönderilen çocuklar 11-12 yaşlarında ilkokulu bitirmektedirler. 2011 yılından itibaren 1. sınıf öğrencilerine *netbook* bilgisayar hediye edilmektedir. Bu netbook bilgisayarlarla ilkokul ğrencilerinin daha iyi öğrenmeleri hedeflenerek çeşitli oyunlarla öğrenmeyi sağlayacak programlar yüklenmiştir ve bunlar öğrenciler için ilgi çekici ve eğlenceli hale getirilmiştir. Tüm ilkokul öğrencilerine verilen bu netbookların öğrencilerin motivasyonunun yükselmesi ve öğretimde ilgi çekiciliğin artması umut edilmektedir (MES, 2012).

2.4.3. Temel Eğitim

7-9. sınıfları kapsayan temel eğitim aşaması, öğrencilerin en verimli olduğu dönemidir. Bu yüzden de bu 3 yıllık dönem (VII.-IX.) zorunlu eğitim dönemi olarak kabul edilmiştir. Öğrenciler zorunlu olan temel eğitimi tamamladıktan sonra meslek eğitimine yönelebilmektedirler (MES, 2012).

2.4.4. Orta Eğitim

Gürcistan’da orta eğitim kademesi 10. 11. ve 12. sınıfları kapsamaktadır. Bu kademedede öğrenciler esas olarak niversite hazırlıklarına başlamaktadırlar. Üniversite okumak isteyen öğrenciler derslere özel ilgi göstererek hazırlıklara başvurmaktadırlar.

Lise diploması almak için bütün 12. sınıf öğrencileri sınava tabi tutulmaktadırlar. Bu sınavlar Gürcü dili ve edebiyatı, yabancı dil, coğrafya, tarih, matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri olarak kesinleşmiş ve her yıl periyodik olarak yapılmaktadır. Lise diploması almak isteyen bütün öğrenciler bu sınavları geçmek zorundadırlar (MES, 2012).

2.5. Gürcistan’da Milli ğretim Programı

Gürcistan’da 2004-2005 eğitim-ğretim yılında, eskisine göre yeni ve geliştirilmiş milli ğretim programının temelleri atılmıştır. Fakat uygulamada sorunlar oluştuğundan bu program ancak 2006-2007 yılında uygulanabilmiştir. 2006-2007 yılında uygulamaya başlayan bu ğretim programı sadece I., VII. ve X. sınıflarda Gürcüce eğitim veren okullarda uygulanmıştır. 2007-2008 ğretim yılında ise ilk olarak 100 Gürcüce eğitim veren okullarda, 30 azınlık okulu yeni ğretim programı ile eğitim vermeye başlamıştır (Milli Eğitim Planı, 2007).

2007-2008 eğitim öğretim yılında seçilen okullarda uygulanmaya başlayan program I., II., VII., VIII., X. ve XI. sınıflarda uygulamaya başlamıştır. 2008-2009 yılında ise I., II., III., VII., VIII., IX., X., XI.ve XII. sınıflara uygulanmıştır (Tablo 2.5). Böylelikle aşamalı şekilde uygulanmaya devam eden milli öğretim programı 2009-2010 yılında IV. sınıflara, 2010-2011’de V. sınıflara uygulanarak, en sonda 2011-2012 eğitim-öğretim yılında VI. sınıflara uygulanması ile tamamlanmıştır (Milli Eğitim Planı, 2007).

Tablo 2.5.

Yeni Milli Öğretim Planının Yıllara Göre Tüm Sınıflara Uygulanması (MES, Milli Eğitim Planı 2007)

	İlkokul Eğitimi						Temel Eğitim			Orta Eğitim		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2005-2006	A1/X	X	X	X	X	X	B1/X	X	X	C1/X	X	
2006-2007	A/Y1	A1/X	X	X	X	X	B/Y1	1/X	X	C/Y1	C1/X	
2007-2008	Y	A/Y1	A1/X	X	X	X	Y	B/Y1	B1	Y	C/Y1	
2008-2009		Y	A/Y1	A1/X	X	X		Y	B/Y1	B1/C	Y	C/Y1
2009-2010			Y	A/Y1	A1/X	X			Y	B/Y1	B1/C	Y
2010-2011	a			Y	A/Y1	A1/X				Y	B/Y1	B1/C
2011-2012		a			Y	A/Y1	A1/B				Y	B/Y1
2012-2013			a			Y	A/Y1	A1/B				Y
2013-2014				a			Y	A/Y1	A1/B			
2014-2015					a			Y	A/Y1	A1/B		
2015-2016						a			Y	A/Y1	A1/B	
2016-2017							a			Y	A/Y1	A1/B
2017-2018								a			Y	A/Y1

X-Eski Öğretim Programı; A1,B1,C1-Yeni Milli Öğretim Planının Denenmesi Gürcü Dilli Okullarda; Y1-Yeni Milli Öğretim Planının Denenmesi Gürcü Dilli Olmayan Okullarda; A, B, C-Yeni Milli Öğretim Planının Uygulanması Gürcü Dilli Okullarda; Y-Yeni Milli Öğretim Planının Uygulanması Gürcü Dilli Olmayan Okullarda; a-Düzenlenmiş A Tipi

Yukarıdaki tabloda, Gürcistan’da 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan öğretim programının, ilkokul eğitimi, temel eğitim ve orta eğitim kademelerine uygulanmasını, yıllara göre aşamalı olarak nasıl uygulandığını göstermektedir.

Tablo 2.5’de “X”, 2005 öncesi uygulanmış olan eski öğretim programını göstermektedir. “A1, B1, C1” ise yeni milli öğretim programının Gürcüce eğitim veren okullarda ve “Y1” ise Gürcüce olmayan azınlık okullarında denendiğini göstermektedir. Bu denemelerden sonra, yeni milli öğretim programının uygulanması başlamıştır. Bu uygulamalar yine ilk olarak, “A,B,C” ile gösterilenler Gürcüce eğitim veren okullarda ve “Y” ile gösterilenler ise Gürcüce olmayan azınlık okullarında uygulamaya konulmuştur. “a” ise yeni programda daha sonra bazı düzenlemelerin yapıldığını göstermektedir (Tablo 2.5).

2.6. Gürcistan’da Coğrafya Öğretim Programı

Gürcistan’da coğrafya öğretim programı milli öğretim programı ile birlikte 2005-2006 eğitim-öğretim yılında MEB tarafından değiştirilmiş ve yeni esaslara göre düzenlenmiştir. Ancak bu program 2007 yılında tam olarak uygulanabilmiştir. Bu yeni coğrafya öğretim programı “sosyal ilimler” adı coğrafya ile birlikte tarih ve vatandaşlık derslerini de kapsamaktadır (Milli Eğitim Planı, 2007).

Coğrafya öğretim programında öğrenci becerileri önemli hususlardan biridir. Bu beceriler şu şekilde sıralanmaktadır;

Beceriler;

1. Alan oryantasyon becerisi
2. Bilgi edinme ve düzenleme becerisi
3. İletişim becerisi
4. Öğrenme becerileri
5. Çalışma becerileri
6. Yaratıcı yeteneği
7. Coğrafi olayları yorumlama becerisi
8. Materyal oluşturma ve görsel araçları kullanma becerileri

9. Coğrafi olayları, süreçleri ve düzenlemelerin yaygınlığını belirleme becerileri
10. İşbirliği becerisi
11. Vatandaşlık durumunu anlam, eleştiri ve savunma becerisi
12. Kişisel ve toplumsal sorunları algılama becerisi
13. Sosyal durumlar ve modelleme süreçleri
14. Yaşamı tehdit eden durumları anlama ve kontrol becerisi
15. Acil eylem

Tutumlar;

1. İnsan hayatına, haklarına ve onuruna saygı
2. Merhamet ve bakım
3. Vatan sevgisi
4. İlkeler ve sivil cesaret
5. Dürüstlük ve çalışkanlık
6. Eşitlik
7. Tolerans
8. Profesyonellik
9. Hukuk, adalet ve saygı
10. Güvenli, sağlıklı yaşamın paylaşılması
11. İnsan yaşamı ve sağlığına dokunulmazlık
12. Devlet ve kahramanlarına saygı

Milli öğretim programında her sınıfın veya aşamanın konularının daha iyi kavratılması için konular öğrenme alanları içerisinde verilmektedir. Her öğrenme alanı konu veya dersin özetini göstermektedir.

Gürcistan’da coğrafya öğretim programında öğrenme alanları sekiz adet olup sınıflara göre farklılıklar göstermektedir. Bu öğrenme alanlarının sınıflara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Tablo 2.6).

Tablo 2.6.

Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı

	<i>Öğrenme Alanları</i>	<i>Sınıf</i>
1.	Zaman ve Mekân	7, 8, 9, 11, 12
2.	Muhit ve İktisadiyat	7, 8
3.	Devlet, Yönetim ve Siyaset	7, 8, 9, 11, 12
4.	Din ve Kültür	7, 8
5.	İnsan ve Toplum	7, 8
6.	Komünikasyon	10
7.	Coğrafi Araştırmalar	10
8.	Muhit ve Sosyal Sistemler	9, 11, 12

Gürcistan’da öğrenme alanlarının sınıflara göre dağılımlarına bakıldığında sınıflara göre farklılıklar gösterdiği görülmektedir. “Zaman ve Mekân” adlı öğrenme alanının 10. Sınıf hariç tüm sınıflarda uygulandığı görülmüştür. “Muhit ve İktisadiyat” adlı öğrenme alanı ise sadece 7. ve 8. sınıflarda öğretilirken “Devlet, Yönetim ve Siyaset” adlı öğrenme alanı ise yine 10. sınıf hariç tüm sınıflarda işlenmektedir. “Din ve Kültür”, “İnsan ve Toplum” adlı öğrenme alanları ise sadece 7. ve 8. sınıflarda öğretilmektedir. “Komünikasyon” ve “Coğrafi Araştırmalar” isimli öğrenme alanları 10. sınıfta öğretilirken, “Muhit ve Sosyal Sistemler” adlı öğrenme alanı ise 9., 11. ve 12. sınıflarda işlenmektedir (Tablo 2.6).

Tablo 2.7.

VII. Sınıf “Coğrafya” Dersinin Öğrenme Alanları

VII. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Zaman ve Mekan	Muhit ve Ekonomi	Devlet, Yönetim ve Siyaset	İnsan ve Toplum	Din ve Kültür
7.1. Bilgiyi elde etmek için çeşitli coğrafi kaynaklar okur.	7.1. Doğal ortamın yaşam alanına ve tarım arazilerinin gelişimine etkisini açıklar.	7.1. Siyasette farklı devlet yönetim normlarını öğrenir, analiz eder ve karşılaştırır.	7.1. Farklı sosyal konumları inceler ve birbiri ile karşılaştırır.	7.1. Doğal şartların, sosyal ortamın ve iktisadi ilişkilerin insan doğasına gösterdiği etkiyi araştırır.
7.2. Haritada coğrafi arazileri ve konumları yerlerine göstermeyi öğrenir.	7.2. Doğal kaynakların rasyonel ve sürdürülebilir olduğunu tartışır.	7.2. Siyasetçilerin ülke tarihinde önemini ortaya koyar.	7.2. Farklı kültür ve devirlerde kabul edilmiş kuralları, normları ve kanunları tartışır.	7.2. Toplumun yaşamına dinin önemini kavramaya çalışır.
	7.3. Ekonomide ve doğada ilmi ve teknoloji gelişim sonucunda oluşan değişimleri analiz eder.			

Tablo 2.8.

VIII. Sınıf “Coğrafya” Dersinin Öğrenme Alanları

VIII. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Zaman ve Mekan	Muhit ve Ekonomi	Devlet, Yönetim ve Siyaset	İnsan ve Toplum	Din ve Kültür
8.1. Haritalar ve diğer coğrafi unsurların (fotoğraf, grafik, şema ve diyagram) analiz eder ve basit haritalar çizer.	8.1. Nüfusun demografik özelliklerini, yaşam alanlarının özelliklerini, göç sürecini ve onun gelişimini öğrenir.	8.1. Sorunların nedenini, gelişimini ve sonuçlarını öğrenir.	8.1. İnsan haklarının önemini ve onların gelişiminin tarihi geçmişini analiz eder.	8.1. Güzel sanatlar ve eğitimin gelişiminin temellerini öğrenir.
8.2. Coğrafi araçlardan yararlanarak arazinin konumunu tayin eder.	8.2. Urbanizasyon sürecini inceler ve öğrenir.	8.2. Dünya bölgelerinin ayırımına dayanarak Güney Kafkas’ın özelliklerini karakterize eder.	8.2. Toplumun refahı için uygun şartları karakterize eder.	8.2. Toplumun gelişiminde kültürün temellerini önemini öğrenir.
	8.3. Geçmişten günümüze iletişim unsurlarının gelişimini analiz eder ve öğrenir.	8.3. Devlet yönetimi ve siyasi rejimin karşılıklı ilişkisini inceler.		
	8.4. Ekonominin gelişiminde ticaretin önemini kavrar.	8.4. Uluslararası kurumların önemini anlamaya çalışır.		
		8.5. Devlet ve anayasanın önemini anlamaya çalışır.		

Tablo 2.9.

IX. Sınıf “Gürcistan Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları

IX. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar		
Zaman ve Mekân	Muhit ve Sosyal Sistemler	Devlet Yönetimi ve Siyaset
9.1. Harita ve diğer coğrafi araç-gereçlerin (fotoğraflar, grafikler, şemalar, diyagramlar ve s.) yardımıyla konumu, olayı ve süreci karakterize eder ve tematik haritalar çizer.	9.1. Gürcistan’ın doğal ortamını inceler.	9.1. Gürcistan’ın konumunu inceler ve önemini araştırır ve tartışır.
	9.2. Gürcistan’ın esas doğal ve beşeri peyzajı ve onların ziraat alanında kullanılmasını inceler.	9.2. Gürcistan’da zirai işlemlerin strateji alanlarını ve onların gelişim yönlerini analiz eder.
	9.3. Gürcistan’da coğrafi-ekoloji sorunların oluşmasının doğal ve beşeri kaynaklarını karakterize eder.	9.3. Dünyanın sosyal-iktisadi konumuna bağlı olarak Gürcistan’ın yerini tayin eder.
	9.4. Nüfusun demografik göstergeleri ve dinamik özelliklerini iktisadi durumu ile ilişkilendirir.	
	9.5. Gürcistan nüfusunun göç ve şehirleşme sürecini analiz eder ve tahminler yapar.	
	9.6. Gürcü geleneklerinin coğrafi özelliklerini analiz eder.	

Tablo 2.10.

X. Sınıf “Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar” Dersinin Öğrenme Alanları

X. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar	
Coğrafi Araştırma	Komünikasyon
10.1. Sorunu, coğrafi araştırmanın amacını, onun çözüm yollarını ve yönlerini öğrenir.	10.1. Haritalardan ve diğer coğrafi araçlardan bilgiyi bulmak ve kendi düşüncelerini aktarmak için kullanabilmelidir.
10.2. Coğrafi araştırma için gerekli olan bilgileri toplar.	10.2. Coğrafi araştırma sonuçlarını ortaya koymak için gerekli becerilerini öne çıkarmalıdır.
10.3. Coğrafi araştırmayı uygulamak için elde olunan bilgiyi analiz eder ve uygular.	

Tablo 2.11.

XI. Sınıf “Dünya Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları

XI. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar		
Zaman ve Mekân	Devlet Yönetimi ve Siyaset	Muhit ve Sosyal Sistemler
11.1. Siyasi haritanın çizilmesini dünyada oluşan süreçlerle ilişkilendirir.	11.1. Sosyal ve iktisadi durumlara göre ülkelerin konumunu analiz eder. 11.2. Arazi ve jeopolitik unsurların, toplumun gelişimine yaptığı etkiyi inceler.	11.1. Dünya nüfusunun yaşam alanlarının özelliklerini araştırır ve demografik durumunu analiz eder. 11.2. Ülkelerin sınıflandırılmasında onların gelişim düzeylerini analiz eder. 11.3. Ülkeleri farklı özelliklerine göre karşılaştırır ve benzer-farklı yönlerini anlamaya çalışır.

Tablo 2.12.

XII. Sınıf “Global Problemler Coğrafyası” Dersinin Öğrenme Alanları

XII. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar		
Zaman ve Mekân	Devlet Yönetimi ve Siyaset	Muhit ve Sosyal Sistemler
12.1. Küreselleşme sürecinin mekân üzerinde etkisini inceler.	12.1. Siyasi özellikli küresel sorunları araştırır.	12.1. Sosyal-iktisadi karakterli küresel sorunları araştırır.
	12.2. Küresel sorunların çözümünde yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde siyasi zorunluluğu analiz eder.	12.2. Doğal ve beşeri karakterli küresel sorunları araştırır.
	12.3. Küresel sorunları analiz eder ve onların çözüm yollarını tartışır.	

Yukarıdaki tablolarda Gürcistan coğrafya öğretim programında bulunan öğrenme alanları ve kazanımlar sunulmuştur. Bu öğrenme alanlarının toplamı 8 adet olup sınıflar açısından farklılıklar göstermektedir. Bu alanlara göre kazanımların dağılımına bakıldığında ise 7. Sınıfta 5 adet öğrenme alanı ve toplamda 11 kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.7). 8. sınıfta ise yine 5 adet öğrenme alanı ve toplamda 15 kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.8). 9. sınıfta ise 3 adet öğrenme alanı ve 10 adet de kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.9). 10. sınıfta ise 2 adet öğrenme alanı ve 5 kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.10). 11. sınıfta 3 adet öğrenme alanı ve 6 kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.11). 12. sınıfta ise yine 3 öğrenme alanı ve 6 kazanım bulunmaktadır (Tablo 2.12).

2.7. Gürcistan’da Coğrafya Öğretiminin Amaç ve Hedefleri

Gürcistan’da coğrafya dersi, eğitimin her üç aşamasında (İlk, Temel, Orta) öğrencinin yaş ve durumu dikkate alınarak uygunlaştırılmış biçimde verilmektedir. Coğrafya dersi sosyal bilimler (*içtimai ilimler*) kapsamında tarih ve vatandaşlık dersleri ile aynı kümede yer almaktadır (<http://mes.gov.ge>).

İlkokul eğitimi kademesinde coğrafya öğretiminin amaç ve hedefleri, öğrencinin bu aşamayı bitirdikten sonra Gürcistan ve dünyanın önemli coğrafi olaylarını, kendi yaşadığı muhiti, Gürcistan'ın gözde yerlerini, renkli ve zengin kültürünü, doğal kaynaklarını ve ekonomik faaliyetini tanımak ve kavramak durumundadır. Bununla birlikte ilköğretim aşamasında öğrencileri coğrafi araştırmalara yönelterek onların araç-gereçleri (harita, küre, tablo, diyagram, grafik, fotoğraf ve şema) öğrenmeleri ve tanımaları sağlanmaktadır (<http://mes.gov.ge>).

Temel eğitim kademesinde, öğrencilere Gürcistan'ın ve dünyanın siyasi, sosyal-kültürel, dini ve etnik zenginliği hakkında bilgiler sunulmaktadır. Bu bilgiler sayesinde öğrenciler geçmişten günümüze coğrafi olayları benzerlikleri ve farklılıklarını analiz etmeyi öğrenmektedirler. Temel öğretim aşamasını bitirmek için öğrenciler bölgesel, yerel ve küresel düzeyde oluşan doğal, sosyal, ekonomik ve siyasi süreçleri, arazilerin bölünme prensiplerini, Gürcistan'ın doğal ortam, doğal kaynaklar, yerleşim alanları ve tarım alanları gibi coğrafi unsurların öğrenilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca haritalardan ve benzeri araç-gereçlerden elde edilen coğrafi bilgileri inceleyebilmeli ve analizini yapabilecek seviyeye ulaşmaları amaçlanmıştır (<http://ganatleba.org/>).

Temel eğitim kademesini bitiren birey basit haritalar çizebilmeli, coğrafi araştırmalar yapabilmeli, coğrafi sorunlarla ilgili tartışmalar yapmalı ve coğrafi teorilerden haberdar olmalıdır. Bu yukarıda verilenlerin uygulanması ve öğrenilmesi öğrencinin bilgi toplamasında ve becerilerinin gelişmesinde hem de çevrenin korunması kültürünün olgunlaşmasında faydalı olmaktadır (<http://mes.gov.ge>).

Orta eğitim kademesinin amacı öğrenciye sosyal ilimleri genel anlamda kavratmak ve araştırma yöntemleriyle tanıştırmaktır. Bu aşamada öğrenci kendi merak, beceri ve yaş durumuna göre serbest araştırmalar yapabilmeli, serbest çalışma ve çözümler yapabilmeli ve kendi araştırma sonuçlarını toplum önünde sunabilmelidir.

X. sınıf orta eğitim kademesinde coğrafya derslerinde, coğrafyaya giriş ve coğrafi araştırma yöntemleri öğretilmektedir. XI. sınıfta ise “Dünya Coğrafyası” adlı derslikte, dünyanın doğal-beşeri, sosyal-ekonomik, dini-medeni yapısı anlatılmakta, kıtalar ve ülkeler tanıtılmaktadır. XII. sınıfta ise “Dünyanın Küresel Problemler Coğrafyası” öğretilmektedir.

Kısacası öğrenci orta eğitim kademesinde coğrafi araştırmaları, ülkelerin genel özelliklerini ve bu ülkelerde oluşan olay ve süreçleri, doğal ortamın veya çevrenin korunmasında hangi rolü üstleneceğini iyi kavramak zorundadır.

Günümüzde dünyayı tanımayan ve coğrafyayı iyi bilmeyen devlet adamları, başka ülkelere karşı kendi ülkelerini gerektiği gibi savunamazlar ve iyi temsil edemezler. Bunun yanı sıra uluslararası ticari ilişkiler kuramazlar, çeşitli mal ve ürünlerin üretilmesinde sorunlar yaşarlar ve bu durum ülkelerin geri kalmasına neden olur. Bu gibi önemli farkların ülkeyi yönetenler açısından çok iyi bilinmesi gerekmektedir (Doğanay ve Zaman, 2002).

2.8. Gürcistan Okullarında Haftalık Coğrafya Ders Saatleri

Gürcistan’da coğrafya derslerinin haftalık olarak dağılımı 7. sınıftan 11. sınıfa kadar ikiye saat uygulanmaktadır. Sadece 12. sınıfta seçmeli ders olarak haftalık 2 saat veya 1 saat coğrafya dersleri işlenmektedir. Bunun nedeni Gürcistan’da 9. sınıftan sonra zorunlu olmayan eğitim verilmektedir. Böylelikle 9. sınıftan sonra devam eden öğrenciler 11. sınıfın sonunda ve 12. sınıfın sonunda sınava tabi tutulmaktadırlar. Eğer öğrenciler bu sınavları geçerlerse bu zaman coğrafya veya sınavı geçilen diğer dersler seçmeli ders olarak 1 saate düşürülmektedir. Sınavı geçemeyen öğrenci sayısı çok ise isteye bağlı olarak 2 saate çıkarılabilmektedir.

Tablo 2.13.

Ders Saatlerinin Derslere ve Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Gürcü dili ve Edebiyatı	5	5	5	5	5	5
Matematik	4	4	4	5	5	5
Yabancı dil 1	3	3	3	2	2	2
Yabancı dil 2	2	2	2	2	2	2
Tarih	3	3	4	2	3	2
Coğrafya	2	2	2	2	2	2
Vatandaşlık			2	3		
Vatandaşlık ve Milli savunma		0.5				0.5

Tablo 2.13. (Devamı)

Yol işaretleri ve hareket göstergeleri					1.5	
Tabiat ilminin temelleri	3					
Biyoloji		2	2	3	2	1
Fizik		2	3	2	2	1
Kimya		2	2	2	3	1
Resim ve Çizim	2	1.5	1.5			
Musiki	2	1.5	1.5			
Spor	2	2	2	2	1.5	2
Seçmeli dersler				2	2	1
Bütün saatlerin toplamı	28	30.5	33	32	31	28.5

Kaynak: <http://mes.gov.ge/uploads/st.%20bade.docx>

2.9. Gürcistan’da Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler

Günümüzde coğrafya öğretiminin daha iyi kavratılması ve ezberden uzaklaştırılması için modern araç-gereçlerden yararlanılmaktadır. Bu araç-gereçlere örnek olarak akıllı tahtalar, projeksiyon cihazları, çeşitli haritalar, kabartma haritalar, grafikler, diyagramlar ve küreler verilebilir. Ayrıca gezi-gözlem gibi çeşitli yöntemler de bu kısımda gösterilebilir.

Gürcistan’da araç-gereçler açısından okulların sıkıntı çektiği bilinmektedir. Bu sıkıntılar araç-gereçlerin olmaması, haritaların eski ve kullanışsız olduğu gibi çeşitli yetersizliklerdir. Bu özellikler başkentteki okulların çoğunda bile görülmektedir. Ancak araç-gereç bakımından durumu çok iyi olan okulların da olduğu bilinmektedir. Araştırma yapılan okullarda karşılaşılan bazı materyaller aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 2.1. Gürcistan Fiziki Haritası

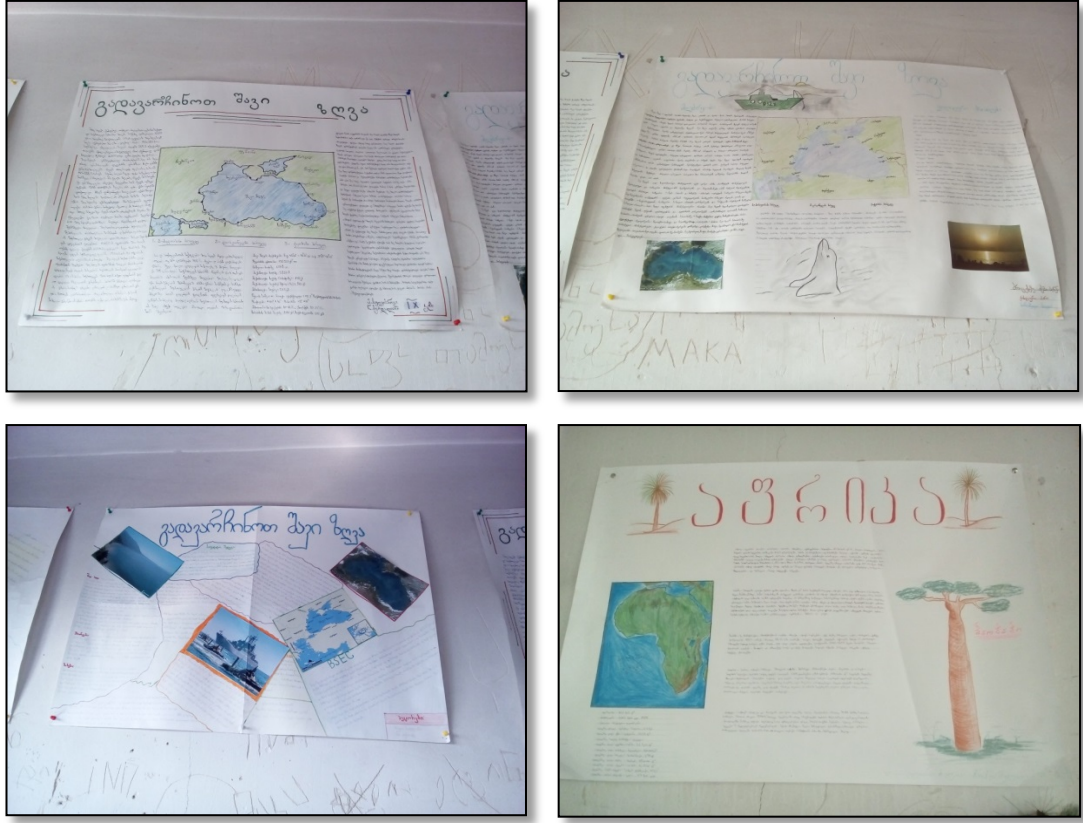
Fotoğraf 2.2. Coğrafya Sınıfı

Fotoğraf 2.3. Dünya Fiziki Haritası

Fotoğraf 2.4. Dünya Siyasi Haritası

Fotoğraf 2.5. VII.ve VIII. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlamış Oldukları Materyaller

2.10. Gürcistan Okullarında Kullanılan Coğrafya Ders Kitapları

Gürcistan'da okullar on iki yıllık olup, birinci sınıftan on ikinci sınıfa kadar, coğrafya veya coğrafya konulu dersler işlenmektedir. Bu dersler, birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar “*Tabiat*”, yedinci ve sekizinci sınıfta “*Coğrafya*”, dokuzuncu sınıfta “*Gürcistan Coğrafyası*”, onuncu sınıfta “*Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar*”, on birinci sınıfta “*Dünya Coğrafyası*” ve on ikinci sınıfta ise “*Global Problemler Coğrafyası*” adları altında müfredat programlarına dâhil edilmiştir (Tablo 2.14).

Bütün okullardaki ders kitapları 2011 yılında yeni standartlara uygun olarak geliştirildi ve bu kitapların 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 5 yıllık dönem için değişiklik yapılmadan okutulmasına karar verilmiştir. 1. Sınıftan 12. Sınıfa kadar bütün ders kitapları MES tarafından ücretsiz olarak temin edilmektedir (MES, 2012).

Tablo 2.14.

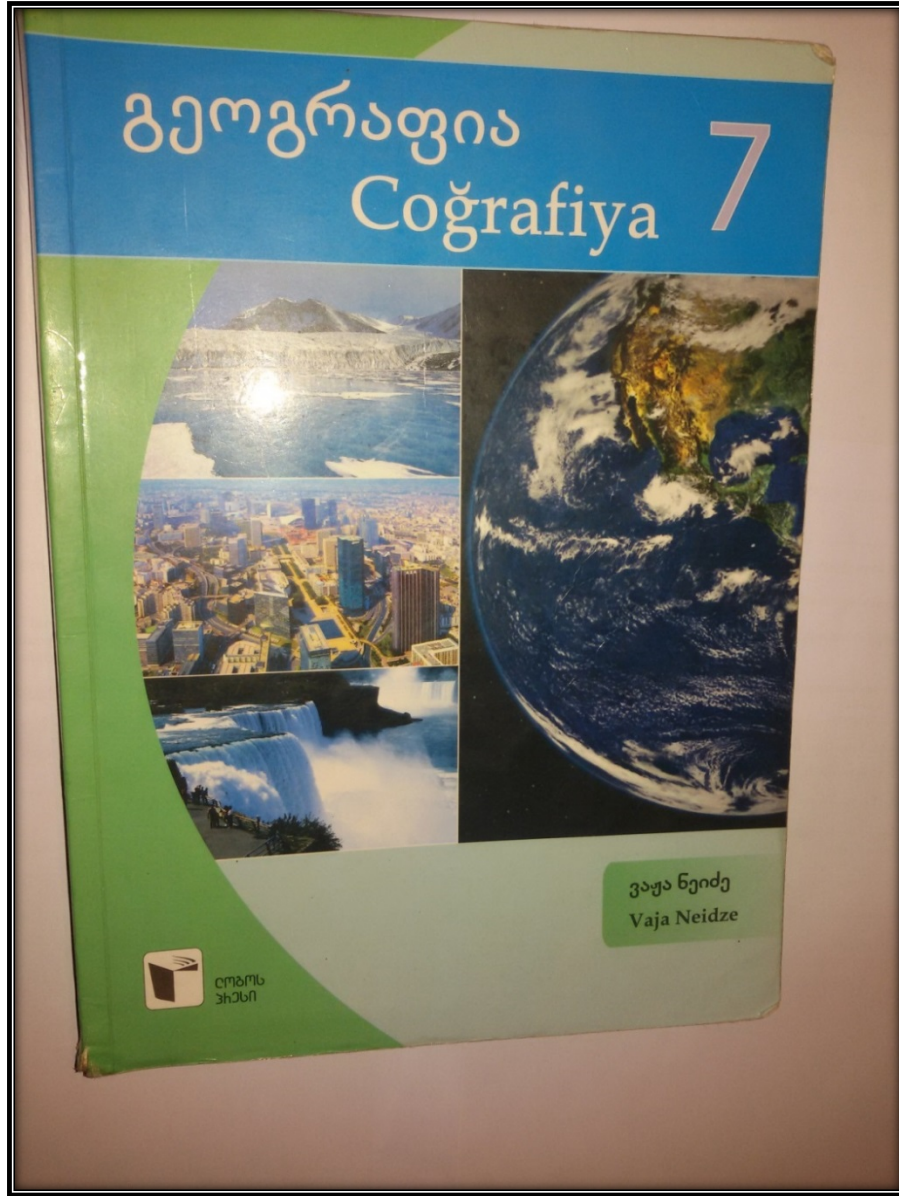
Gürcistan’da Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı

Ders Kitapları	Sınıf
“ <i>Tabiat</i> ”	I
“ <i>Tabiat</i> ”	II
“ <i>Tabiat</i> ”	III
“ <i>Tabiat</i> ”	IV
“ <i>Tabiat</i> ”	V
“ <i>Tabiat</i> ”	VI
“ <i>Coğrafya</i> ”	VII
“ <i>Coğrafya</i> ”	VIII
“ <i>Gürcistan Coğrafyası</i> ”	IX
“ <i>Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar</i> ”	X
“ <i>Dünya Coğrafyası</i> ”	XI
“ <i>Global Problemler Coğrafyası</i> ”	XII

Aşağıda içindekiler kısmı incelenen coğrafya kitapları Azerbaycan Türkçesiyle yazılmış olan müfredat programından alınmıştır. Bu program Türklerin yoğun yaşadığı Kvemo Kartli, Kakheti ve diğer bölgelerde okutulmaktadır. Gürcistan’da bütün ders kitaplarının içeriği aynı olmak kaydıyla, tercüme edilerek hem Gürcüce hem de Gürcistan’da yaşayan diğer azınlıkların (Türk, Ermeni, Rus) dillerinde yazılmakta ve kendi okullarında okutulmaktadır. Her azınlığın kendi diliyle beraber Gürcüceyi de okuması ve öğrenmesi için tüm imkânlar sağlanmaktadır.

Gürcistan’da coğrafya ders kitaplarının müfredat programı incelenerek, bu ders kitaplarının 7. sınıftan 12. sınıfa kadar içindekiler kısmı aşağıda sunulmuştur:

VII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.2. VII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.15.

VII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Fasıl). Coğrafi Muhit
<i>Mekân ve arazi</i>
<i>Harita nedir</i>
<i>Haritanın vasıtasıyla neyi yansıtıyorlar ve hangi çeşit haritalar mevcuttur?</i>
<i>Haritada yerleşmenin belirlenmesi</i>
<i>Coğrafi konum</i>
<i>Siyasi harita</i>

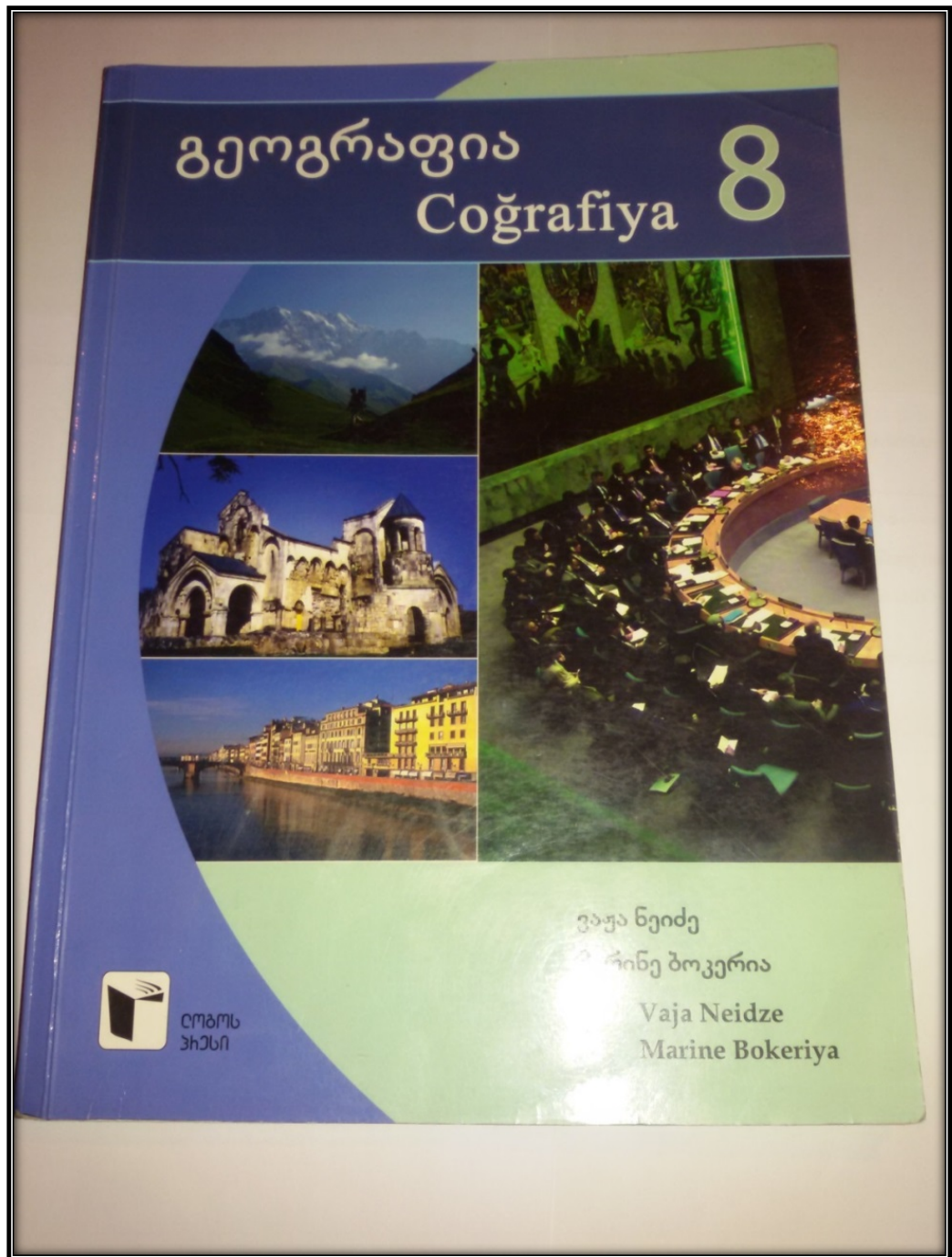
Tablo 2.15. (Devamı)

<i>Küre (Globus). Yer küresinin saat kuşakları</i>
<i>Coğrafi malumat</i>
<i>Coğrafi muhit ve insan</i>
<i>Tabii ortamlar ve doğal kaynaklar</i>
<i>Arazi doğal kaynak olarak</i>
<i>Nehir ve insan</i>
<i>Hayvancılığın sahaları</i>
<i>Gürcistan'ın dağlık bölümlerinde hayvancılık</i>
<i>Tabii muhit ve köy ziraatı</i>
<i>Modern tabiattan istifade</i>
<i>Tabiatın doğal felaketler coğrafyası</i>
<i>Tabiatın tabii felaketlerinin sonuçları</i>
<i>Tabii felaketlerin önünü almak mümkündür mü?</i>
2. Ünite (Fasıl). İnsan ve İlmi-Teknik Terakki
<i>İlmi-teknik terakki nedir?</i>
<i>Tekerlek</i>
<i>Zanaatkârlık nedir?</i>
<i>Çark topu</i>
<i>Halıcılık (Tokuculuk) tezgâhı</i>
<i>Kadim tarım aletleri ve modern makinalar</i>
<i>İlmi-teknik terakkini müspet ve menfi yönleri</i>
<i>İnsanın ekoloji sorumluluğu</i>
<i>Enerji kaynakları</i>
<i>Manifatura</i>
<i>Sanayi inkılabı</i>
<i>Sanayinin bölümleri</i>
<i>Nakliyat</i>
<i>İletişim</i>
<i>Hizmet sahaları</i>
3. Ünite (Fasıl). İnsan Meskenleri ve Kadim Devirlerde Geçim Şekilleri
<i>Evlerin coğrafyası</i>
<i>Köy</i>
<i>Göçebelik</i>
<i>Kadim şehirlerin kurulmasının öncelikli şartları</i>
<i>Babil-kadim dünyanın büyük şehri</i>
<i>Gürcistan'da kadim şehirler</i>
4. Ünite (Fasıl). İnsan Meskenleri ve Geçim Orta Asırlarda ve Yeni Devirlerde
<i>Kale-istekamlar ve kale salonları</i>
<i>Manastırlar</i>

Tablo 2.15. (Devamı)

<i>Orta asırların Avrupa şehirleri</i>
<i>Sanat insanları</i>
<i>İmalathanenin dâhili şeması: usta, çırak, hattat</i>
<i>Orta asırlar Avrupası şehirlerinde geçimi</i>
<i>Orta asırlar Asya şehirleri</i>
<i>Modern şehirler</i>
<i>Tiflis</i>
<i>XIX Asrın Tiflis geçimi</i>
<i>Gürcistan'da köy geçimi</i>
5. Ünite (Fasıl). Kıtaların ve Okyanusların Coğrafyası
<i>Jeoloji devir</i>
<i>İklimin, kıtaların ve okyanusların oluşması</i>
<i>Modern Pangeya (Tek kıta)</i>
<i>Afrika</i>
<i>Avusturalya ve Okyanus adaları</i>
<i>Güney Afrika</i>
<i>Polar bölgeler (regionlar veya kutup)</i>
<i>Kuzey Amerika</i>
<i>Avrupa</i>
<i>Asya</i>
<i>Dünya okyanusu</i>

VIII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.3. VIII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.16.

VIII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Fastı). Dünya: bölgeler ve ülkeler

Konu 1.1. Bölgeler

Bölge (Region) nedir?

Dünyanın en büyük bölgeleri. Avrasya

Dünyanın, küçük bölgelere ayrılması (subregionları)

Hangi kriterlere göre ülkeleri bölgelerde birleştirirler?

Hangi coğrafi kriterlere göre ülkeler birbirinden ayrılır?

Zengin ve yoksul ülke ve bölgeler

Devlet sembolü ve onu temsil eden unsurları (remz ve atributlar)

Uluslararası kurumlar. BM. UNESCO

Uluslararası kurumlar. NATO. OPEC

Avrupa'nın birleştirilmesi ideası

Konu 1.2. Kafkas: tabiatı, kaynakları (resursları) ve tarımı (teserrüfatları)

Kafkas bölgesi: konum (mekii) ve arazisi

Kafkas'ın doğal ortamı

Kara ve Hazar denizleri

Güney Kafkas'ta doğal kaynakların kullanımı

Konu 1.3. Güney Kafkas: ekoloji, doğanın korunması, kültür mirası (medeni abideler), uluslararası kurumlar

Güney Kafkas'ta ekoloji vaziyet ve tabiatın korunması

Uluslararası kurumlar ve Güney Kafkasya

Güney Kafkasya'nın tabiat abideleri

Güney Kafkasya'nın medeniyet abideleri

Güney Kafkas ve UNESCO'nun kültür abidelerinin listesi

2. Ünite. Nüfus: gelişmesi, yayılması, yerleşmesi (meskunlaşması)

Konu 2.1 Demografi

Dünya nüfusu. Nüfus sayımı

İnsan ırk ve Yer

Etnikler ve Yer küresine yayılması

Nüfusun artması. Demografik siyaseti

Nüfusun cins ve yaş oranı

Nüfusun dünyada arazi dağılımı

Kafkas'ın nüfusu

Konu 2.2 Göçler (Migrasya)

Nüfus göçü nedir?

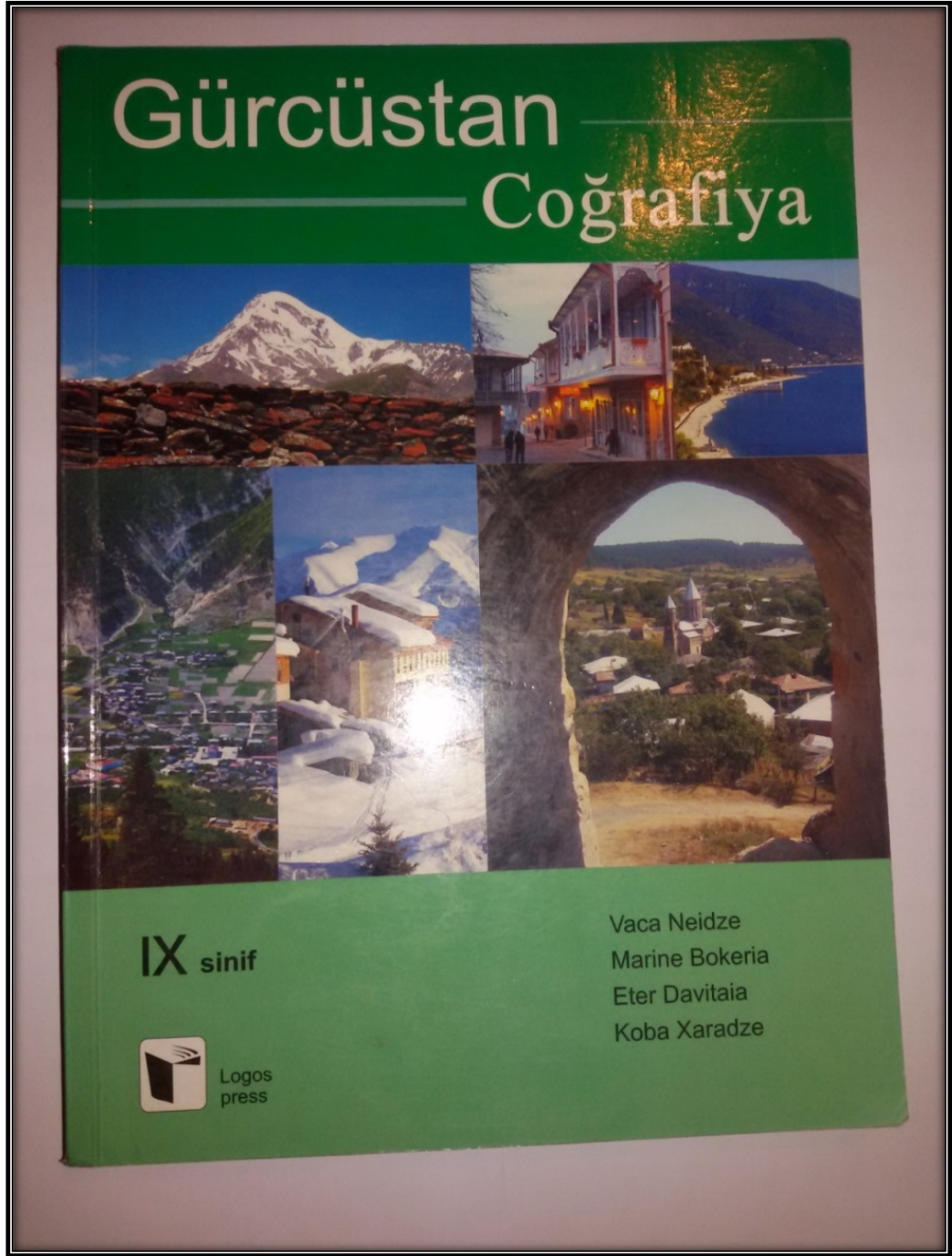
Tarihi devirlerde halkların göçü

Gönüllü ve zorunlu göçler

Tablo 2.16. (Devamı)

Konu 2.3 Yerleşme (Meskunlaşma)
<i>Yerleşme ve yerleşme çeşitleri</i>
<i>Kent, ya da köy?</i>
<i>Yerleşmeye, coğrafi etmenlerin etkisi</i>
<i>Yaşam alanları ve tabiatın ekstremal olayları</i>
<i>Kırsal yaşam alanları</i>
<i>Şehir ve onun karakteristik özellikleri</i>
<i>Şehirleşme (Urbanizasyon)</i>
<i>Şehirleşmenin arazi formları</i>
<i>Kafkas şehirleri</i>
3. Ünite (Fasıl). Seyahat, nakliyat ve ticaret
Konu 3.1. Seyahat ve büyük coğrafi keşifler
<i>Seyahat nedir?</i>
<i>Büyük coğrafi keşifler: uzak seferlerin başlangıcı</i>
<i>Büyük coğrafi keşifler ve önemi</i>
<i>Günümüzde seyahat</i>
Konu 3.2. Nakliyat (Taşımacılık)
<i>Nakliyat sistemleri (kommunikasyonu)</i>
<i>Kadim devir ve orta çağlarda kara ticaret yolları</i>
<i>Ticaret yollarının önemi ve seyahatin zorlukları</i>
<i>Nakliyat vasıtaları. Kara ve hava nakliyatı</i>
<i>Su nakliyatı</i>
<i>Boğazlar ve deniz geçitleri</i>
<i>Uluslararası nakliyat yolları</i>
Konu 3.3. Ticaret
<i>Ticaret nedir ve kadimde ne ile ticaret edilirdi?</i>
<i>Ticaret malları</i>
<i>Hizmet ticaret sahası gibi</i>
<i>Ticaret nerede ve nasıl oluşur?</i>
<i>Dış ticaret (Harici ticaret)</i>
<i>Orta çağda ticaret şehirleri ve fonksiyonları</i>
<i>Modern ticaret şehirleri</i>
4. Ünite (Fasıl). Medeniyetin yayılması
Konu 4. Medeniyetin yayılma özellikleri
<i>Yazının teknolojisi ve coğrafyası</i>
<i>Din ve dillerin coğrafyası</i>
<i>Orta asırlarda tahsilin önemli merkezleri (mühim ocakları)</i>
<i>İdman ve coğrafi ortam</i>
<i>Futbolun coğrafyası</i>

IX. Sınıf “Gürcistan Coğrafyası” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.4. IX. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.17.

IX. Sınıf “Gürcistan Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Başlık). Gürcistan devleti
<i>Gürcistan arazisi: düzenleme (formalaştırma), büyüklüğü, yapılandırılması (konfigurasyonu)</i>
<i>Gürcistan’ın coğrafi öğrenilmesinin tarihi</i>
<i>Gürcistan toponomisi</i>
<i>Gürcistan’ın sınırları ve coğrafi yerleşme şekilleri: matematiksel-coğrafi, fiziki-coğrafi</i>
<i>Gürcistan’ın coğrafi yerleşmesinin türleri: iktisadi-coğrafi, siyasi-coğrafi, medeni-coğrafi</i>
<i>Gürcistan’ın devlet kuruluşu ve inzibati-arazi oluşumu</i>
2. Ünite (Başlık). Gürcistan’ın doğal ortamı
<i>Rölyef formları</i>
<i>İklim</i>
<i>Hidrografik şebekesi</i>
<i>Toprak-bitki örtüsü</i>
<i>Tabii ve beşeri (antropogenetik) peyzajlar (landşaftlar)</i>
3. Ünite (Başlık). Doğal kaynaklar ve onların kullanımı
<i>Toprak kaynaklar (resursları)</i>
<i>Mineral kaynaklar</i>
<i>İklim kaynakları</i>
<i>Su kaynakları</i>
<i>Biyolojik kaynaklar (Bioresurslar)</i>
4. Ünite (Başlık). Gürcistan’ın nüfusu
Konu 4.1. Nüfusun listeye alınması ve yapısı (strukturu)
<i>Nüfus sayısının dinamiği</i>
<i>Nüfusun tabii harekâtı</i>
<i>Nüfusun cins-yaş yapısı</i>
<i>Nüfusun etnik ve dini terkihi</i>
<i>Nüfusun sosyal ve siyasi yapısı</i>
<i>Demografik inkişaf problemleri</i>
Konu 4.2. Göç (Migrasiya)
<i>Gürcistan’ın göç (migrasiya) süreçleri (prosesleri)</i>
<i>Göç (migrasiya) coğrafyası</i>
5. Ünite (Başlık). Gürcistan’da göç ve şehirleşme (urbanizasiya)
Konu 5.1. Göç hareketi
<i>Nüfusun arazi üzerine yerleşmesi ve sıklığı</i>
<i>Köy yaşayış mntıkları</i>

Tablo 2.17. (Devamı)

Konu 5.2. Şehirleşme (Urbanizasiya)
<i>Kent yaşayış mntıkları</i>
<i>Gürcistan'da şehirleşme</i>
<i>Tbilisi-Gürcistan'ın başkenti (paytahtı)</i>
6. Ünite (Başlık). Milli ziraatın (teserrüfat) verimli (prioritetli) arazileri
<i>Gürcistan'ın milli ziraatı ve ya tarımı (teserrüfat)</i>
<i>Isı enerjisi sanayisi-Gürcistan'ın iktisadi inkişafının esası</i>
<i>Gürcistan'da tarım sanayisi (agrosanayi)</i>
<i>Üzümcülük ve şarapçılık</i>
<i>Gürcistan'da sanayinin inkişafı</i>
<i>Gürcistan'da sanayinin dağılımı</i>
<i>Gürcistan'da sanayinin ananevi alanları</i>
<i>Gürcistan'ın iletişim (komunikasiya) vasıtaları</i>
<i>Nakliyat vasıtaları ve kavşaklar</i>
<i>Hizmet alanları</i>
<i>Dış ticaret durumları</i>
<i>Tabiat abideleri (doğal zenginlikleri)</i>
<i>Turizm-ülke iktisadiyatının verimli (prioritetli) alanı</i>
7. Ünite (Başlık). Etraf muhitin muhafazası
<i>Gürcistan'da tabii felaketler</i>
<i>Gürcistan'ın coğrafi muhitinin gelişimi (evolyusiyası)</i>
<i>Gürcistan'da muhit vaziyeti</i>
<i>Tabiatın muhafıza olunmuş abideleri</i>
8. Ünite (Başlık). Gürcistan medeniyetinin coğrafyası
<i>Gürcistan tarihinin ve medeniyetinin çekicilikleri (dikkatelayıklıkları)</i>
<i>Gürcistan'ın tarihi-medeni çekiciliklerinin (dikkatelayıklıkları) muhafızası</i>
<i>Mimarlık (Arhitektura) abideleri</i>
<i>Halk ananeleri</i>
<i>Halk bayramları</i>
<i>Halk oyunları ve idman</i>
9. Ünite (Başlık). Gürcistan'ın bölgesel (regional) coğrafyası
<i>İlçe (Rayon) statüsü kazandırmanın çeşitleri, Kaheti ve Acaristan bölgelerinin coğrafi özellikleri</i>
<i>Rengârenk Gürcistan: Bölgesel özellikler</i>
10. Ünite (Başlık). Gürcistan dünya haritasında
<i>Gürcistan'ın uluslararası ilişkileri</i>
<i>Gürcistan'ın milli merakları, tehlikesizliği ve dünyada yeri</i>

X. Sınıf “Coğrafya, Coğrafya’ya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar” Ders Kitabının Kapak Görünümü

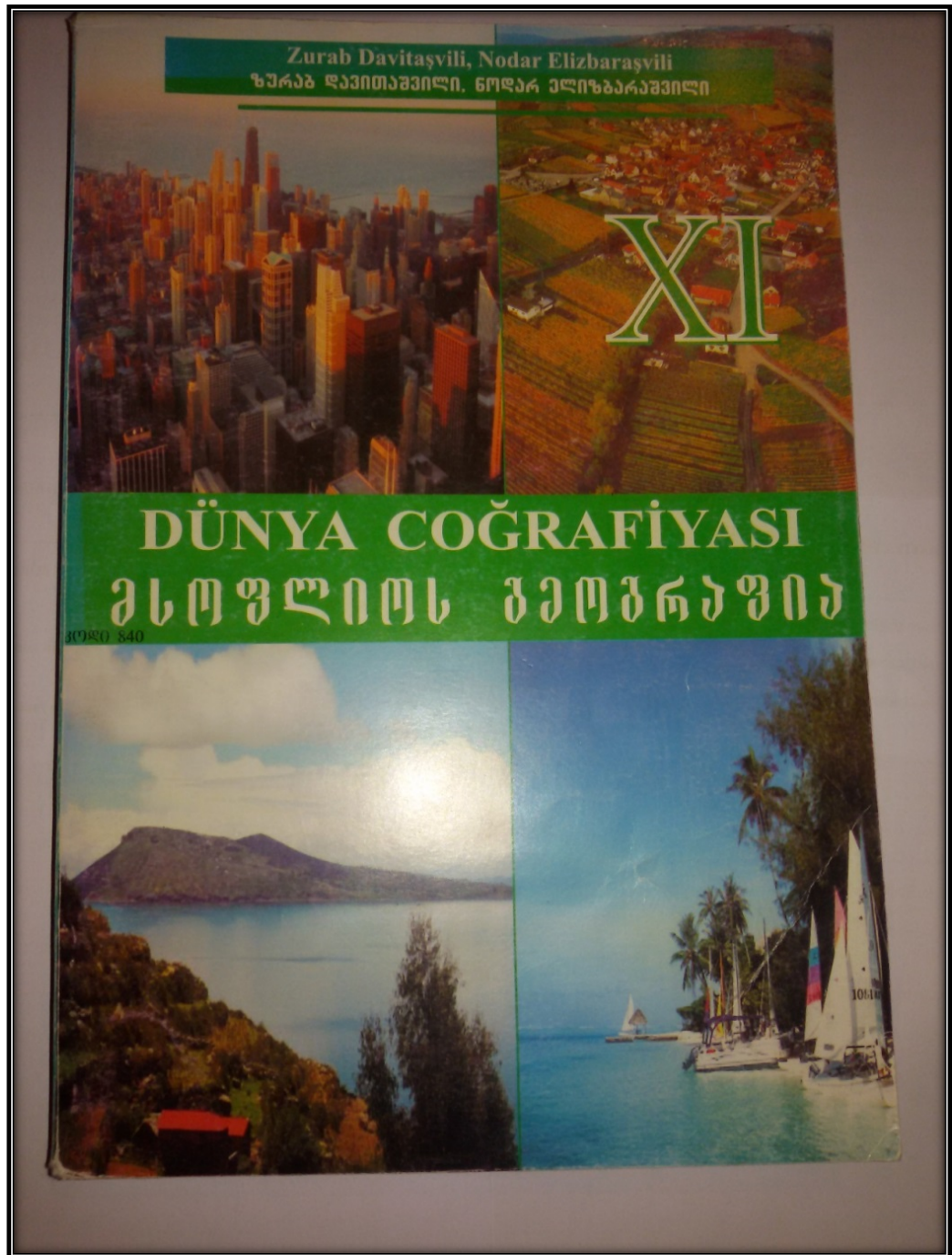
Şekil 2.5. X. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.18.

X. Sınıf “Coğrafya, Coğrafya’ya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Fasıl). Coğrafya ’ya Giriş
<i>Coğrafyanın eğitiminin maksadı ve objektifi</i>
<i>Coğrafyanın ilimler sisteminde yeri ve coğrafi biliklerin önemi</i>
<i>Kadim dünya coğrafyası</i>
<i>Antik devrin coğrafyası</i>
<i>Orta asırların mühim coğrafi keşifleri ve sonraki etapları</i>
2. Ünite (Fasıl). Coğrafi Tetkikatlar
<i>Ananevi metotlar ve coğrafi tetkikatlar</i>
<i>Coğrafi tetkikatlarını uzaktan idare eden metotları</i>
<i>Coğrafi öngörme (prognostlaştırma)</i>
<i>Coğrafi modelleme</i>
3. Ünite (Fasıl). Harita ve Başka Coğrafi Vasıtalar
<i>Umumi coğrafi ve tematik haritalar</i>
<i>Planlama</i>
<i>Haritanın tertip olunması ve resmileştirilmesi</i>
4. Ünite (Fasıl). Tabii Zonaların (Kuşakların) Ziraatı (Teserrüfat) ve Benimsenmesi
<i>Soğuk kuşakların tabii zonalarının istifadesi</i>
<i>Ilıman kuşakların tabii zonalarının istifadesi</i>
<i>Sıcak kuşakların tabii zonalarının istifadesi</i>
<i>Dağların yüksek tabii-coğrafi zonalarının istifadesi</i>
5. Ünite (Fasıl). Toplum (Cemiyet) ve Tabii Kaynakların İstifadesi
<i>İnsan ve coğrafi muhit</i>
<i>Toprak ve mineral kaynaklar</i>
<i>Biyolojik kaynaklar</i>
<i>Dünya okyanusları kaynakları</i>
<i>İklim ve istirahat kaynakları</i>
6. Ünite (Fasıl). Sosyal-İktisadi İnkişaf ve Ekoloji Muhit
<i>Cemiyetin ve tabiatın sabit inkişafı</i>
<i>Sanayinin çevreye etkisi</i>
<i>Tarım/ziraat ve etraf muhit</i>
<i>Nakliyat-çevre kirlenmesinin esas kaynağı</i>
<i>Çevrenin gelişime eğilimi (tendensiyası) ve şehirleşme (urbanizasiya)</i>
<i>Çevre ve münakaşalı vaziyetler</i>
<i>Yer küresinde etraf muhit ve biyo rengârenklerin muhafazası</i>
7. Ünite (Fasıl). Tabiatın Tabii Hadiseleri ve Ekoloji Yönden Buhranlı Arazileri
<i>Tabiatта tabii felaketler (umumi özeti)</i>
<i>Sel ve toprak kaymaları hadiselerinin tetkikatları</i>
<i>Tabiatта tabii felaketlerin bölge üzere belirlenmesi</i>
<i>Dünyanın ekoloji yönden buhranlı bölgeleri</i>
8. Ünite (Fasıl). Modern Dünyada Coğrafya
<i>Coğrafya ve modern dünya</i>

XI. Sınıf “Dünya Coğrafyası” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.6. XI. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.19.

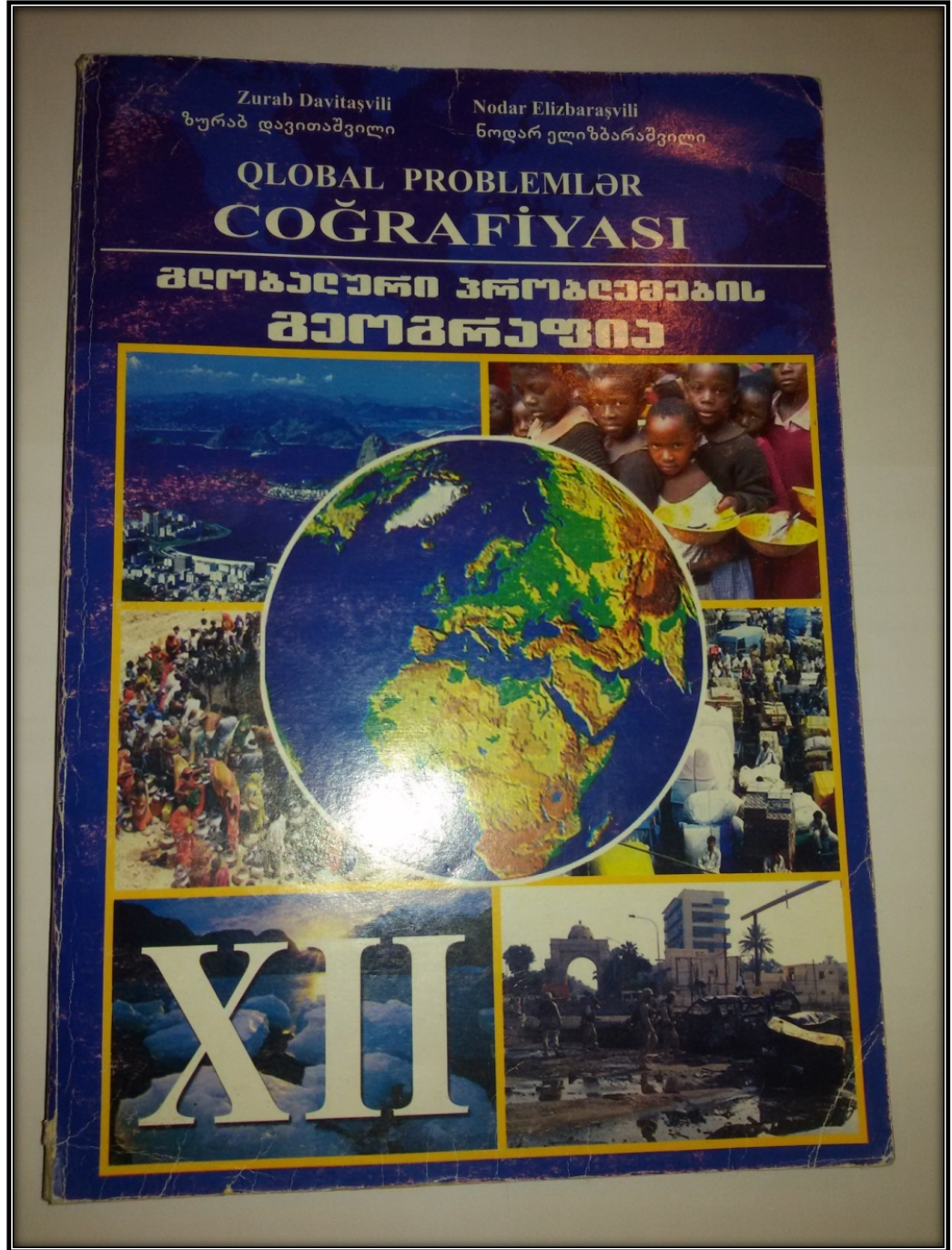
XI. Sınıf “Dünya Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Fasıl). Dünya Tabii Ortam ve Kaynaklarının Coğrafyası
<i>Dünya</i>
<i>Tabii ortam ve tabii kaynaklar</i>
<i>Litosfer ve mineral kaynaklar</i>
<i>Atmosfer ve iklim ortamları</i>
<i>Hidrosfer ve su kaynakları</i>
<i>Dünya okyanusu ve okyanus kaynakları</i>
<i>Biyosfer ve biyo kaynaklar</i>
<i>Topraklar ve toprak kaynakları</i>
<i>Tabii kaynaklardan istifade problemleri</i>
<i>Global ekoloji problemler</i>
2. Ünite (Fasıl). Tarihi Coğrafya
<i>En kadim devir yeryüzünde meskunlaşma ve ziraatın (teserrüfatın) gelişmesi</i>
<i>Kadim dünyanın tarihi coğrafyası</i>
<i>Orta asırlar</i>
<i>Erken yeni devir. XV-XVIII asırlar</i>
<i>Geçmiş yeni devir</i>
<i>En yeni devir. I. Devir (1918-1945 yıllar)</i>
<i>En yeni devir. II. Devir</i>
3. Ünite (Fasıl). Siyasi Coğrafya
<i>Modern dünyanın siyasi haritası. Devletlerin benzerlikleri</i>
<i>Siyasi süreçler (prosesler) coğrafyası</i>
<i>Uluslararası siyasi süreçler coğrafyası</i>
<i>Uluslararası teşkilatlar. Globalleşme</i>
4. Ünite (Fasıl). Nüfusun Coğrafyası
<i>Dünya nüfusunun dinamiği</i>
<i>Dünya nüfusunun durumu</i>
<i>Göç (Migrasya) coğrafyası</i>
<i>Nüfusun arazilere yerleşmesi ve meskunlaşma coğrafyası</i>
<i>Urbanizasiya (Şehirleşme) ve şehir coğrafyası</i>
<i>Dünya nüfusunun ırki terkibi</i>
<i>Etnik coğrafya</i>
5. Ünite (Fasıl). Kültürel (Madeniyetin) Coğrafya
<i>Dillerin ve yazının coğrafyası</i>

Tablo 2.19. (Devamı)

<i>Dinlerin coğrafyası</i>
<i>Maddi medeniyetin coğrafyası</i>
<i>Manevi medeniyetin coğrafyası</i>
6. Ünite (Fasıl). İktisadi Coğrafya
<i>Dünyanın umumi iktisadi-coğrafi hususiyetleri</i>
<i>İlkin faaliyet alanları. Köy ziraatları</i>
<i>Filiz çıkarma sanayisi</i>
<i>İmal sanayisi</i>
<i>Nakliyat coğrafyası</i>
<i>Turizm ve ticaretin coğrafyası</i>
<i>İktisadi globalleşme</i>
7. Ünite (Fasıl). Dünyanın Bölgeleri (Regionları)
<i>Dünyanın Bölgeleri (Regionları)</i>
<i>Kuzey Amerika</i>
<i>Batı Avrupa</i>
<i>Merkezi Avrupa</i>
<i>Kuzey Avrupa</i>
<i>Güney Avrupa</i>
<i>Güney-Doğu Avrupa</i>
<i>Rusya ve Doğu Avrupa</i>
<i>Güney Kafkas ve Merkezi Asya</i>
<i>Yakın Doğu ve Kuzey Afrika</i>
<i>Güney Asya</i>
<i>Doğu Asya</i>
<i>Güney-Doğu Asya</i>
<i>Avustralya ve Okyanusya</i>
<i>Tropik Afrika</i>
<i>Latin Amerika'sı</i>

XII. Sınıf “Global Problemler Coğrafyası” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.7. XII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.20.

XII. Sınıf “Global Problemler Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

1. Ünite (Fasıl). Problemlerin Globalleşmesi
<i>Beşeriyetin Global Problemleri</i>
<i>Globalleşme: Hayırseverlik veya Kötülük</i>
2. Ünite (Fasıl). Tabiat ve Toplum. Global ve Ekoloji Problemler
<i>Coğrafi Muhit ve Toplum</i>
<i>Tabiattan Faydalanma ve Tabii Kaynaklardan İstifade Problemleri</i>
<i>Kentlerin Ekoloji Problemleri</i>
3. Ünite (Fasıl). Litosfer ve Onunla Alakadar Problemler
<i>Litosferin İnkişaf Hususiyetleri ve Onunla Alakadar Problemler</i>
<i>Dağlar ve Onunla Alakadar Problemler</i>
<i>Isı-Enerji Kaynaklarıyla İle Teminat Problemleri</i>
4. Ünite (Fasıl). Global İklim Problemleri
<i>Atmosfer ve Onun Gelişiminin Coğrafi Özellikleri</i>
<i>Atmosferin Kirletilmesi</i>
<i>Havanın Global Değişiklikleri</i>
5. Ünite (Fasıl). Hidrosfer ve Su İle Alakadar Problemler
<i>Hidrosferde Tabii Prosesler</i>
<i>Suyun Kirletilmesi-Global Problem</i>
6. Ünite (Fasıl). Dünya Okyanusunun Problemleri Dünya Okyanusu ve Onunla Alakadar Problemler
<i>Dünya Okyanusu İhtiyatlarının İstifadesi ve Korunması Problemleri</i>
7. Ünite (Fasıl). Pedosfer ve Toprak İhtiyatları İle Alakadar Problemler
<i>Toprağın Oluşması ve İnkişafının Coğrafi Özellikleri</i>
<i>Toprak Kaynakları ve Ondaki İstifade Problemleri</i>
8. Ünite (Fasıl). Canlı Tabiatın ve Biorengârenkliğin Korunması Problemi
<i>Biyosferin Coğrafi Özellikleri. Biorengârenklik.</i>
<i>Orman Kaynaklarından İstifade ve Onunla Alakadar Problemler</i>
9. Ünite (Fasıl). Global Siyasi Problemler
<i>Jeopolitik (Jeosiyaset): Geçmiş ve Modernlik. Jeopolitik nedir?</i>
<i>Sulhun Korunması ve Nükleer İle Silahsızlık Problemi</i>
<i>Silahlı Münakaşalar Global Problem Kimi</i>
<i>Globalleşme ve Devlet</i>
<i>Globalleşme ve Uluslararası İlişkiler</i>
<i>Uluslararası Terörizm Global Siyasi Problemdir</i>
<i>Demokrasi ve İnsan Haklarının Korunması Problemleri</i>
10. Ünite (Fasıl). Global İktisadi Problemler
<i>Hammadde İle İlgili Problemler</i>
<i>Enerji Problemleri</i>
<i>İktisadi Globalleşme Problemleri</i>

Tablo 2.20. (Devamı)

<i>Gelişmekte Olan Ülkeler: İktisadi Gerilik Problemleri</i>
11. Ünite (Fasıl). Global Sosyal Problemler
<i>Erzakla Teminat ve Açlık Problemi</i>
<i>Sağlamlığın Korunması Problemi</i>
<i>Yoksulluk Problemi</i>
<i>Tahsil Problemleri</i>
12. Ünite (Fasıl). Global Demografik Problemler
<i>Nüfusun Artış Problemi</i>
<i>Göç (Mikrasya) Problemleri</i>
<i>Nüfusun Arazi Meskeni ve Göç Problemleri</i>
<i>Şehirleşme (Urbanizasiya) ve Şehirlerin Problemleri</i>
<i>Demografik Siyaset</i>
13. Ünite (Fasıl). Etnik ve Medeni Global Problemler <i>Etnik Çeşitlilik ve Etnik Prosesler</i>
<i>Etnik Gerginlik ve Etnik Münakaşalar</i>
<i>Irki ve Dini Problemler: Irkçılık ve Onun Çeşitleri</i>
<i>Milliyetçilik ve Globalleşme</i>
<i>Medeniyetin Globalleşmesi</i>
14. Ünite (Fasıl). Global Problemler: Gelecek Perspektifler

2.12. Türkiye’de Eğitim Sistemi

Eğitim ve öğretimin sosyal içeriği teknolojik gelişmeler, çevresel bozulmalar, modern sonrası toplumsal şartlar ve küreselleşmenin etkileriyle devamlı olarak değişime uğramaktadır. Bugün dünyada tüm eğitim kurumlarının amacı, ülkelerin sosyal, siyasi, iktisadi ve eğitim felsefesi gibi özelliklerini esas alarak, bireylerde istendik olarak bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir (Öztürk, 2015). Bu gibi değişikliklerin meydana gelmesi, ülke veya toplum için toplumun en önemli olan genç potansiyellerine hangi becerilerin ve tutumların kazandırılacağı, ülkenin tüm ihtiyaçları dikkate alınarak MEB Talim ve Terbiye Kurulunca hazırlanmış olan eğitim programları ile belirlenmektedir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

2.12.1. Türk Eğitim Sistemi’ni Düzenleyen Esaslar

2.12.1.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

1793 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları:

2.12.1.1. Genel amaçlar

Madde 2.

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerine;

1. *“Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;*
2. *Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;*

3. *İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak*” (CDÖP, 2005, s. 1).

Böylelikle Türk milli eğitiminin genel amacı, Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde ülkenin sosyal, iktisadi ve kültürel kalkınmasını desteklemek için Türk milletini çağdaş, yaratıcı ve seçin bir konuma yükseltmektir (CDÖP, 2005).

2.12.1.1.2. Özel amaçlar

Madde 2.

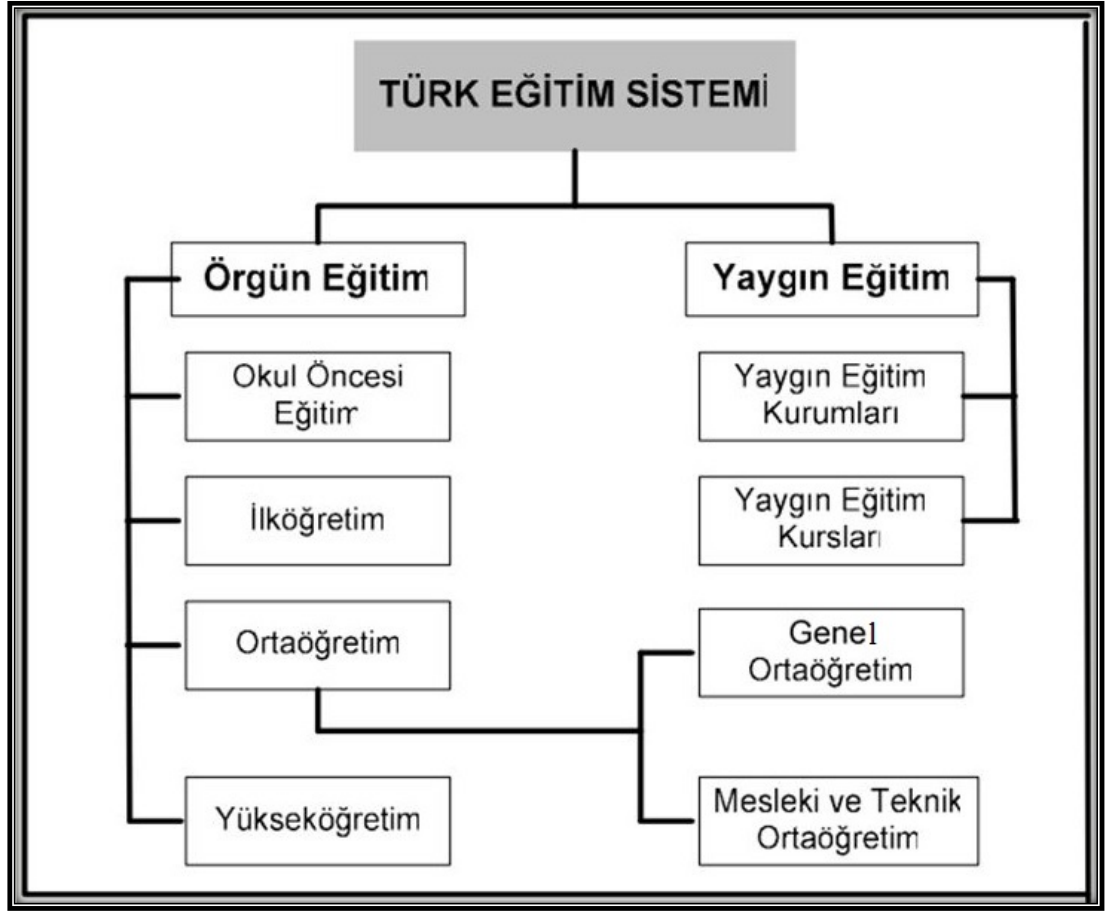
Türk milli eğitim ve öğretim sisteminin yukarıda da gösterildiği gibi genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenerek, çeşitli derece ve türlerdeki eğitim kurumlarının özel ve genel amaçları temel ilkelere uygun olarak tespit edilerek uygulanmaktadır (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

2.13. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Madde 18.

Türk milli eğitim ve öğretim sistemi, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Türk milli eğitim sisteminin genel yapısı 1739 sayılı yasa ile belirlenmiştir.

Şekil 2.8. Türk Eğitim Sistemi'nin Genel Yapısı (<http://slideplayer.biz.tr>, 17.11.2016).

Türkiye okullarında toplam olarak en son 2015-2016 verilerine göre, ilkokulda 5 360 703 öğrenci, ortaokulda 5 211 506 öğrenci ve lisede ise 5 807 643 öğrenci olmakla toplamda 16 379 852 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir (Tablo 2.21). Bu öğrencilerin öğrenim gördüğü toplam okul sayısı ise 2015-2016 (TÜİK) verilerine göre 54 415 okuldan ibarettir.

Tablo 2.21.

Türkiye’de Toplam Öğrenci Sayısının İlkokul ve Ortaokula Göre Dağılımı

Yıllar	2005-2006	2010-2011	2015-2016
İlkokul	10673935	10981100	5360703
Ortaokul	3258254	4748610	5211506
Lise	-	-	5807643
Toplam	13932189	15729710	16379852

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Yukarıdaki tabloda 2012-2013 eğitim-öğretim yılına kadar ilköğretim ve ortaöğretim verileri görülmektedir. Ancak, 2012-2013 eğitim-öğretim yılından başlayarak Türkiye’de yeni bir sistem olan 4+4+4 uygulamasında ise ilkokul, ortaokul ve lise olarak değiştirilmiştir. Bu tarihten sonrada Türkiye’de 8 yıl olan zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılmıştır (<http://www.tuik.gov.tr>).

2.13.1. Örgün eğitim

Türkiye’de örgün eğitim kurumları olarak, okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretime önemli ölçüde katkıları bulunmaktadır (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

Örgün eğitim kademeleri aşağıda gösterildiği gibi sıralanmaktadır;

- Okulöncesi
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise eğitimi
- Yükseköğretim

2.13.1.1. Okul öncesi

Okul öncesi eğitim kurumu; okul öncesi eğitim çağı çocuklarına eğitim veren anaokulu, anasınıfı ve uygulama sınıfını ifade etmektedir. Türkiye’de okul öncesi eğitimin kurumlarında okula kayıt olmak için 36 (3 yaş) ayını tamamlayan ve 66 (5,5 yaş) ayını doldurmayan çocukların kayıtları yapılabilir. Türkiye’de 4+4+4 sistemi uygulamasının başlaması ile zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılmıştır. Bu değişime uğrayan sistem içerisinde okul öncesi eğitim zorunluluktan çıkarılmıştır. Buna sebep olarak alt yapı yetersizliği gösterilmektedir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

2.13.1.2. İlkokul

Türkiye’de ilkokul 4 yıl olup, en erken 5 yaş (60 ay) ve 5.5 yaşında (66 ay), en geç ise 6 yaşında (71 ay) başlanabilmektedir. İlkokul kız ve erkek fark etmeden bütün Türkiye vatandaşları için zorunludur. İlkokulda coğrafya içerikli konular “Hayat

Bilgisi” ders kitaplarında ilkokul öğrencilerine anlatılmaktadır. İlkokul eğitimin esas amacı ise öğrencilere temel bilgiler olan okuma-yazma, hesap yapma gibi bilgi ve beceri kazandırmak ve ileri eğitime destek ve isteklilik kazandırmaktır (<http://mevzuat.meb.gov.tr>).

2.13.1.3. Ortaokul

Ortaokul ilkokul kademesinden sonra gelmekte olup, lise aşamasına hazırlık karakteri taşımaktadır. Ortaokul yatılı ve gündüzlü olarak eğitim-öğretim veren, eğitim süresi dört yıl olan bir kurumdur. Ortaokul 5.-8. sınıfları kapsayan eğitim kademesidir. Ortaokul da diğer kademeler gibi zorunlu eğitim kademesidir (<http://ogm.meb.gov.tr/>).

2.13.1.4. Lise eğitimi

Liseler, Milli Eğitim Temel Kanununun 26. maddesine dayalı olarak en az dört yıllık eğitim veren liselerle ilgili tüm eğitim kurumlarını kapsamaktadır. Bütün liselerin öğretim süresi, 2005-2006 yılından başlayarak 9. sınıftan itibaren kademeli olarak dört yıla çıkarılmıştır. Lise eğitim kurumlarının amaç veya görevleri ise MEB’in genel amaçlarına ve esas ilkelerine uygun olarak, *“1) tüm öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yollar aramak ve ülkenin iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak”, “ 2) Lise öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgili istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır”*. Bu amaçlar uygulanırken toplum ve öğrenci ihtiyaçları arasındaki istek ve kabiliyetler dengede tutulur (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

2.13.1.4. Yükseköğretim

Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1982 Anayasası ile belirlenen yükseköğretim sisteminin temel esaslarına göre oluşturulan Anayasal bir kuruluştur (<http://www.yok.gov.tr>).

Yükseköğretimde eğitim türleri

Örgün eğitim, Açık eğitim, Dışarıdan eğitim ve Yaygın eğitim

Yükseköğretim basamakları

Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans, Doktora

Türkiye’de yükseköğretim en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. Yükseköğretim, üst düzey eğitilmiş insanlar ve bilimsel araştırma alanlarında bireyler yetiştiren eğitim kurumlarının tümünü kapsamaktadır. Bunları gerçekleştiren yükseköğretim kurumları ise üniversite ile ileri teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri, meslek yüksekokulları ve ileri teknoloji enstitülerinden ibarettir (<http://www.yok.gov.tr>).

2.13.2. Yaygın Eğitim

Türkiye’de yaygın eğitim örgün eğitimle birlikte ve örgün eğitimden uzak olarak yapılan eğitim çalışmalarının tamamını kapsamaktadır. Yaygın eğitim kurumlarını ise halk eğitim merkezleri, mesleki eğitim merkezleri, çıraklık eğitim merkezleri, pratik kız sanat okulları ile bilim ve sanat merkezleri gibi kurumlar oluşturmaktadır (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

2.14. Yapılan Eğitim Reformları

Türkiye’de yapılan veya yapılacak olan eğitim reformları, mevcut yapıdan kaynaklanan zorlukları aşmak, finansal çeşitliliği, okul, müfredat ve yönetim ile ilgili sorunları çözümlmeyi amaçlamaktadır.

4+4+4 uygulamasının 2012-2013 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanmasıyla Türkiye’de yeni dünya koşullarına uygun eğitim felsefesine ihtiyaç vardır (<http://meb.gov.tr/>).

2010-2011 eğitim öğretim yılında uygulanmış olan FATİH adlı eğitim projesi bu alanda köklü değişimler amaçlayan yüksek bütçeli ve geniş kapsamlı projelerden biri idi. Bu projenin isminin açılımı ise “Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Harekatı” olarak, esas amacı tüm okullarda akıllı tahta, tablet bilgisayar ve internet ağı altyapısının sağlanmasını temin etmektir (<http://fatihprojesi.meb.gov.tr>).

Türkiye’de yükseköğretim kurumları 2001 yılından itibaren Avrupa’nın yükseköğretim ve araştırma alanının yeniden yapılandırılması anlamına gelen “Bologna Sürecine” katılarak 47 üye ülkeden biri olmuştur. Ancak bu süreç esaslı olarak 2005-2006 yıllarında uygulanabilmiştir (<http://www.yok.gov.tr>).

2.15. Türkiye’de Coğrafya Öğretim Programı

Türkiye’de coğrafya öğretim programı 1924 yılından itibaren belli bir düzenleme yapıldıktan sonra 1934 yılından başlayarak çeşitli aralıklarla yenilenmeye veya değişime tabi tutulmuştur. Bu değişim yılları şöyle sıralanmaktadır; 1924, 1934, 1942, 1957, 1971, 1973, 1982, 1983, 1992 ve en son olan 2005 yılında değişen öğretim programıdır (Kaya, N., 2012). Yukarıda sıralanmış olan öğretim programları, ağırlıklı olarak öğretmen merkezli, öğrenciyi pasifleştiren, ezberciliğe yönlendiren yaklaşımlarla ele alınarak hazırlanmıştır. Bunun sonucu olarak da eğitim-öğretimden beklenen sonuçlar elde edilememiştir. Bu nedenle daha çağdaş, öğrenciyi aktif tutan, ezbercilikten uzaklaştıran, bilgileri kalıcı şekilde öğreten, yapıcılığı ve yaratıcılığı teşvik eden yeni programların yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu gibi eksikler tespit edilerek MEB tarafından komisyonlar kurularak yeni program yapılmıştır (Şahin, 2006).

2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı diğer eski programlara göre birçok açıdan farklılıklar göstermektedir. Bu yeni program, esas olarak öğrenme alanları, kazanımlar, öğrenci becerileri ve tutumlar ile şekillenmiştir. Bu program eski programlara göre daha açık, anlaşılır ve açıklayıcı bilgilerin olduğu öğrenciyi her zaman merkezde tutarak daha başarılı olacağı düşünülmektedir. Eski programlardan farklı olarak, her sınıf ve düzeyde okutulan coğrafya ders kitaplarının adları farklı olmak yerine bütün sınıflarda ve okullarda aynı olup sadece “coğrafya” adı altında okutulmaktadır. Ancak ders içeriklerinde coğrafyanın farklı birçok alanlarına da ağırlık verilmiştir (Artvinli, 2007).

Coğrafya eğitimi ve öğretiminde dünya ülkelerinin çoğunda bir takım sorunların olduğu bilinmektedir. Bu sorunlar coğrafya eğitim ve öğretimi üzerinde fazla durulmamasından ve coğrafya öğretim programlarına önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Coğrafya öğretiminde sorunların ortadan kaldırılması için Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programı düzenlemiştir. Bu

yeni programda öğrenme alanları, kazanımlar ve etkinlikler temelli geliştirilmiştir. Programda, sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinliklere de yer verilmektedir (Coşkun, 2011).

Dünyada ülkelerin her birinin kendine has coğrafya eğitimi vardır. Çünkü o ülkenin dünya üzerindeki yeri, jeopolitik konumu, ekonomik gücü gibi konular ile farklılıklar göstermektedir (Taş, 2007). Günümüzde birçok ülkenin eğitim programı daha ilkel ve sadece ders içerikli ezbere dayalı olmakla yetinmektedir. Ancak Türkiye’de 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan coğrafya öğretim programında, bunun gibi eksikler büyük ölçüde ortadan kaldırılarak bunun yerine, yeni yapılandırmacı coğrafya öğretimi uygulanmaya başlamıştır (Akınoğlu, 2004).

Türkiye eğitim-öğretiminde sorunları düzeltmek için, yeni (2005) programda yapılandırmacı yaklaşımı etkili olarak uygulamaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımın sadece coğrafya öğretim programına özgü olmadığı, yeni yapılan bütün programlarda benimsenen programcılık anlayışının bir sonucu olduğu bilinmektedir. Yeni coğrafya öğretim programının zaman içinde öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşımı öğrenmesi, benimsemesi ve okullardaki fiziki alt yapının oluşmasıyla, eğitim-öğretim için çok yararlı olacağı düşünülmektedir (Şahin, 2006).

Coğrafya dersi öğretim programı “coğrafya” dersi adı ile 9. sınıftan 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere hazırlanmış ve bu program, öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir (CDÖP, 2011).

Öğrenci, *“coğrafi bilgiyi elde eden, sorgulayan, edindiği bilgileri günlük hayatında kullanan, özgüven sahibi, sorun çözen, işbirliğine açık, etkili iletişim kuran, evrensel ve toplumsal değer yargılarını, göstergelerini, ritüellerini analiz eden, coğrafi sunum tekniklerinden yararlanarak sürdürülebilir kalkınma için yaşam boyu öğrenmeyi savunan, coğrafya okuryazarı bireyler; aynı zamanda coğrafya bilimine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değere sahiptir”* (Arseven, Şimşek ve Güden, 2016, s. 246).

Coğrafya dersi öğretim programının vizyonu (2005), öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak Türkiye ve dünyayla ilgili “coğrafi bilinç” kazanmaları açısından şöyle sıralanmaktadır;

- *“Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan*

- *İnsan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden,*
- *Çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen,*
- *Milli değerlere bağlı, vatanını koruyan,*
- *Dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip,*
- *Coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan,*
- *İnsan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri; dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan,*
- *Coğrafi sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektir” (CDÖP, 2005, s.15-16).*

Coğrafya dersi öğretim programının temel öğelerini beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar oluşturmaktadır.

Beceriler;

1. Harita becerileri
2. Gözlem becerisi
3. Arazi çalışma becerisi
4. Coğrafi sorgulama becerisi
5. Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi
6. Zaman algılama becerisi
7. Kanıt kullanma becerisi
8. Değişim ve sürekliliği algılama becerisi

Kavramlar;

Öğretim programlarının temel öğelerinden birini oluşturan kavramlar, bilim dallarının yapısını ve içeriğini yansıtır ve aynı zamanda öğrenme öğretme süreçlerinde öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğrenme sürecinde kavram analizleri ve kavram haritaları, anlamayı kolaylaştırmaktadır.

Değer ve Tutumlar;

Coğrafya dersi öğretim programının diğer önemli unsurunu da değer ve tutumlar oluşturmaktadır.

1. Dayanışma
2. Hoşgörü
3. Bilimsellik
4. Sevgi
5. Saygı
6. Duyarlılık
7. Vatanseverlik
8. Barış
9. Estetik
10. Sorumluluk

Öğrenme Alanları

Tablo 2.22.

Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı

<i>Öğrenme Alanları</i>	<i>Sınıf</i>
1. Doğal Sistemler	9, 10, 11, 12
2 Beşeri Sistemler	9, 10, 11, 12
3. Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	9, 10, 11, 12
4. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	9, 10, 11, 12
5. Çevre ve Toplum	9, 10, 11, 12

Görüleceği üzere Türkiye’de öğrenme alanları beş adet olup ve tüm sınıflarda eşit olarak uygulanmaktadır (Tablo 2.22).

Tablo 2.23.

IX. Sınıf Öğrenme Alanları

IX. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Doğal Sistemler	Beşeri Sistemler	Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Çevre ve Toplum
9.1. Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.	9.1. İnsan faaliyetlerinden yola çıkarak beşeri sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.	9.1. Harita ve grafikler kullanarak yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	9.1. Dünyadaki farklı bölge ve örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından analiz eder.	9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.
9.2. Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini bilir.	9.2. Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.	9.2. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.	9.2. Çeşitli ölçeklerdeki bölge örneklerini kullanarak bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini açıklar.	9.2. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder.
9.3. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.	9.3. Yerleşme doku ve tiplerin oluşmasında etkili olan nedenleri sorgular.	9.3. Haritalardan yararlanarak ülkemizdeki yer şekillerinin temel özelliklerini ve dağılışını analiz eder.	9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.	9.3. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.
9.4. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.				
9.5. Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.				
9.6. Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir.		9.4. Türkiye'nin yer şekillerinin oluşum sürecini iç ve dış kuvvetlerle ilişkilendirir.		
9.7. Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlar.				

Tablo 2.23. (Devamı)

9.8. Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.	9.5. Haritalar kullanarak Türkiye'nin iklimini etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
9.9. Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.	9.6. İklimle ait kanıtlardan yararlanarak Türkiye'de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
9.10. Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.	9.7. Tablolar, grafikler ve haritalardan yararlanarak Türkiye'deki iklim elemanlarının özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
9.11. Harita ve diğer görsel materyallerden yararlanarak farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışı hakkında çıkarımlarda bulunur.	
9.12. Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.	
9.13. Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.	
9.14. İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.	
9.15. İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.	

Tablo 2.24.

X. Sınıf Öğrenme Alanları

X. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Doğal Sistemler	Beşeri Sistemler	Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Çevre ve Toplum
10.1. Kayaçların özellikleri ile yeryüzü şekillerinin oluşum süreçlerini ilişkilendirir.	10.1. Geçmişten günümüze nüfusla ilgili verilerin kullanım amaçlarındaki değişimin nedenlerini sorgulayarak nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.	10.1. Haritalar üzerinde, Türkiye’deki toprak tipleriyle dağılışı özelliklerini ilişkilendirir.	10.1. Kıtaların ve okyanusların konumsal önemini tarihsel süreçten örneklerle değerlendirir.	10.1. Yaşadığı alan ile başka alanlardaki doğal afetlerin oluşum nedenleri, şiddetleri, sıklıkları ve insanlara olan etkileri bakımından karşılaştırır.
10.2. Levha tektoniği kuramı ile deprem kuşaklarını ve volkanların dağılışı ilişkilendirir.	10.2. Verilerden yararlanarak dünya nüfusunun tarihsel süreçteki değişimini yorumlar.	10.2. Türkiye’nin toprak varlığının farklı şekillerde kullanımına ait örneklerden yararlanarak sonuçları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	10.2. Bölgeler ve ülkelerarası etkileşimde teknolojik gelişimlerin rolünü örneklendirir.	10.2. Dünyanın farklı bölgelerinde oluşan benzer doğal afetlerin etkilerini, korunma yöntemleri ve planlama açısından karşılaştırır.
10.3. Dağılışı haritaları kullanarak sıcak su kaynaklarını fay hatlarıyla ilişkilendirir.	10.3. Nüfus özelliklerine ait tablo, grafik ve haritaları kullanarak nüfus dağılışı, değişimini ve etkilerini sorgular.	10.3. Türkiye’deki doğal bitki topluluklarını, türlerinin zenginliği ve yetişme şartlarını ilişkilendirerek dağılışılarını analiz eder.	10.3. Uluslararası ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkilerini sorgular.	10.3. Doğal afetlere neden olan uygulamalarla korunma yollarını ilişkilendirir.
10.4. Su kaynaklarını farklı özelliklerine göre sınıflandırır.	10.4. Harita, tablo ve grafiklerden yararlanarak nüfus artış oranının değişiminde etkili olan faktörleri sorgular.	10.4. Haritalar ve kesit örnekleri kullanarak ülkemize ait karakteristik bitki tür ve topluluklarını sınıflandırır.		
10.5. Toprak çeşitliliğini oluşum süreçlerine	10.5. Nüfus piramitleri oluşturarak nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.	10.5. Türkiye’deki su varlığının özelliklerini doğal süreçlerle ilişkilendirir.		
		10.6. Türkiye’deki su varlığının ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini analiz eder.		

Tablo 2.24. (Devamı)

dayalı olarak dayalı olarak açıklar.	10.6. Tarihi metinler, belgeler ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	10.7. Görsel materyalleri kullanarak Türkiye’de yerleşme ve nüfus dağılışı etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
10.6. Bitki topluluklarını genel özelliklerine göre sınıflandırır.	10.7. Örnek incelemeler yoluyla göçün mekânsal etkilerini analiz eder.	10.8. Türkiye’deki yerleşim birimlerini fonksiyonel özellikleri açısından ayırt eder.
10.7. Haritalar, kesitler ve fotoğraflar kullanarak bitki topluluklarının dağılışı ile iklim ve yer şekillerini ilişkilendirir.	10.8. Görsel materyallerden yararlanarak geçmişten günümüze farklı geçim tarzlarını, ekonomik faaliyetler ve toplumsal değişimler açısından analiz eder.	10.9. Doğal unsurlardan yola çıkarak Türkiye’deki kır yerleşme tiplerinin çeşitliliğini örneklendirir.
	10.9. Ekonomik faaliyetleri temel özellikleri açısından birincil, ikincil ve üçüncül faaliyet sınıflarına göre ayırt eder.	10.10. Türkiye’deki şehirleri fonksiyonlarına göre örneklendirir.
	10.10. Ekonomik faaliyet türlerinin oransal dağılımına ilişkin verileri, ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilişkilendirir.	10.11. Verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerinin dağılışı sorgular.
		10.12. Görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun tarihsel seyrini, sosyal ve ekonomik faktörler açısından sorgular.
		10.13. Örnek incelemeler yoluyla Türkiye’deki göçlerin sebep ve sonuçlarını değişim ve süreklilik açısından sorgular.

Tablo 2.25.

XI. Sınıf Öğrenme Alanları

XI. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Doğal Sistemler	Beşeri Sistemler	Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Çevre ve Toplum
11.1. Bitki ve hayvan türlerindeki zenginliğin oluşumunda ve türlerin azalmasında etkili faktörleri birbirleriyle olan ilişkileri çerçevesinde yorumlar.	11.1. Örnek incelemeler yoluyla, ülkelerin farklı dönemlerine ait nüfus politikalarını karşılaştırır.	11.1. Tarih boyunca bir medeniyet merkezi olarak ülkemizin dünyadaki yerini coğrafi konum özellikleri açısından değerlendirir.	11.1. Kültür bölgelerinin oluşumunda etkili olan unsurlardan yola çıkarak Türk kültürünün yayılış alanlarına ait bölgesel analizler yapar.	11.1. Doğal kaynakların keşfi ve kullanımı ile insan faaliyetlerindeki değişim ve sürekliliği tarihsel süreçten örnekendirir.
11.2. Yeryüzündeki suların ekosistem içerisinde yerinden yola çıkarak doğal sistemlerin işleyişi üzerindeki etkisini analiz eder.	11.2. Tarihsel süreçte şehirlerin nüfus ve fonksiyonel özelliklerine ait verilerini küresel etkileri açısından yorumlar.	11.2. Görsel materyallerden yararlanarak ülkemizdeki yer şekilleri ile arazi kullanım arasındaki ilişkiyi analiz eder.	11.2. Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaretle ham madde, üretim ve pazar alanlarını ilişkilendirir.	11.2. Doğal kaynakların kullanımındaki farklı tutumları “mekânsal etkileri” ve “çevreye duyarlılık” açısından sorgular.
11.3. Ekosistemi oluşturan unsurlar ile madde döngüsü ve enerji akışı arasındaki ilişkiyi doğal sistemlerin işleyişi açısından sorgular.	11.3. Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından örnekendirerek bunların küresel ve bölgesel etkilerini yorumlar.	11.3. Verilerden yararlanarak Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımıyla ekonomik faaliyetleri etkileyen şartları ilişkilendirir.	11.3. Örnek incelemeler yoluyla ülkelerarası etkileşimde turizm faaliyetinin rolünü sorgular.	11.3. Doğal kaynakların değeri ve kullanımına ait algıların değişimini dünyanın farklı bölgelerinden örneklerle açıklar.
11.4. Bir yerin iklim verileri ve topoğrafya haritalarını ilişkilendirerek hidroelektrik güç potansiyelini belirler.	11.4. Doğal unsurların üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisini analiz eder.	11.4. Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımını ve ekonomi politikalarını değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	11.4. Örnek inceleme yoluyla bir ülkenin coğrafi özelliklerini araştırır.	11.4. Ülkeler arasında doğal kaynak kullanımının farklı olmasının nedenlerini çevresel sonuçlar açısından değerlendirir.
	11.5. Beşeri unsurların üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisini analiz eder.	11.5. Türkiye’de tarım ve hayvancılığı şekillendiren unsurlardan yararlanarak bu faaliyetlerin ekonomimizdeki yerini değişim ve süreklilik	11.5. Sanayileşmiş bir ülkeyi sanayileşme aşamaları açısından analiz ederek sanayileşme süreçleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	11.5. Doğal kaynakların kullanımının insan faaliyetlerine etkilerine ait örnekleri çevre planlama ve değişimi açısından yorumlar.
				11.6. Örneklerden yararlanarak “etkili arazi kullanma” uygulamalarının çevre üzerindeki etkilerini değerlendirir.

Tablo 2.25. (Devamı)

11.6. Üretim, dağıtım ve tüketim sektörlerinin birbirilerine olan etkilerini ekonomik faaliyet türleri açısından analiz eder. 11.7. Doğal kaynakları sınıflandırarak doğal kaynak-ekonomi ilişkisini açıklar.	açısından değerlendirir. 11.6. Kullanım alanlarından yola çıkarak Türkiye’nin madenleri ve enerji kaynaklarının ekonomimizdeki yerini değerlendirir. 11.7. Türkiye’nin madenleri ve enerji kaynaklarını etkili kullanım açısından değerlendirir. 11.8. Verilerden yararlanarak Türkiye’deki sanayi bölgelerinin gelişim sürecini neden sonuç ilişkisine dayalı olarak yorumlar. 11.9. Verilerden ve haritalardan yararlanarak Türkiye’deki doğal afetlerin dağılışıyla oluşum şekillerini ilişkilendirir. 11.10. Bölge tanımlama ve sınıflandırılmasında kullanılan kriterler açısından ülkemizdeki farklı bölge türlerini haritalar üzerinde örneklendirir.	11.6. Tarımsal faaliyetler açısından farklı düzeylerdeki ülkeleri karşılaştırarak tarım-ekonomi ilişkisini yorumlar.	11.7. Yenilenemeyen kaynakların kullanım alanlarına yönelik farklı örnekleri “tükenebilirlik” ve “alternatif kaynaklar” kavramları çerçevesinde analiz eder. 11.8. Madenlerin ve enerji kaynaklarının üretim, dağıtım ve tüketiminin çevreye olan olumsuz etkilerini örneklendirir. 11.9. Örnek incelemeler yoluyla teknolojik değişimleri çevresel sonuçları açısından analiz eder. 11.10. Farklı atık türlerini çevreye olan etkileri açısından değerlendirir. 11.11. Geri dönüşüm materyallerine yönelik stratejiler araştırır. 11.12. İnsan faaliyetlerinin karbon, azot, oksijen ve su döngülerine olan etkilerini örneklendirir. 11.13. Küresel çevre sorunlarının oluşumunda insan faaliyetlerinin etkilerini sorgular. 11.14. Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından sorgular.
---	--	---	---

Tablo 2.26.

XII. Sınıf Öğrenme Alanları

XII. Sınıf Öğrenme Alanları ve Kazanımlar				
Doğal Sistemler	Beşeri Sistemler	Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	Çevre ve Toplum
12.1. Doğa süreçlerinin ekstrem durumlarına ait örneklerden yararlanılarak bunların oluşumlarını ve doğa süreçlerine olan etkilerini değerlendirir.	12.1. Haritalar ve görsel materyaller kullanarak ilk kültür merkezlerinin ortaya çıkışını ve yayılışını belirleyen faktörleri zaman, süreklilik ve değişim açısından değerlendirir.	12.1. Bölge sınıflandırma ilkelerinden yola çıkarak Türkiye'nin coğrafi bölgelerinin oluşturulma gerekçelerini sorgular.	12.1. Örnek ülke analizleri yoluyla gelişmişlik seviyelerini belirleyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.	12.1. Doğal çevrenin sınırlılığını “beslenme halkaları” ve “taşıma kapasitesi” kavramlarına dayalı olarak açıklar.
12.2. Arazi çalışması yoluyla doğal ve beşeri süreçler arasındaki etkileşimi kanıtlamaya yönelik bütünsel bir bakış açısı geliştirir.	12.2. Örnek incelemeler yoluyla bir bölgedeki baskın ekonomik faaliyet türünün sosyal ve kültürel yaşama olan etkilerini tartışır.	12.2. Ulaşımda etkili olan unsurlardan yola çıkarak ülkemizdeki ulaşım sistemlerinin gelişimiyle ilgili çıkarımlarda bulunur.	12.2. Gelişmiş bir ülkenin coğrafi özelliklerini araştırır.	12.2. Tarihsel süreçte doğayla uyumlu gelişim açısından çevre sorunlarının önlenmesine yönelik uygulamaları değerlendirir.
12.3. Verilerden yararlanarak doğal sistemlerdeki olası değişimlerle ilgili çıkarımlarda bulunur.	12.3. Şehirleşme, göç ve sanayileşme olgularını birbirleriyle olan ilişkileri açısından yorumlar.	12.3. Ulaşım ağları ile yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ilişkilendirir.	12.3. Geri kalmış bir ülkenin coğrafi özelliklerini araştırarak ülkelerin farklı gelişmişliğinin nedenlerini yorumlar.	12.3. Doğal afetlere ilişkin farklı uygulamaların yeterliliğini değerlendirir.
		12.4. Ülkemizin ticaret merkezlerini, ticarete konu olan mallarını ve akış yönlerini değişim ve süreklilik açısından analiz eder.	12.4. Doğal kaynak potansiyeli açısından farklı özelliklere sahip ülkeleri karşılaştırarak doğal kaynakların bölgesel ve küresel ilişkilerdeki etkisini sorgular.	12.4. Doğal çevreyi korumaya yönelik alınan önlemlerin ve projelerin mekâna etkilerini değerlendirir.
		12.5. Ülkemizin dış ticaretini ve dünya pazarlarındaki yerini ticarete konu olan ürünler açısından analiz eder.	12.5. Dünyanın önemli enerji nakil hatlarını bölge ve ülkelere etkileri açısından analiz eder.	12.5. Sınırlı kaynakların etkili kullanımı konusunda projeler geliştirir.
		12.6. Ülkemizi sembolize eden mekânlara ait değerlerin mekân algısına etkisini yorumlar.		

Tablo 2.26. (Devamı)

12.4. Çeşitli verilerden yararlanarak nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerde gelecekte olabilecek değişimlerle ilgili çıkarımlarda bulunur.	12.7. Turizm faaliyetlerinin çevresel, kültürel ve ekonomik etkilerinden yola çıkarak Türkiye'nin turizm politikalarını analiz eder.	12.6. Coğrafi analiz yoluyla bir ülkenin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir.	12.6. Verilerden yararlanarak doğa kaynaklı riskler hakkında çıkarımlarda bulunur.
	12.8. Türkiye'nin nüfus politikalarını ve gerekçelerini değerlendirir.	12.7. Bölgesel ve küresel ölçekteki siyasi ve ekonomik örgütlerin işlevlerini, etki alanlarını değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	12.7. Doğal kaynakların yönetimine ait ilkeler belirler.
	12.9. Türkiye'nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturur.	12.8. Dünyadaki bölgesel birliklerin oluşum ve gelişimini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	12.8. Günümüz çevre sorunlarına ait senaryoları olası etkileri açısından değerlendirir.
	12.10. Ülkemizin bölgesel kalkınma projelerini gerekçeleri ve etkileri açısından analiz eder.	12.9. Ülkeler arasında sorun oluşturabilecek mekânsal unsurları, günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.	12.9. Çevre yönetimi ve koruma açısından ülkeleri karşılaştırarak uluslararası uygulamaları ve çevresel örgütlerin etkinliklerini değerlendirir.
	12.11. Jeopolitikte etkili olan faktörlerden yola çıkarak tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.		12.10. Ortak doğal mirasın ekosistemdeki öneminden yola çıkarak doğal miraslara yönelik tehditleri sorgular.
	12.12. Ülkemizin konum özelliklerinden yola çıkarak içinde yer aldığı jeopolitik bölgelerle olan ilişkisini analiz eder.		12.11. Doğal mirasın korunmasında kişisel sorumluluğun gerekliliğine inanır.

Yukarıdaki tablolarda öğrenme alanlarının sınıflara göre dağılımına bakıldığında, Türkiye’de Gürcistan’dan farklı olarak toplamda 5 adet öğrenme alanının tüm sınıflara eşit olarak dağıldığı görülmektedir. Toplamda 147 adet kazanımın öğrenme alanlarına göre dağılımı ise “Doğal Sistemler” adlı öğrenme alanı için 9. sınıfta 15 kazanım, 10. sınıfta 7 kazanım, 11. sınıfta 4 kazanım ve 12. sınıfta ise 3 kazanım bulunmaktadır. “Beşeri Sistemler” adlı öğrenme alanında ise 9. sınıfta 3 kazanım, 10. sınıfta 10 kazanım, 11. sınıfta 7 kazanım ve 12. sınıfta ise 4 kazanım bulunmaktadır. “Mekânsal Bir Sentez: Türkiye” adlı öğrenme alanında ise 9. sınıfta 7 kazanım, 10. sınıfta 13 kazanım, 11. sınıfta 10 kazanım ve 12. sınıfta ise 12 kazanım bulunmaktadır. “Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler” adlı öğrenme alanında ise 9. sınıfta 3 kazanım, 10. sınıfta 3 kazanım, 11. sınıfta 6 kazanım ve 12. sınıfta ise 9 kazanım bulunmaktadır. “Çevre ve Toplum” adlı öğrenme alanında ise 9. ve 10. sınıfta 3’er kazanım, 11. sınıfta 14 kazanım ve 12. sınıfta ise 11 kazanım bulunmaktadır.

2.16. Türkiye’de Coğrafya Öğretiminin Amaç ve Hedefleri

Coğrafya Dersi Öğretim Programı İle Öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum ve sürecinde başvurulmuş araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerisi kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistem işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser (CDÖP, 2005, s. 11).

Coğrafya öğretim-eğitiminin başlıca hedeflerinden biri de, içinde bulunduğumuz bu çağda, öğrencileri uluslararası rekabet seviyesine yükselterek ülkemizin gelişme ve liderlik pozisyonunu güçlendirip koruyabilmek için küresel ekonomi içerisinde, verimli ve sorumlu vatandaş ihtiyacını karşılamaktır. Böylelikle, geçmiş ve gelecek kaygısına kapılmadan üretken, aydınlanmış, sorumluluk sahibi ve açık görüşlü coğrafyada yeterli vatandaşlar yetiştirmek olarak, hem ülkemize hem de coğrafya bilimine fayda sağlamaktır (Taş, 2007).

2.17. Türkiye Okullarında Haftalık Coğrafya Ders Saatleri

Türkiye’de haftalık coğrafya dersleri toplamda 12 saat olup 9. ve 10. sınıflarda ikişer saat, 11. ve 12. sınıflarda dörder seçmeli ders saati olarak verilmektedir. Bu haftalık ders saatleri, Türkiye’de tüm lise türleri için aynı olup sadece “Sosyal Bilimler Lisesi’nde“ 9. sınıfta 3 saat, 10. sınıfta 2 saat, 11. ve 12. sınıflarda 4’er saat olarak ve seçmeli ders olarak ise 9. ve 12. sınıflara 2’şer saat daha eklenmektedir (<http://ttkb.meb.gov.tr>).

Tablo 2.27.

Liselerde Haftalık Ders Saatleri

Sosyal Bilimler Lisesi Haricindeki Liselerin Haftalık Ders Çizelgesi Örneği					
Dersler		9. Sınıf	10. Sınıf	11.Sınıf	12.Sınıf
Ortak Dersler	Dil ve Anlatım	2	2	2	2
	Türk Edebiyatı	3	3	3	3
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1
	Tarih	1	1	-	-
	T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	-
	Coğrafya	2	2	-	-
	Matematik	6	6	-	-
	Fizik	2	2	-	-
	Kimya	2	2	-	-
	Biyoloji	3	3	-	-
	Sağlık Bilgisi	1	-	-	-
	Felsefe	-	-	2	-
	Birinci Yabancı Dil	3	2	2	2
	Beden Eğitimi	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar/Müzik	1	1	1	1
Trafik ve İlk Yardım	-	-	-	1	
Ortak Ders Saati Toplamı		30	28	15	12
Seçmeli Dersler	Seçmeli Coğrafya	-	-	4	4
Toplam Ders Saati		30	28	19	16

Kaynak: <http://ttkb.meb.gov.tr/>

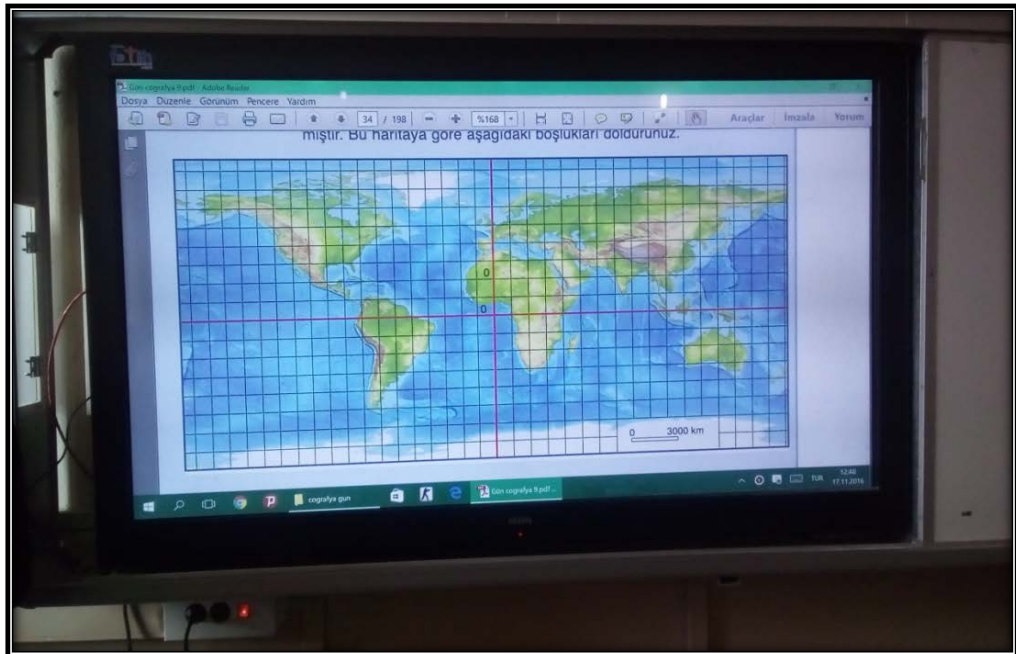
Tablo 2.27’de sosyal bilimler lisesi dışında, diğer liselerin tümünde sınıflara göre ders saatlerinin haftalık toplamı 9. sınıfta 30 saat, 10. sınıfta 28 saat, 11. sınıfta 19 saat ve 12. sınıfta 16 saat olarak uygulanmaktadır. Seçmeli dersler dışında, ortak ders saatlerinin toplamı ise 9. sınıfta 30 saat, 10. sınıfta 28 saat, 11. sınıfta 15 ve 12. sınıfta 12 saat olarak işlenmektedir (Tablo 2.27).

2.18. Türkiye’de Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler

Türkiye’de Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine geçişte birçok alanda değişiklikler yapıldığı gibi, ortaöğretimde coğrafya eğitimi ve öğretimi alanında da

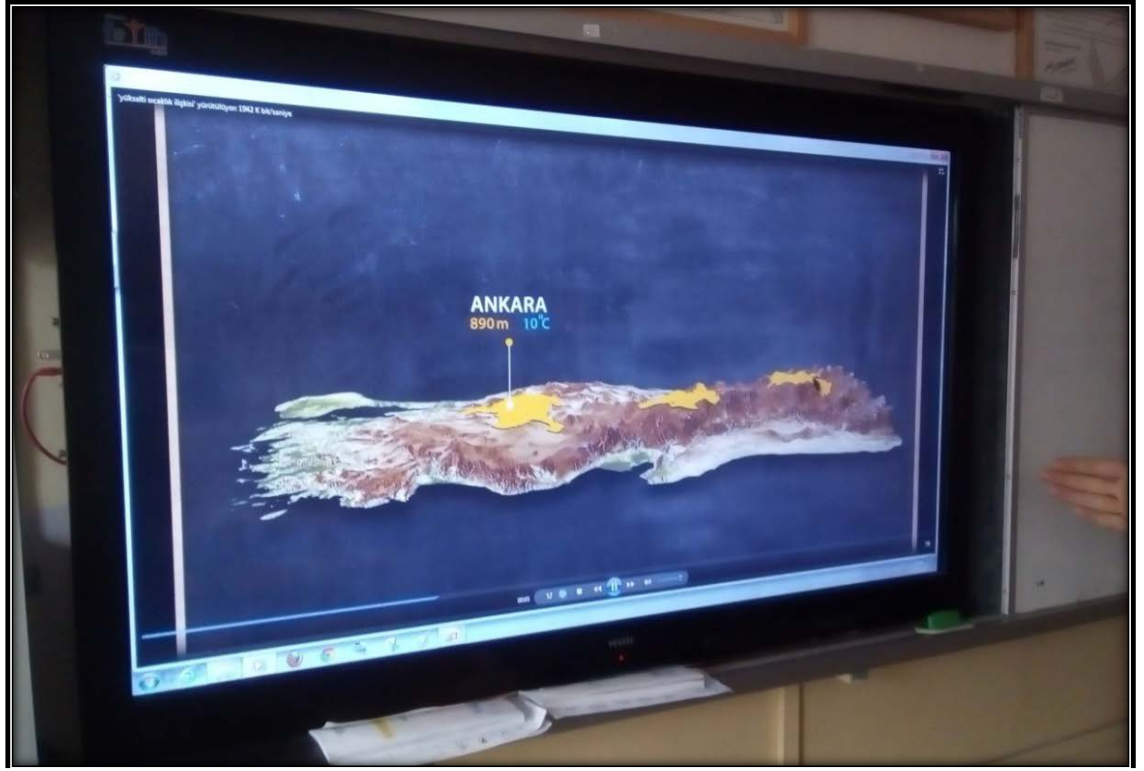
önemli bir değişim yaşanmıştır. Bu değişim ve gelişimler şu şekilde sıralanabilir: Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde tüm ortaöğretim kurumlarında birer Coğrafya odası vardı. Bu odalarda, Coğrafya dersinde kullanılan duvar haritaları, yer küreler gibi birçok araç, gereç ve görsel materyal bulunmaktaydı. Coğrafya öğretmenleri, ders konusu için gerekli olan tüm bu araç ve gereçleri alır, dersi görsel olarak anlatırlardı (Adil, 2009).

Türkiye'de de Gürcistan'da olduğu gibi araç gereç konusunda birçok sorunların olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde okulların bazılarında, en önemli materyallerden birisi olan haritalar bile bulunmamaktadır. Bu gibi sorunlara Doğanay, Gök ve Zaman'ın (2004) yaptıkları çalışma ile de vurgu yapılarak, *"Türkiye'nin tarihi en eski kentlerinden biri ve aynı zamanda da bir üniversite kenti olan Erzurum'da, liselerin teknolojik donanımı açısından, hiçbir eksiğinin bulunmayışı, gibi bir sonucun ortaya çıkması beklenirdi. Ancak bu konuda, klasik ve olmazsa olmaz ders gereçlerimiz arasında yer alan, harita eksiği bile söz konusudur"* (Doğanay, Gök ve Zaman, 2004). Ancak günümüzde akıllı tahtalar bu sorunu biraz azaltmış durumdadır. Fakat öğretmenlerin bazıları bu fırsatı değerlendirmemekte ve akıllı tahtaları kullanmamaktadırlar. Bunun nedeni olarak ise öğretmenlerden bazılarının yaşı olması ve akıllı tahtayı iyi kullanamaması gibi açıklamalar yapılmaktadır.

Fotoğraf 2.6. Akıllı Tahta Örneği

Fotoğraf 2.6'da coğrafya derslerinde dersin etkili işlenmesini destekleyen akıllı tahtanın kullanımında dünya fiziki harita görünümü.

Fotoğraf 2.7. Akıllı Tahtada Batıdan Doğuya Yükselti Farkı

Fotoğraf 2.7’de akıllı tahtada bir Türkiye kabartma haritasında batıdan doğuya yükselti farkının etkili bir şekilde anlatılması gösterilmektedir.

Fotoğraf 2.8. Dünya Fiziki Haritası

Fotoğraf 2.9. Türkiye Fiziki Haritası

Fotoğraf 2.10. Öğrencilerin Hazırladığı Materyaller

Günümüzde eğitim-öğretimde modern öğretim teknolojilerinin kullanıldığı bir dönem yaşanmaktadır. İhtiyaç duyulan öğretim materyallerine daha kolay ulaşıldığı da söylenebilir. Ancak, teknolojik gelişmeler hangi boyutta olursa olsun bazı *klasik ders materyalleri* önemlerini hep korumuşlardır. Bununla birlikte ülkeler, bölgeler ve yöreler arasında ve hatta ülkemizde olduğu gibi, okullar bazında öğretim materyalleri konusunda bir standardın olmadığı da bir gerçektir. Coğrafya derslerinde görselleştirmenin önemi de genel kabul gören bir konudur. Ancak, bazı ortaöğretim kurumlarının, modern öğretim teknolojileri bir tarafa coğrafya derslerinin olmazsa olması sayılabilecek bazı klasik ders materyalleri bakımından bile yeterli imkânlarla sahip olmadıkları bilinmektedir. Bunun için, bu çalışmada sunulan materyal örnekleri, coğrafya öğretmenlerine ve öğrencilerine, kendi materyallerini geliştirmeleri konusunda fikir verebilir. Bu durum öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatları sunacaktır (Alım, 2012, s. 82-83).

2.19. Türkiye Okullarında Kullanılan Coğrafya Ders Kitapları

Türkiye’de de Gürcistan’da olduğu gibi coğrafya ders kitapları MEB tarafından ücretsiz olarak verilmektedir. Bunlardan 9. sınıf coğrafya ders kitabı 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren 5 yıllık süreyle öğretime sunulmuştur. 10. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulmasına izin verilmiştir. 11. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2012-2013 yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulurken, 12. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2015-2016 yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulmasına karar verilmiştir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

Türkiye’de de coğrafya ve coğrafya içerikli konular 1. sınıftan 12. sınıfa kadar farklı ders kitaplarıyla işlenmektedir. “Coğrafya” adlı dersler 9. sınıfta başlamaktadır. Ortaokulda “Sosyal Bilgiler” dersi, ilkokulda ise “Hayat Bilgisi” ve Fen Bilgisi” dersleri içinde coğrafya konuları yer almaktadır (Tablo 2.28).

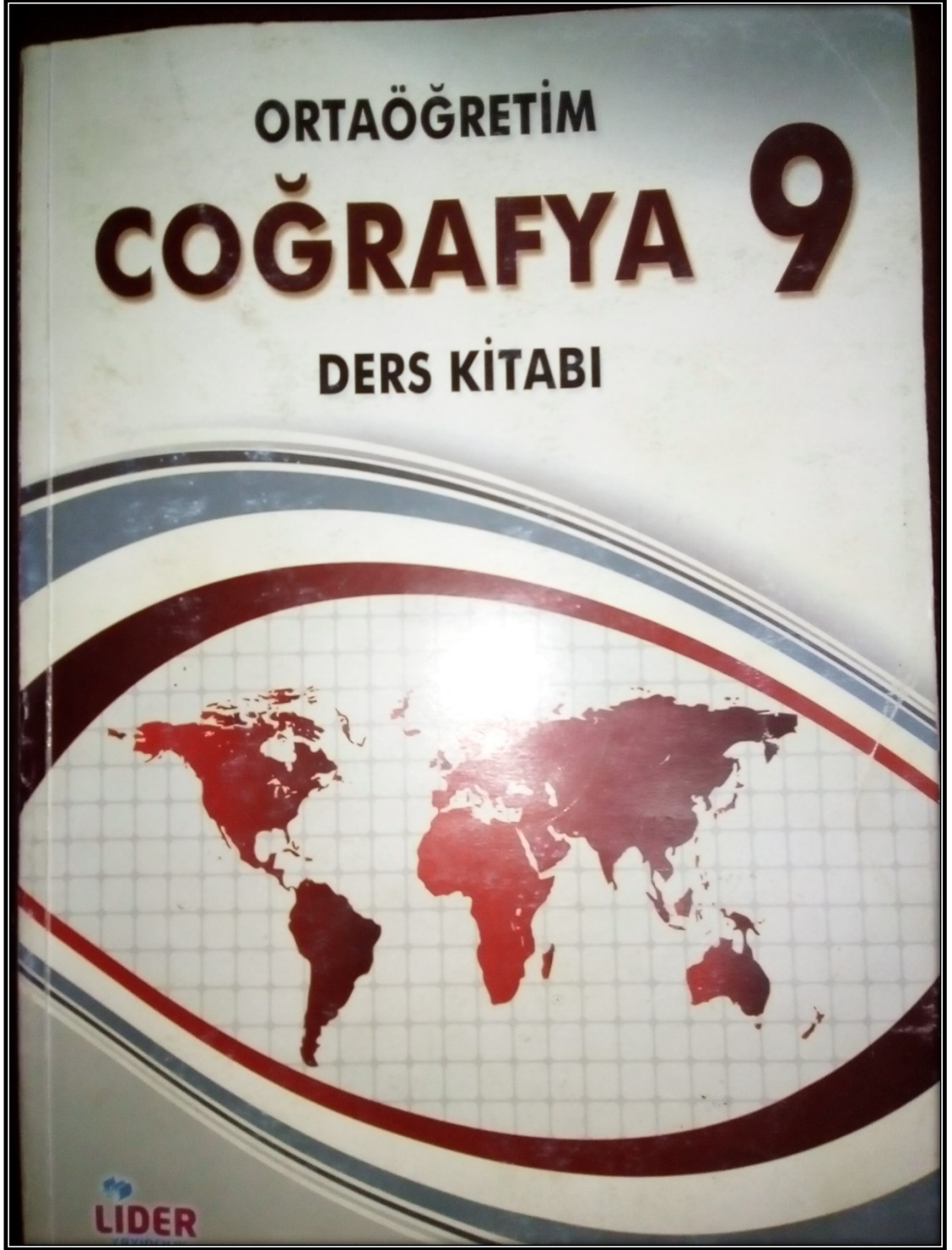
Tablo 2.28.

Türkiye’de Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı

Ders Kitapları	Sınıf
“Hayat Bilgisi”	I
“Hayat Bilgisi”	II
“Hayat Bilgisi”	III
“Fen Bilgisi”	IV
“Sosyal Bilgiler”	V
“Sosyal Bilgiler”	VI
“Sosyal Bilgiler”	VII
“Sosyal Bilgiler”	VIII
“Coğrafya”	IX
“Coğrafya”	X
“Coğrafya”	XI
“Coğrafya”	XII

Aşağıda Türkiye’de günümüzde okutulmakta olan coğrafya ders kitaplarının 9. sınıftan 12. sınıfa kadar içindekiler kısmı yazılarak tek tek sıralanmaktadır.

IX. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

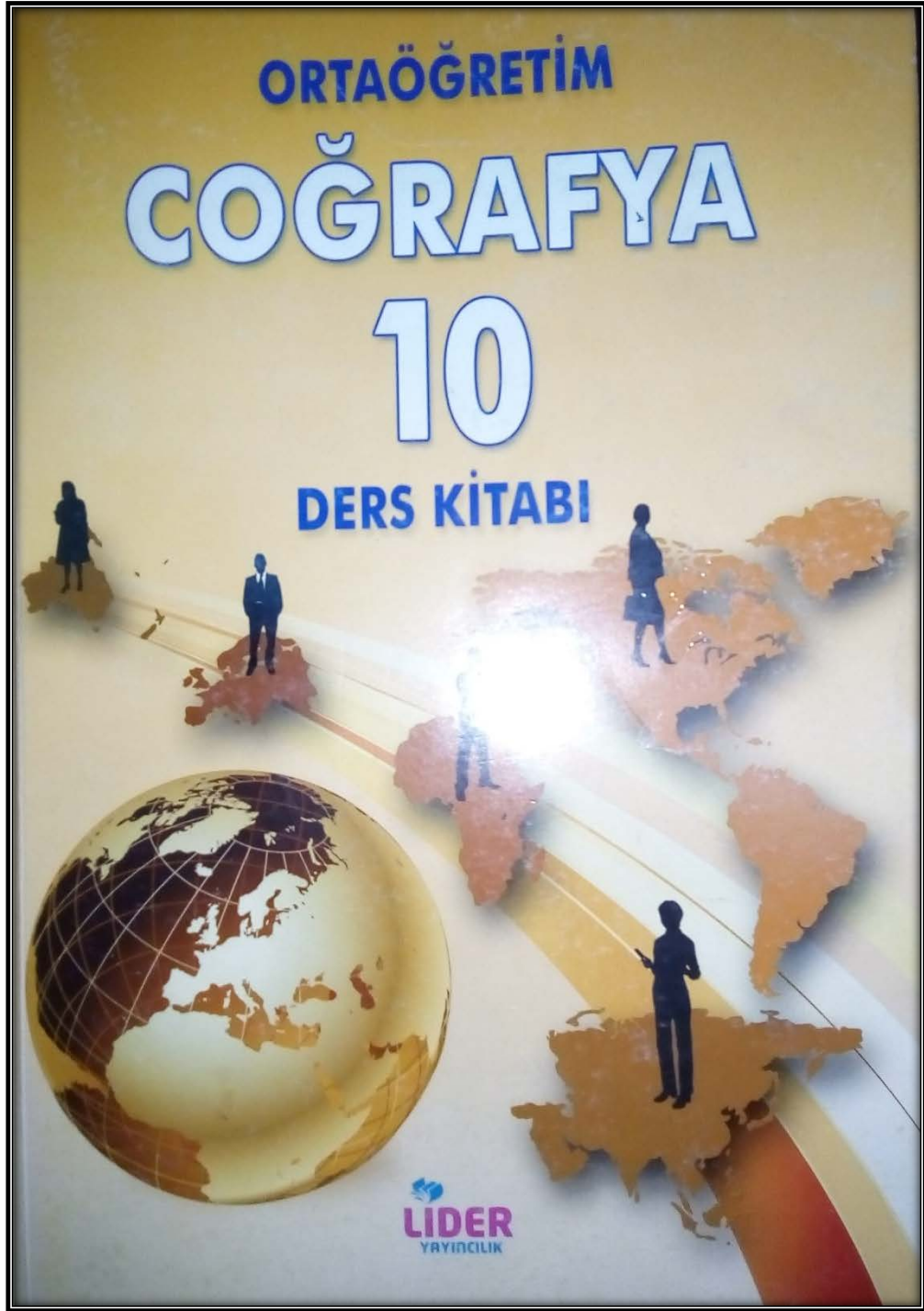
Şekil 2.9. IX. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.29.

IX. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

1. Bölüm: İnsan ve Coğrafya
İnsan ve Doğa
İnsan, Doğa ve Coğrafya
Doğal Sistemler ve Coğrafya
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
2. Bölüm: Haritalar ve Koordinat Sistemi
Haritalar
Coğrafi Koordinatlar
Harita Üzerinde Çalışmalar ve Yer Şekillerinin Haritaya Aktarılması
İzohipsler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
3. Bölüm: Dünya’nın Şekli ve Hareketleri
Dünya’nın Şekli ve Sonuçları
Dünya’nın Kendi Etrafındaki Hareketi ve Sonuçları
Dünya’nın Güneş Etrafındaki Hareketi ve Sonuçları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
4. Bölüm: İklim Bilgisi
Atmosfer ve Hava Olayları
Hava Durumu ve İklim
İklim Elemanları (Sıcaklık)
İklim Elemanları (Basınç ve Rüzgârlar)
İklim Elemanları (Nem ve Yağış)
İklim Tipleri ve Bitki Örtüsü
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
5. Bölüm: Yer Şekilleri ve Yer Şekillerinin Oluşum Süreçleri
Dünya’nın Tektonik Oluşumu ve Değişimi
Jeolojik Zamanlar
İç Kuvvetler
Dış Kuvvetler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
6. Bölüm: Beşeri Sistemler
Beşeri Coğrafya
Geçmişten Günümüze Yerleşmeler
Yerleşme Tipleri ve Dokuları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
7. Bölüm: Gaziantep’in Coğrafyası
Gaziantep’in Fiziki Coğrafyası
Gaziantep’in Beşeri Coğrafyası
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
8. Bölüm: Bölgeler ve Ülkeler
Bölgelerin Ayırt Edilmesinde Kullanılan Ölçütler
Bölge Sınırları
Bölgeler ve Ülkeler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
9. Bölüm: Çevre ve Toplum
Gereksinimlerimiz ve Doğal Çevre
Doğal Çevre ve İnsan Etkileşimi
İnsanın Doğaya Etkisi
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
Proje Çalışması

X. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.10. X. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.30.

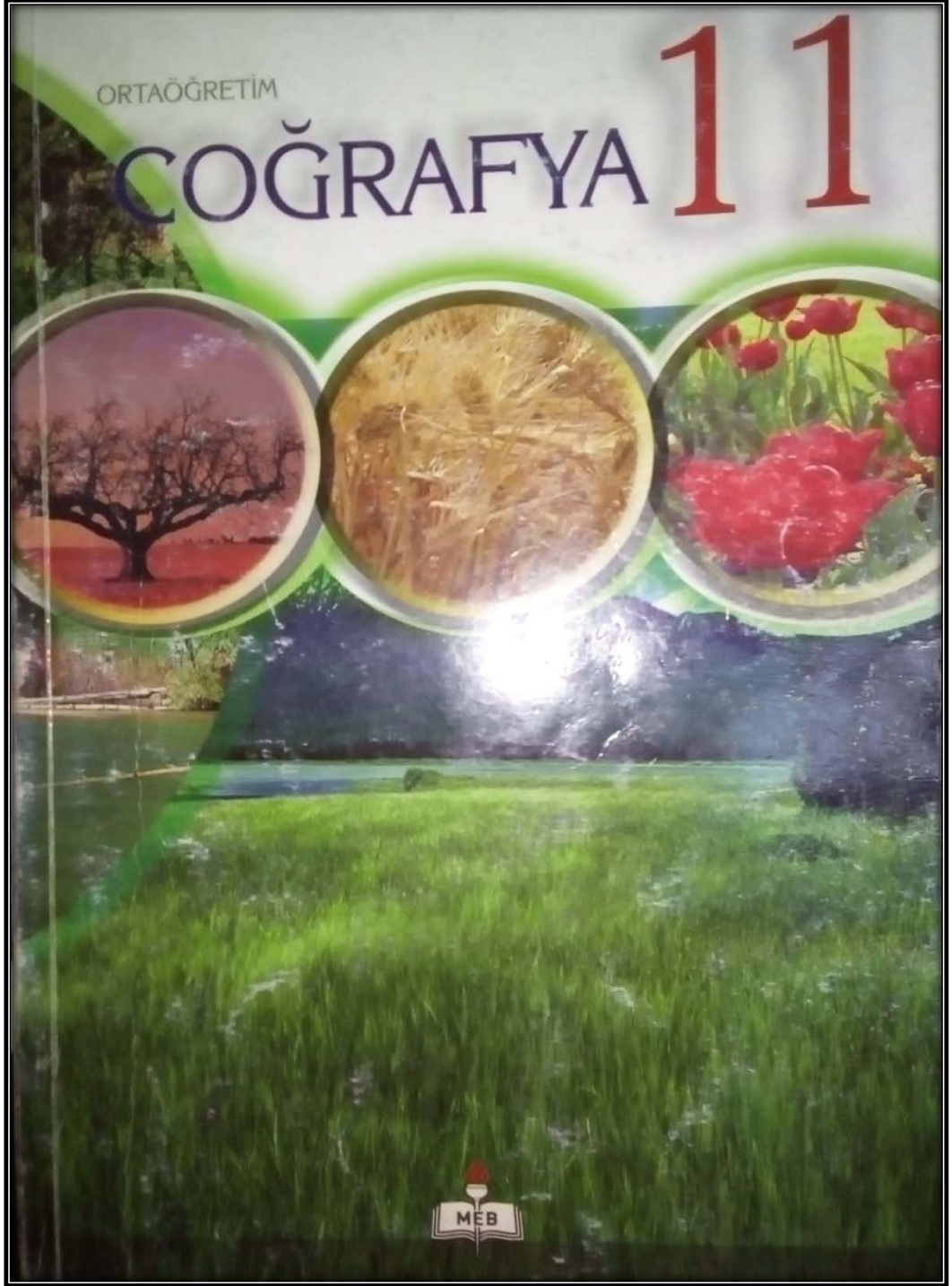
X. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

DOĞAL SİSTEMLER
1. Bölüm: Doğal Ortamın Dört Unsuru: Kayaç, Su, Toprak ve Bitki
Kayaçlar
Yerkürenin Su Kaynakları
Toprağın Öyküsü
Yerkürenin Örtüsü: Bitkiler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
BEŞERİ SİSTEMLER
2. Bölüm: Nüfus Coğrafyasının Temelleri
Nüfusun Özellikleri ve Önem
Dünya Nüfusunun Dağılışı
Dinamik Bir Kavram Olarak Nüfus
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
3. Bölüm: Nüfus Hareketleri: Göçler
Göç Hikâyeleri
Göçün Mekânsal Etkileri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
4. Bölüm: Ekonomik Faaliyetler
Temel Ekonomik Faaliyetler
Ülkelerin Ekonomik Faaliyetleri İle Gelişmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE
5. Bölüm: Türkiye’nin Konumu ve Yer Şekilleri
Türkiye’nin Konumu Neden Bu Kadar Önemli?
Türkiye’nin Yer Şekilleri
Türkiye’de İç Kuvvetlerin Oluşturduğu Yer Şekilleri
Türkiye’de Dış Kuvvetlerin Oluşturduğu Yer Şekilleri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
6. Bölüm: Türkiye’nin İklimi
Türkiye’nin İklimini Hangi Faktörler Etkiler?
İklim Elemanları Türkiye’de Hangi Özelliklere Sahiptir?
Türkiye’de Görülen İklim Tipleri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
7. Bölüm: Türkiye’nin Toprak, Bitki ve Su Varlığı
Türkiye’nin Toprakları
Türkiye’de Doğal Bitki Örtüsü
Türkiye’nin Su Kaynakları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
8. Bölüm: Türkiye’de Nüfus ve Yerleşme
Türkiye’de Nüfus ve Yerleşmenin Dağılışı Etkileyen Faktörler
Türkiye’de Yerleşmelerin Özellikleri
Türkiye Nüfusunun Özellikleri
Türkiye’de Göçler

Tablo 2.30. (Devamı)

<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER
9. Bölüm: Küresel Ulaşım Hatları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
ÇEVRE VE TOPLUM
10. Bölüm: Doğal Afetler ve İnsan
Doğal Afetler: Oluşum ve Dağılımları
Doğal Afet Bilinci
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
Proje

XI. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.11. XI. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.31.

XI. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

DOĞAL SİSTEMLER
1. Bölüm: Ekosistem ve Madde Döngüsü
<i>Biyocoşetlilik</i>
Canlıların Yeryüzüne Dağılımını Etkileyen Coğrafi Faktörler
<i>Enerji Akışı ve Madde Döngüsü</i>
Besin Zinciri
Enerji Akışı
Madde Döngüleri
<i>Ekosistemlerin İşleyişi</i>
Su Ekosistemlerinin Doğal Sistemlerin İşleyişine Etkisi
Su Döngüsü (Hidrolojik Döngü)
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
BEŞERİ SİSTEMLER
2. Bölüm: Şehirlerin Fonksiyonları ve Nüfus Politikaları
<i>Nüfus Politikaları</i>
Neden Nüfus Politikası?
<i>Şehirler ve Etki Alanları</i>
Dünyanın Büyük Şehirleri Nerelede Kurulmuştur?
Şehirlerin Fonksiyonları ve Etki Alanları
<i>Tarihsel Süreçte Şehirler</i>
Tarihsel Süreçte Şehirlerin Nüfus Gelişimi
Şehirlerin Fonksiyonel Gelişimi
Şehirlerin Gelişiminin Küresel Etkileri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
3. Bölüm: Ekonomik Faaliyet Türleri
<i>Doğal ve Beşeri Unsurların Ekonomiye Etkisi</i>
Üretim, Dağıtım ve Tüketimi Etkileyen Doğal Faktörler
Beşeri Faktörler
Üretim, Dağıtım ve Tüketim Sektörlerinin Etkileşimi
<i>Ekonomiye Yön Veren Güç: Doğal Kaynaklar</i>
Doğal Kaynak Nedir?
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE
4. Bölüm: Türkiye’yi Tanıyalım
<i>Medeniyetlerin Merkezi: Türkiye</i>
Medeniyetlerin Buluşma Noktası: Anadolu
<i>Türkiye’de Arazi Kullanımı</i>
Yer Şekilleri Arazi Kullanımını Nasıl Etkiler?
Türkiye’de Yer Şekillerinin Arazi Kullanımına Etkileri
<i>Türkiye Ekonomisinin Sektörel Dağılımı</i>
Ülkemiz Ekonomisi Hangi Sektörlerden Oluşur?
Türkiye Ekonomisini Etkileyen Faktörler
Türkiye’nin Ekonomi Politikaları Sektörel Dağılımı Nasıl Etkilemiştir?

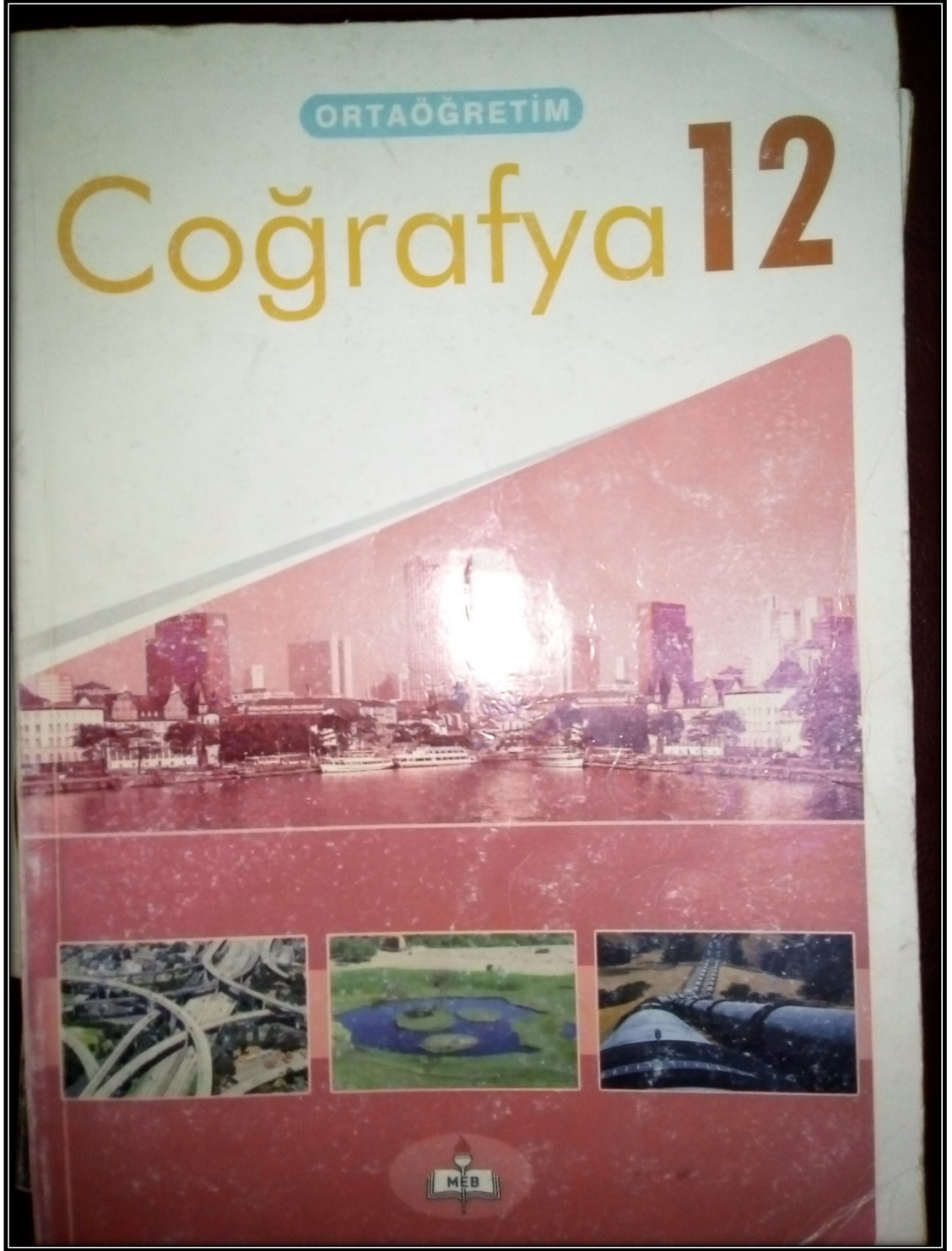
Tablo 2.31. (Devamı)

Türkiye’de Tarım ve Hayvancılık
<i>Türkiye’de Madenler ve Enerji Kaynakları</i>
Başlıca Maden Çeşitlerimiz
Türkiye’deki Enerji Kaynakları
<i>Türkiye’de Sanayi</i>
Türkiye’de Sanayinin Gelişimi
Türkiye’de Sanayi Kollarının Dağılımı
Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)
<i>Hizmet Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri</i>
<i>Doğal Afetler ve Türkiye İçin Riskleri</i>
Türkiye’deki Doğal Afetler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER
5. Bölüm: Ülkeler Arası Etkileşim
<i>Kültür Bölgelerinin Oluşumu ve Türk Kültürü</i>
Dünya Kültüründe Türk İzleri
Türk Kültürü
Türk Kültürünün Genel Özellikleri
<i>Küresel Ticaretin Üç Elemanı: Ham Madde, Üretim, Pazar</i>
Ham Madde, Üretim ve Pazarın Küresel Ticaretteki Yeri
<i>Dünyanın Hızla Gelişen Endüstrisi: Turizm</i>
İnsanları Turizm Faaliyetlerine Yönelten Faktörler
Turizmin Etkileri
Milli Parklar
Dünyanın Yedi Harikası
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
6.Bölüm: Ülkeleri Tanıyalım
<i>Ekonomik Mucizenin Ülkesi: Modern Japonya</i>
Japonya’nın Genel Özellikleri
<i>İngiltere’nin Sanayileşme Süreci</i>
<i>Tarım Ekonomi İlişkisi</i>
Hindistan
Hollanda
Küresel ve Bölgesel Örgütler
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
ÇEVRE VE TOPLUM
7. Bölüm: Doğal Kaynaklar ve Çevre
<i>Doğal Kaynakların Değeri ve Kullanımının Değişimi</i>
<i>Doğal Kaynaklar Sınırsız mı?</i>
Enerji Kaynakları
<i>Doğal Kaynak Kullanımının Farklı Olmasının Çevresel Sonuçları</i>
Doğal Kaynakların Kullanımının Çevresel Etkileri
<i>Kaynakların Kullanımı İle Ortaya Çıkan Sorunlar</i>
Kaynakların Çevreye Etkisi
<i>Doğal Kaynakların Kullanımı</i>

Tablo 2.31. (Devamı)

Doğal Kaynakların Kullanımında Etkili Olan Faktörler Nelerdir?
Doğal Kaynak Kullanımına Örnekler
Doğal Kaynak Kullanımında Çevre Duyarlılığı
<i>Doğal Kaynaklar ve İnsan Faaliyetleri</i>
<i>Arazi Kullanımının Çevresel Etkileri</i>
Arazi Planlamasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
Arazi Kullanımının Çevresel Etkileri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
8. Bölüm: Doğal Kaynakların Küresel Etkileri
<i>Çevre Sorunlarının Sınıflandırılması</i>
<i>Küresel Çevre Sorunlarının Yayılışı</i>
Küresel Çevre Sorunları
Küresel Çevre Sorunlarının Yayılma Süreci
<i>Teknolojinin Çevresel Etkiler</i>
Teknolojik Gelişmelerin Ortaya Çıkardığı Çevre Sorunları Nelerdir?
<i>Ekolojik Döngülere İnsan Müdahaleleri</i>
İnsanın Su Döngüsüne Etkileri
Karbon Döngüsüne İnsan Müdahaleleri
<i>Atıklar</i>
Atık Türleri ve Çevreye Etkileri
Atıklardan Korunma
<i>Geri Dönüşüm</i>
<i>Çevre Sorunlarının Önlenmesine Yönelik Stratejiler</i>
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
Proje Çalışması

XII. Sınıf “Coğrafya” Ders Kitabının Kapak Görünümü

Şekil 2.12. XII. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapağı

Tablo 2.32.

XII. Sınıf “Coğrafyası” Ders Kitabı İçeriği

DOĞAL SİSTEMLER
1. Bölüm: Doğadaki Ekstrem Olaylar
Doğanın Ekstremleri
<i>İnsan ve Doğa Etkileşimi</i>
<i>Yarıdan Sonra</i>
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
BEŞERİ SİSTEMLER
2. Bölüm: Uygarlıkların Ortaya Çıkışı
İlk Kültür Merkezleri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
3. Bölüm: Ekonomi, Göç ve Yerleşme
<i>Ekonomik Faaliyetlerin Sosyal ve Kültürel Etkileri</i>
Şehirleşme, Sanayi ve Göç İlişkisi
Günümüz Dünyasından Geleceğin Dünyasına
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE
4. Bölüm: Türkiye’de Coğrafi Bölgelerin Oluşturulması
Türkiye’de Bölgelerin Sınıflandırılması
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
5. Bölüm: Türkiye’de Ulaşım ve Ticaret
Türkiye’de Ulaşım Sistemlerinin Gelişimi
Ulaşım Sistemleri ve Kalkınma
Türkiye’de Ticaret
Dış Ticaret
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
6. Bölüm: Türkiye’de Kültür ve Turizm
Ülkemizi Sembolize Eden Mekânlar
Türkiye’nin Turizm Değerleri
Dünya Turizminde Türkiye’nin Yeri
Türkiye’nin Turizm Politikaları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
7. Bölüm: Türkiye’de Nüfusun Geleceği
Türkiye’nin Nüfus Politikaları
Türkiye’nin Nüfus Projeksiyonları
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
8. Bölüm: Türkiye’nin Bölgesel Kalkınma Projeleri
Bölgesel Planlar
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
9. Bölüm: Türkiye’nin Jeopolitiği
<i>Geçmişten Geleceğe Türkiye’nin Jeopolitiği</i>
Türkiye’nin Uluslararası Örgütlerle İlişkisi
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Tablo 2.32. (Devamı)

10. Bölüm: Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyleri ve Doğal Kaynak Potansiyelleri
<i>Ülkeler Neden Farklı Gelişmişlerdir?</i>
Gelişmişlik Seviyelerine Göre Ülkeleri Tanıyalım
Gelişmemiş Bir Ülke: Nijerya
<i>Doğal Kaynakların Verimliliği</i>
Enerji Taşımacılığı
Günümüzün Uyanan Devi: Çin
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
11. Bölüm: Küreselleşmenin Etkisi
Sıcak Çatışma Bölgeleri
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
ÇEVRE VE TOPLUM
12. Bölüm: Doğal Kaynaklar ve Çevre
Doğanın İşleyişi
Doğadaki Tehlikeler
<i>Çevre Koruma Uygulamaları</i>
Çevresel Örgütler ve Özellikleri
Doğal Kaynakların Yönetimine Ait İlkeler
Sınırlı Kaynaklar
Doğayla Uyumlu Yaşamak
<i>Doğal Mirasın Korunması</i>
Çevre Bilinci
<i>Ölçme ve Değerlendirme</i>
Proje Çalışması

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın deseni, çalışma grubu ve materyali, veri toplama araçları ve veri analizi üzerinde durulmuştur.

3.1 Araştırmanın Deseni

Araştırmada esas olarak nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. “*Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir*” (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 39).

Araştırmada nitel bir yaklaşım ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışması, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği araştırmalardır (McMillan, 2000; Akt. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015).

Durum çalışmasının aşamaları aşağıdaki gibi verilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 194);

- Araştırma sorularının geliştirilmesi
- Araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi
- Analiz biriminin saptanması
- Çalışılacak durumun belirlenmesi
- Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi
- Verilerin toplanması ve toplanan verinin önermelere veya alt problemlerle ilişkilendirilmesi
- Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması
- Durum çalışmasının raporlaştırılması

“Durum çalışmasının temel amacı bir durum hakkında detaylı betimlemeler yapmak ve bu durumu var olduğu şekliyle anlamak olduğu için bu tür çalışmalarda bulguların genellenebilirliği güçtür” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, s. 258).

3.2. Çalışma Grubu ve Materyali

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında görev yapan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu öğretmenler, *kolay ulaşılabilir durum örnekleme* yöntemiyle seçilmiş, 15’i Erzurum’dan 15’i Tiflis’ten olmak üzere her iki ülkeden toplam 30 coğrafya öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir.

Gürcistan ve Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programları ve ders kitapları da materyal olarak kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenleri cinsiyetine göre aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Türkiye’den araştırmaya katılan öğretmenlerin % 53’ü kadın ve % 47’si erkek iken, Gürcistan’dan katılanların % 73’ü kadınlarda ve % 27’si erkeklerden oluşmuştur. Böylece araştırmaya her iki ülkeden toplam 19 kadın (% 63) ve 11 erkek öğretmen (% 37) katılmıştır (Tablo 3.1).

Tablo 3.1.

Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Cinsiyetine Göre Dağılımı

Ülke	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	8	7	15
Gürcistan	11	4	15
Toplam	19	11	30

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş durumları esas olarak üç yaş aralığına göre gruplandırılmıştır. Türkiye’de de Gürcistan’da da 41 ve üstü yaş grubuna dahil öğretmenlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye’den araştırmaya katılan öğretmenlerden % 53,3’ü 41 ve üstü yaş grubunda yer almakta ve bu gruba dâhil olan öğretmenlerin % 75’nin erkek, % 25’nin ise kadın olduğu görülmüştür (Tablo 3.2). Türkiye’den 31-40 yaş gurubuna ise öğretmenlerin % 40’ı dâhildir. Bu yaş grubunda ise öğretmenlerin % 83’ü kadın ve sadece % 17’si erkektir.

Gürcistan’da, 41 ve üstü yaş grubunda öğretmenlerin % 67’sinin kadın ve % 33’nün erkek olduğu görülmüştür. Gürcistan’da, 31 ve 40 yaş grubundaki öğretmenlerin % 33,3 olduğu ve bu öğretmenlerden % 80’inin kadın ve % 20’sinin ise erkek olduğu belirlenmiştir. 30 ve altı yaş grubunda ise Gürcistan’da sadece 1 kadın öğretmen (% 6,7) çalışma grubuna dâhil edilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2.

Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Yaş Durumları

Ülke	30 ve altı		31-40 arası		41 ve üstü		Toplam (kişi)
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Türkiye		1	1	5	6	2	15
Gürcistan		1	1	4	3	6	15
Toplam		2	2	9	9	8	30

Türkiye’de araştırmaya katılan öğretmenlerin % 80’ni lisans eğitilmiş olup bunların % 50’si erkek ve % 50’si kadındır. Lisansüstü eğitilmişlerin oranı ise % 20 olup % 33’ü erkek ve % 67’si ise kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Gürcistan’da araştırmaya katılan öğretmenlerden % 80’ni lisansüstü ve sadece % 20’nin lisans eğitilmiş olduğu görülmüştür (Tablo 3.3). Gürcistan’da öğretmenlerin çoğunun lisansüstü eğitilmiş olmalarının sebebi Sovyetler Birliği’nde 2000-2001 yılından önce diploma almış öğretmenlerin tamamının yüksek lisans düzeyli sayılmalarıdır (<http://eqe.gov.ge/>).

Tablo 3.3.

Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Eğitim Düzeyleri

Ülke	Lisans		Lisansüstü		Toplam
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Türkiye	6	6	1	2	15
Gürcistan	1	2	3	9	15
Toplam	7	8	4	11	30

Erzurum'dan araştırmaya dâhil edilen coğrafya öğretmenlerini mesleki kıdemlerine göre değerlendirecek olursak, öğretmenlerin çoğunun 16 yıl ve üstü deneyimlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan % 6,7'si 1-5 yıl, % 33,3'ü 6-10 yıl, % 13,3'ü 11-15 yıl ve % 46,7'si ise 16 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir (Tablo 3.4).

Bu durumun Gürcistan'da da benzer olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 60'nın 16 yıl ve üstü, geri kalan öğretmenlerin 1-5 yıl, 6-10 ve 11-15 yıllık kıdemlere sahip oldukları görülmüştür (Tablo 3.4).

Tablo 3.4.

Araştırmaya Katılan Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri

Ülke	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üstü	Toplam
Türkiye	1	5	2	7	15
Gürcistan	2	2	2	9	15
Toplam	3	7	4	16	30

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve doküman incelemesi yapılmıştır. Görüşme ve doküman incelemesi yoluyla elde edilen verilerin güvenilirlik ve geçerliğini ortaya koyabilmek için uygulamalar yapılarak uzman görüşüne başvurulmuştur.

1) *Kullanılan Dokümanların Tasviri*

Bu çalışmada her iki ülkedeki coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması amacıyla doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, “*araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar*” (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 140).

- Gürcistan'da uygulanmakta olan coğrafya ders kitapları (6 adet).
- Gürcistan'da uygulanmakta olan coğrafya öğretim programları (2 adet), (2007, 2009).
- Türkiye'de uygulanmakta olan coğrafya ders kitapları (4 adet).

- Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programları (2 adet), 2005, 2011).

1) Yarı Yapılandırılmış Görüşme Sorularının Hazırlanma Süreci

“Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” adlı araştırmada konu ile ilgili coğrafya öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koyabilmek için görüşmeler yapılmıştır. *“Görüşme, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir”* (Balcı, 2010, s.164).

11 sorudan ibaret yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 2016-2017 eğitim-öğretim yılında veriler toplanmıştır. Bu sorular hazırlanma sürecinde uzman görüşüne başvurulmuş ve ön görüşme olarak birkaç coğrafya öğretmeni ile denendikten sonra uygulanmıştır.

3.4. Veri Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bilindiği üzere betimsel analizde, *“elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir”* (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 224).

Dokümanlardan elde edilen veriler, *betimsel analiz* yöntemi ile çözümlenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler ise doğrudan alıntılar ve yüzde (%) kullanılarak yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Türkiye ve Gürcistan’da uygulanmakta olan coğrafya öğretim programlarının, genel olarak amaçlar, içerik, kazanımlar ve haftalık ders saatleri yönünden karşılaştırılmasından ortaya çıkan bir takım bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Problem İle İlgili Bulgular

(Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında amaçlar açısından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?)

Araştırmada veri toplama aracı olan görüşme formundaki sorulardan birkaçı da öğretim programlarının amaçlarının değerlendirilmesi ile ilgili olmaktadır. Gerek Türkiye gerekse de Gürcistan coğrafya öğretim programlarının konu düzeyinde amaçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yapılan değerlendirmeler genel amaçlarla ilgilidir.

Doküman Analizi İle Elde Edilen Bulgular:

Gürcistan’da programın amaçlarına bakıldığında, öğretim programının uygulanması ve coğrafya öğretiminin verilmesinde öğrenci;

- Geçmişten günümüze sosyal hayata ve sosyal gelişime doğru merak oluşturmali, sorular sorabilmeli, bilgi toplayabilmeli, fikirler söyleyebilmeli ve dünyada meydana gelen olayları analiz edebilmelidir.
- Toplumun aktif ve sorumlu üyesi gibi gelişmeli ve toplumla ilişki kurabilme becerisini geliştirmelidir.
- Coğrafya ve tarihi benimsemek için gereken becerileri ve yüksek ahlaki değerleri olgunlaştırmalıdır.

- Doğal ortam ve dünyayı anlamayı kolaylaştırmalı, dünya coğrafyasını ve bunun içerisinde de Gürcistan coğrafyasını kavrayabilmeli, toplum ve doğal ortam hakkında düşünceler oluşturmalıdır.
- Özgün değerler üzerine oluşan dünya görüşüne sahip olmalı ve etik ahlaki düşüncelere geliştirmelidir (Milli Eğitim Planı, 2007, s. 37).

Yukarıda verilen Gürcistan öğretim programının genel amaçları 5 madde olarak sıralanmıştır. Bu amaçları 13 maddeden oluşan Türkiye coğrafya öğretim programlarının amaçları ile karşılaştırıldığında Gürcistan öğretim programının amaçlarının sayı olarak Türkiye’den geri kaldığı görülmektedir.

Çalışmada, Gürcistan coğrafya öğretim programı incelediğinde bu öğretim programının halen eksiklerinin olduğu görülmektedir. Bu eksiklerden biri, coğrafya öğretim programının sosyal ilimler öğretim planı olarak hazırlanmış olup ve coğrafyanın tarih ve vatandaşlık dersleri ile aynı uygulanmasıdır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu İle Elde Edilen Bulgular:

Araştırmada yapılmış olan 11 sorudan ibaret yarı yapılandırılmış mülakat formunda her iki ülkenin coğrafya öğretmenlerine yöneltilen sorularla alınan yanıtlar aşağıda verilmiştir.

1. Size göre Programın amaçları anlaşılır bir dille yazılmış mıdır?

Bu soruya cevap olarak, Türkiye’de araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerden alınan yanıtlardan % 73,3’nün *evet* anlaşılır bir dille yazıldığını, % 13,3’nün kısmen ve %13,3’nün ise hayır gibi cevaplar vererek düşüncelerini bildirmişler.

Gürcistan’daki uygulamadan bu soruya alınan cevaplarda öğretmenlerden % 66,7’si *evet* anlaşılır bir dille yazıldığını, öğretmenin % 6,7’si *kısmen* ve % 26,7’si ise *hayır* anlaşılır olmadığı düşüncesinde olduğu görülmüştür.

2. Size göre Programın amaçları toplumsal beklentilere cevap verecek nitelikte midir?

Bu sorunun cevabı ise Türkiye’deki öğretmenlerin % 40’ı tarafından *evet* olarak, % 40’ı tarafından *hayır* olarak ve % 20’si tarafından ise *kısmen* olarak cevaplanmıştır. Bunlardan bazıları ise farklı yorumla cevap vermiştir;

Ö1: Siyasi coğrafyaya daha fazla değinilmelidir.

Ö2: Evet. Ancak 7. ve 8. maddeler çözülürse.

Ö3: Kısmen. Son yaşanan olaylar düşünüldüğünde bulunduğumuz konumun yüzyıllardır önemini artırarak koruduğunun delilidir.

Bu soruya Gürcistan’daki uygulamada öğretmenlerin % 33,3’ü *evet* yeterlidir derken % 33,3’ü *kısmen* yeterlidir demiş, % 26,7’si ise sadece *hayır* demiş ve % 6,7’si yorum atarak “Ö1: *gerekli şeyler daha çok göz önünde bulundurulmalıdır*” diye fikir bildirmiştir.

Bu uygulamada Gürcistan’da öğretmenlerin büyük çoğunluğunun coğrafya öğretim programından habersiz olduğu görüşüne varılmıştır.

3. Size göre coğrafya programı öğretmen ve öğrencileri araştırmaya yöneliyor mu?

Türkiye’de araştırmaya katılan öğretmenlerden % 53,3’ü bu soruya *evet* yöneliyor derken, bir diğeri ise yine *evet* yöneliyor ancak, (Ö1) *uygun zaman, finans ve mekân sağlanırsa* demiş. Biri ise yöneliyor (Ö2) ancak *sınavlara yönelik olarak coğrafyayı öğrenmek için değil*, % 33,3’ü *kısmen*, % 13,3’ü ise *hayır* hiç yönelmiyor gibi fikirlerini söylemişler.

Gürcistan’da araştırmaya katılan öğretmenler de aynı olarak % 53,3’ü *evet* araştırmaya yöneliyor derken, % 33,3’ü *kısmen* yöneliyor diye cevaplamış ve % 13,3’ü ise *hayır* yönelmiyor diye cevaplamışlar. Bu öğretmenlerin görüşlerine göre mevcut program öğrencileri araştırmadan daha çok *ezbere* yönelmektedir.

4. Size göre program öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kapsamakta mıdır? Kapsamıyorsa, eksikler nelerdir?

Türkiye’de bu soruya verilen cevaplarda öğretmenlerden % 33,3’ü kapsamadığını söylerken, % 40’ı kapsadığını ve % 26,7’si da *kısmen* kapsamakta olduğu görüşündedir. Bunlardan birkaçının düşünceleri ise şöyledir;

Ö1: Kapsıyor ancak, arazide veya sahada görsel çalışma olmadığı için teoride kalıyor.

Ö2: Konular teoride kalıyor, çeşitli sebeplerden dolayı pratiğe dönüştürülemiyor.

Ö3: Kapsamıyor, çünkü gerçek hayatla ilişkilendirilmemiş.

Ö4: Tam olarak kapsamıyor, çünkü gezip-görme imkânları yeterli değildir.

Ö5: Doğa ile ilişkilerin canlı tutulması ve özellikle sosyal medya paylaşımlarında coğrafi bilgi paylaşımıyla ulaşılan bağlantılar sağlanmalı.

Ö6: Sadece 9. ve 10. Sınıf konularında gündelik yaşam örnekleri var sadece.

Ö7: Kapsamaktadır. Ülkemizi tanımakta ve yurt sevgisi kazandırmaktadır.

Bu soruya Gürcistan'dan alınan cevaplarda, öğretmenlerin % 46,7'ı evet kapsamaktadır diye cevaplamış ve % 26,7'si ise kısmen olarak cevaplamıştır. Geri kalan % 26,7'ı ise hayır kapsamamaktadır diyerek, eksikleri dile getirmiştir;

Ö1: Teorik olarak kapsamakta ancak pratik olarak eksik kalmaktadır.

Ö2: Ders dışı etkinliklerin olmamasının büyük eksiklik olduğu.

Ö3: Gezi-gözlem konusunda sorunların olduğu,

Ö4: Coğrafi unsurların öğrenilmesi teoride kalıyor, ezbere yöneltiyor.

4.2. İkinci Alt Problem İle İlgili Bulgular

(Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında coğrafya derslerinin içerik ve kazanımlar bakımından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?)

Doküman Analizi İle Elde Edilen Bulgular:

Her iki ülkenin öğretim programındaki konulara bakıldığında konuların tümü yükseköğretime hazırlık özelliği taşımaktadır. Bu başlıkta bu konuların da içerisinde bulunduğu, coğrafya öğretim programının temel öğeleri olan coğrafi beceriler, tutum ve değerler, öğrenme alanları ve kazanımların her iki ülke açısından karşılaştırılması yapılmıştır.

Coğrafi beceriler, öğrencilerin yaşamlarında, mesleklerinde ve gelecek hayatlarında da kullanabilecekleri niteliklerdir. Beceriler öğrencilerin öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerden biri olarak öğrencilerde olması gereken birçok özellikleri kazandırmaktadır.

Aşağıda her iki ülkenin öğretim programlarının içeriğinde bulunan coğrafi becerilerin karşılaştırılmasından ortaya çıkan bulgular gösterilmektedir. Burada Gürcistan'da coğrafi becerilerin Türkiye'ye göre fazla olduğu görülmüştür. Bu nedenle Gürcistan'da 15 beceri ve Türkiye'de ise 8 beceri olduğu görülmüştür (Tablo 4.1). Ancak Türkiye'de her coğrafi becerinin altında farklı beceri aşamaları ve süreçleri bulunmaktadır. Bu durumda coğrafi becerilerin Türkiye'de daha kapsamlı olduğunu düşünülebilir (CDÖP, 2005, s. 20-29).

Tablo 4.1.

Her İki Ülkede Coğrafi Beceriler

Ülke	Coğrafi Beceriler
Gürcistan	1. Alan oryantasyon becerisi
	2. Bilgi edinme ve düzenleme becerisi
	3. İletişim becerisi
	4. Öğrenme becerileri
	5. Çalışma becerileri
	6. Yaratıcı yeteneği
	7. Coğrafi olayları yorumlama becerisi
	8. Materyal oluşturma ve görsel araçları kullanma becerileri
	9. Coğrafi olayları, süreçleri ve düzenlemelerin yaygınlığını belirleme becerileri
	10. İşbirliği becerisi
	11. Vatandaşlık durumunu anlam, eleştiri ve savunma becerisi
	12. Kişisel ve toplumsal sorunları algılama becerisi
	13. Sosyal durumlar ve modelleme süreçleri
	14. Yaşamı tehdit eden durumları anlama ve kontrol becerisi
	15. Acil eylem
Ülke	Coğrafi Beceriler
Türkiye	1. Harita becerileri
	2. Gözlem becerisi
	3. Arazi çalışma becerisi
	4. Coğrafi sorgulama becerisi
	5. Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi
	6. Zaman algılama becerisi
	7. Kanıt kullanma becerisi
	8. Değişim ve sürekliliği algılama becerisi

Coğrafya dersi öğretim programının bir diğer önemli unsuru olan değer ve tutumlar ise aşağıda verilmektedir. Bu değer ve tutumlar her iki ülke açısından değerlendirilerek sıralanmıştır. Bunların sayısının Gürcistan’da 12 adet ve Türkiye’de ise 10 adet olduğu görülmüştür (Tablo 4.2).

Tablo 4.2.

Her İki Ülkede Coğrafya Öğretim Programlarının Değer ve Tutumları

Ülke	Değer ve Tutumlar
Gürcistan	1. İnsan hayatına, haklarına ve onuruna saygı
	2. Merhamet ve bakım
	3. Vatan sevgisi
	4. İlkeler ve sivil cesaret
	5. Dürüstlük ve çalışkanlık
	6. Eşitlik
	7. Tolerans
	8. Profesyonellik
	9. Hukuk, adalet ve saygı
	10. Güvenli, sağlıklı yaşamın paylaşılması
	11. İnsan yaşamı ve sağlığına dokunulmazlık
	12. Devlet ve kahramanlarına saygı
Ülke	Değer ve Tutumlar
Türkiye	1. Dayanışma
	2. Hoşgörü
	3. Bilimsellik
	4. Sevgi
	5. Saygı
	6. Duyarlılık
	7. Vatanseverlik
	8. Barış
	9. Estetik
	10. Sorumluluk

Öğrenme alanlarının sınıflara göre dağılımına bakıldığında Türkiye’de lise döneminde dört yıla bölünerek okutulan coğrafya öğretimi eşit olarak öğrenme alanlarına dağılmış ve her sınıfta da aynı olarak uygulanmaktadır. Ancak Gürcistan’da coğrafya öğretimi altı yıla yayılarak okutulmaktadır. Bununla birlikte bu öğrenme alanlarında Türkiye’de olduğu gibi fiziki ve beşeri coğrafya farkı görülmemektedir. Bunun nedeni Gürcistan’da Türkiye’den farklı olarak “milli öğretim planının” sosyal ilimler başlığı altında hazırlanması ve bu planın coğrafya ile birlikte tarih ve vatandaşlık dersleri içinde kullanılması olabilir (Tablo 4.3).

Tablo 4.3.

Her İki Ülkede Öğrenme Alanlarının Sınıflara Göre Dağılımı

Ülke	Öğrenme Alanları	Sınıf
Gürcistan	1. Zaman ve Mekân	7, 8, 9, 11, 12
	2. Muhit ve Ekonomi	7, 8
	3. Devlet, Yönetim ve Siyaset	7, 8, 9, 11, 12
	4. Din ve Kültür	7, 8
	5. İnsan ve Toplum	7, 8
	6. Coğrafi Araştırmalar	10
	7. Komünikasyon	10
	8. Muhit ve Sosyal Sistemler	9, 11, 12
Ülke	Öğrenme Alanları	Sınıf
Türkiye	1. Doğal Sistemler	9, 10, 11, 12
	2. Beşeri Sistemler	9, 10, 11, 12
	3. Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	9, 10, 11, 12
	4. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	9, 10, 11, 12
	5. Çevre ve Toplum	9, 10, 11, 12

Kazanımlar açısından her iki ülkede büyük farklılıklar görülmüştür. Bu farklar Gürcistan’da kazanımların çok az sayıda olduğunu göstermektedir. Gürcistan’da 9. sınıfta “Zaman ve Mekân” adlı öğrenme alanında sadece 1 kazanım görülürken Türkiye’de 9. sınıfta “Doğal Sistemler” adlı öğrenme alanında 15 kazanım olduğu görülmüştür. Gürcistan öğretim programında en fazla kazanımın Muhit ve Sosyal Sistemler öğrenme alanında (6) olduğu görülmüştür. Bu durumda Gürcistan coğrafya öğretim programında kazanımların eksik olduğu kanaatine varılmıştır (Tablo 4.4). Ancak bu eksikliğin nedeni, yukarıda da bahsedildiği gibi Gürcistan öğretim programının “Sosyal İlimler” öğretim programı içerisinde hazırlanması ve diğer sosyal derslerle birlikte uygulanması ile açıklanabilir.

Tablo 4.4.

Her İki Ülkede Kazanımların Öğrenme Alanlarına ve Sınıflara Göre Dağılımı

Ülke	Öğrenme Alanları	Sınıf ve Kazanımlar
Gürcistan	Zaman ve Mekân	7.1, 7.2, 8.1, 8.2, 9.1, 11.1, 12.1
	Muhit ve Ekonomi	7.3, 8.4
	Devlet, Yönetim ve Siyaset	7.2, 8.5, 9.3, 11.2, 12.3
	Din ve Kültür	7.2, 8.2
	İnsan ve Toplum	7.2, 8.2
	Coğrafi Araştırmalar	10.3
	Komünikasyon	10.2
	Muhit ve Sosyal Sistemler	9.6, 11.3, 12.2
Ülke	Öğrenme Alanları	Sınıf ve Kazanımlar
Türkiye	Doğal Sistemler	9.15, 10.7, 11.4, 12.3
	Beşeri Sistemler	9.3, 10.10, 11.7, 12.4
	Mekânsal Bir Sentez:	
	TÜRKİYE	9.7, 10.13, 11.10, 12.12
	Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	9.3, 10.3, 11.6, 12.9
	Çevre ve Toplum	9.3, 10.3, 11.14, 12.11

Tablo 4.5'ten görüleceği üzere Türkiye'de ders kitaplarının dördünde adı “Coğrafya” olarak adlandırılmaktadır. Ancak bu durum Gürcistan ders kitaplarında farklılıklar göstermektedir. Bu farklar 9. sınıfta “Gürcistan Coğrafyası”, 10. sınıfta “Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar”, 11. sınıfta “Dünya Coğrafyası” ve 12. sınıfta ise “Global Problemler Coğrafyası” fakat sadece 7. ve 8. sınıflarda Türkiye'deki ile aynı olarak “Coğrafya” adı ile sunulmaktadır (Tablo 4.5).

Tablo 4.5.

Her İki Ülkede Coğrafya Derslerinin Sınıflara Göre Dağılımı

Ülke	Ders Kitapları	Sınıf
Türkiye	“Coğrafya”	IX
	“Coğrafya”	X
	“Coğrafya”	XI
	“Coğrafya”	XII
Ülke	Ders Kitapları	Sınıf
Gürcistan	“Coğrafya”	VII
	“Coğrafya”	VIII
	“Gürcistan Coğrafyası”	IX
	“Coğrafya, Coğrafyaya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar”	X
	“Dünya Coğrafyası”	XI
	“Global Problemler Coğrafyası”	XII

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu İle Elde Edilen Bulgular:

İçerikle ilgi konuların çoğunun öğrencileri ezbere yönelttiği ve bu sorunun her iki ülkenin de ortak sorunu olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerle görüşme sırasında bu sorunun sık sık dile getirildiği görülmüştür. Bu sorunun çözüm yolları sorulduğunda ise öğretmenlerin çoğunun programın değişmesi gerektiği, kitapların sorunlu olduğu ve yenilenmesi gerektiği, ayrıntılara fazla girilmemesi ve uygulamaya daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinden içerikle ilgili sorularımızdan birkaçı aşağıda verilmektedir;

5. Öğretim programının içeriği beklenen kazanımlara ulaştırmada yeterli midir?

Bu sorunun da Türkiye'deki cevaplarına göre öğretmenlerin % 33,3'ü kısmen, % 20'si evet yeterli, % 46,7'si hayır *yetersiz ancak üst düzey kazanım sağlayacak etkinliklere ve uygulamalara yönlendirilebilir* (Ö1) diye düşünmektedir. Diğer yorumlar ise; *yetersiz örnek olarak topraklar konusu* (Ö2), bir diğeri ise, *içerik çok yetersiz, biz öğretmenler kendi gayretimizle içeriğini doldurmaktayız* (Ö3). Ve öğretmenlerden, bir diğeri ise *9. 10. ve 11. sınıfların yeterli sadece 12. sınıflarda yetersiz olduğu kanaatindedir* (Ö4).

Bu soruya Gürcistan'da ise öğretmenlerin % 46,7'si evet yeterli, % 13,3'ü kısmen yeterli ve % 40'ı ise yetersiz olduğu görüşündedir. Bu öğretmenlere göre içerik anlamda eksiklerin fazla olduğu görülmektedir ve programa yeniden bakılması gerekmektedir.

6. Coğrafya öğretim programında olmayan, ama olması gerektiğini düşündüğünüz konular nelerdir?

Araştırmaya katılan Türkiye'deki öğretmenlerden % 60'nın olması gerektiğini düşündüğü konuların olmadığını söylerken, diğer % 40'ından ise farklı fikirler gelmiştir. Bu fikirler şöyle sıralanmaktadır:

Ö1: Siyasi coğrafya konular biraz daha geniş perspektiften verilebilir

Ö2: 12. sınıf kitabımızdaki son konularımız (çevre konuları) daha derli toplu ve kısa bir şekilde verilebilir.

Ö3: Kâinatın oluşumuna ait konulara yer verilebilir.

Ö4: Ulaşımın gelişimi ile ilgili konulara yer verilebilir.

Ö5: Güneş, gezegenler veya astronomi ile ilgili konular olabilir.

Ö6: Güncel konular olabilir.

Gürcistan'daki uygulamadan öğretmenlerin % 73,3'nün olması gerektiğini düşündüğü konuların olmadığını ve hayır olarak cevapladığını, % 26,7'si ise farklı konular olabilir diye cevaplar bildirmişlerdir. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır;

Ö1: Saat kuşakları ile ilgili konular ilave edilebilir.

Ö2: İlgi çekmek için uzay ile ilgili konulara yer verilebilir.

Ö3: Okyanuslar ve denizlerle ilgili daha kapsamlı dersler işlenebilir.

Ö4: Astronomi ile ilgi konular işlenebilir.

Bu sorunun cevaplarında daha çok anlaşılması gereken odur ki, coğrafya ders kitaplarının tamamen güncellenmesi gerekmektedir. Eğer ders kitaplarında istenilen güncellemeler yapılırsa ve yukardaki eksikler giderilirse birçok sorunda ortadan kalkmış olacaktır.

7. Size göre Programdan çıkarılması gereken konular var mıdır? Varsa hangileridir?

Türkiye’den bu sorunun cevabı olarak öğretmenlerin % 53,3’nün çıkarılması gereken konunun olmadığını düşünürken, % 46,7’sinin düşünceleri aşağıda sıralanmıştır;

Ö1: 11. sınıfta bazı konular özellikle biyoloji ve kimyaya ait konular.

Ö2: 12. sınıf konularının hepsi.

Ö3: Türkiye’nin stratejik konumunun artı ve eksileri sosyal bir ders konusu olabilir.

Ö4: Aynı konuların aynı ve farklı sınıf düzeylerinde tekrerrüt etmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö5: Evet, 11. sınıfta madde döngüleri, biyoloji ve kimyanın konularıdır ve çıkarılmalıdır.

Ö6: Dünyanın şekli ve hareketleri sadeleştirilebilir.

Ö7: Madde döngüleri

Bu soruya verilen cevaplardan anlaşılan odur ki, öğretmenlerin birçoğu 11. sınıfta madde döngüleri konularının çıkarılmasını istemektedirler. Buna gerekçe ise öğretmenlerin bu konuyu anlatırken zorlanmaları ve öğrencilerinde bu konuyu anlamasında güçlük çektikleri düşünülmektedir.

Bu soruya Gürcistan’da elde edilen cevaplara göre, öğretmenlerin çoğunun yani % 80’nin çıkarılması gereken konunun olmadığı ve % 20’nin ise 10. sınıf konularının az ve yetersiz olduğu görüşündedirler. Bunlara göre 10. sınıf konuları diğer ders kitaplarına ünitelere bölünerek işlense bu kitap ortadan kaldırılabilir. Hatta bu

öğretmenlere göre eskiden 11 yıllık olan süre daha iyi olup, 12. sınıfın gereksiz olduğu ve bu sınıfın ortadan kaldırılarak ders konularının 10. sınıf ve diğer sınıflar bölünmesinin daha faydalı olacağını düşünmektedirler.

8. Size göre Coğrafya öğretim programında yapılan yenilikler yeterli düzeyde midir? Değilse neler düzeltilmelidir?

Bu sorunun cevabı Türkiye’de öğretmenlere göre % 33,3 oranında yeterli düzeyde olduğu düşünülmekte, diğer % 6,7’sine göre ise kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. Diğer % 60’ı ise yetersiz olduğunu düşünmekte ve yorumları aşağıda sunulmaktadır;

Ö1: Yeterli değil. Ders saatleri artırılmalı, konular sadeleştirilmeli, arazi uygulamaları getirilmelidir.

Ö2: Yeterli değil. Özellikle 9. sınıfta zaman yetersizdir.

Ö3: Yeterli. Ancak ders saatleri yetersizdir.

Ö4: Bu konu uzman bir ekip tarafından ayrıntılı bir tartışma platformunda değerlendirilmeli ve bence eksikler vardır.

Ö5: Ben meslek hayatımda hiç yeniliğe şahit olmadım.

Ö6: Özellikle ve öncelikle zaman sorunu ve mekân sorunu çözülmelidir.

Ö7: Yeterli değil. Etkinlik ve etkinlikler ağırlıklı kazanımlar yetersizdir.

Ö8: Son yıllarda alınan görüşler sonrasında programda değişiklikler oldu. 9. sınıf programında benzeri konularla ilgili düzenlemeler yapılmalı veya 9. sınıf müfredattan çıkarılmalıdır.

Ö9: Yeterli değil. Daha görsel hale getirilebilir. Akıllı tahtalar daha yoğun kullanılmalıdır.

Bu soruya Gürcistan’da verilen cevaplarda ise öğretmenlerin % 33,3’ü evet yeterlidir derken % 13,3’ü kısmen yeterli demiş ve % 53,3’ü ise hayır diyerek yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Bu hayır diye cevaplayanlardan sadece % 50’si yorumlarını katarak aşağıdaki düşünceleri paylaşmıştır;

Ö1: Hayır yeterli değil, saatler arttırılmalıdır.

Ö2: Hayır, ders dışı etkinlikler düzenlenmeli bu gibi etkinliklere daha çok yer verilmelidir.

Ö3: Hayır yeterli değil daha çok yeniliklere ihtiyaç vardır.

Ö4: Yeterli değil, pratikte eksikler çoktur bununla ilgili yenilikler lazım.

9. Size göre okulunuz fiziki donanım ve araç-gereç ve materyaller bakımından programın uygulanabilmesini kolaylaştırıyor mu? Kolaylaştırmıyorsa eksikler nelerdir?

Bu sorunun cevabına ise Türkiye’den öğretmenlerin % 60’ı tarafından evet kolaylaştırıyor denilirken, % 6,7’si hayır kolaylaştırmıyor demiş. Diğer % 33,3’ü ise “kısmen” diyerek cevaplamış ve bunlardan birkaçının yorumları ise şöyle sıralanmaktadır;

Ö1: Evet. Sınıflarımızda akıllı tahta var. Görsel konuların uygulanmasında etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Ö2: Eksiğimiz bulunmamaktadır. Coğrafya dersliğimiz ve etkileşimli tahtamız bulunmaktadır.

Ö3: Ben aktif olarak materyal noktasında akıllı tahtayı etkin olarak kullanıyorum.

Ö4: Coğrafya odalarının her okulda bulunması gerekli olabilir.

Ö5: Nispeten. Her binada coğrafya sınıfları oluşturulabilir.

Ö6: Eksikler var. Ancak elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Ö7: Coğrafyanın bir sayısal ders olduğu merkeze konmalı.

Bu soruya Gürcistan’dan verilen cevaplarda öğretmenlerin % 46,7’si okulun araç-gereç donanımının yeterli düzeyde olduğunu söylerken, % 53,3’ü ise yeterli olmadığını ifade etmiştir. Bunlardan bazılarının yorumları ise aşağıda verilmiştir;

Ö1: Bizim okulumuzda materyal sorunu var ve haritalarımız yoktur, ders işlerken sıkıntılar yaşıyoruz.

Ö2: Haritalarımız çok eskidir.

Ö3: Sadece bir haritamız ve bir küremiz var.

Ö4: Materyaller bakımından sıkıntımız çoktur.

Ö5: Yeterli materyallerimiz mevcut değil.

Ö6: Sadece haritalarımız var ancak eksikler çoktur.

10. *Ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız, ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?*

Mülakat görüşmesinin bu sorusuna Türkiye’de verilen cevaplardan % 60’nın *hayır sorun yaşamıyorum* gibi kısa cevap verirken diğer % 40’ı ise yorum yazmıştır;

Ö1: Ders saatlerinin müfredatla ilişkili yetersizliği soru-cevap ya da test uygulamalarımızı kısıtlamaktadır. Yani teorikte var olan bilgiler pratikte eksik kalmaktadır.

Ö2: Evet. Sınıfların seviyelerinin farklı düzeyde olması, her çeşit soru çeşitliliğinin sorulmaması gibi.

Ö3: Hayır. Yönetmelik açıkça yol gösteriyor.

Ö4: Ölçme ve değerlendirmede, devlet öğrenciyi her şekilde dersi geçmeye yönlendirecek uygulamaları tercih ettiriyor.

Ö5: Öğrenciler ezberci sistemde kalmakta direniyorlar.

Ö6: Eğer saha ve arazi çalışmaları yapabilirsek çok daha doğru ve objektif ölçüm yapabiliriz.

Bu soruya Gürcistan’dan alınan cevaplarda öğretmenlerin tamamı ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar yaşamadıklarını bildirmişlerdir. Sadece eskiden sorunların olduğunu ve günümüzde bu sorunun ortadan kalktığını söylemektedirler. İlave edelim ki, 2005 yılına kadar Gürcistan’da ölçme değerlendirmede eski puanlama (max. 5) ile değerlendirilmekte idi. Ancak 2005’ten sonra yeni puanlama (max. 10) uygulamaya koyulmuştur. Gürcistan’da ölçme ve değerlendirmede eski puanlama en düşük puanın 1-2, orta puanın 3, 4 iyi ve 5’in çok iyi olduğunu göstermekte idi (<http://ganatleba.ge/>).

4.3. Üçüncü Alt Problem İle İlgili Bulgular

(Gürcistan ve Türkiye’de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılmasında coğrafya öğretim süreci ve haftalık ders saatleri bakımından ortaya çıkan sonuçlar nelerdir?)

Doküman Analizi İle Elde Edilen Bulgular:

Her iki ülkede de haftalık ders saatleri eşitlik göstermektedir. Aşağıdaki tabloda da gösterildiği gibi her iki ülkede de haftada toplam 12 saat olan coğrafya derslerinin Türkiye’de 9. ve 10. sınıflar için ikişer saat olurken 11. ve 12. sınıflar için dörder saat seçmeli ders olarak verilmektedir. Ancak Türkiye’de diğer liselere göre “Sosyal Bilimler Lisesi’nde” coğrafya dersleri daha fazla olmaktadır. Bu saatler diğer liselere göre 9. sınıfta 3 saat, 10. sınıfta 2 saat, 11. sınıfta 4 saat ve 12. sınıfta 4 saat olarak işlenirken, seçmeli ders olarak ise sadece 9. ve 12. sınıflarda 2’er saat okutulmaktadır. Böylelikle Gürcistan’da ve Türkiye’de diğer lise türlerinde haftalık coğrafya derslerinin toplamı 12 saat olurken, Türkiye’de Sosyal Bilimler Lisesinde toplam olarak 17 saat coğrafya dersi işlenmektedir.

Bu durum Gürcistan için biraz farklılık göstermektedir. Yine Gürcistan'da da haftalık 12 saat olan coğrafya derslerinin 7., 8., 9., 10. ve 11. sınıflar için ikişer saat olup sadece 12. sınıf için 1 veya 2 saat seçmeli ders olarak verilmektedir.

Burada ders saatlerinin eşit olmasına bakmayarak Gürcistan'da haftalık 12 saat olan coğrafya derslerinin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu 12 saatlik dersler Türkiye'de 4 sınıf (9., 10., 11., 12.) için ayrılırken Gürcistan'da 6 sınıf (7., 8., 9., 10., 11., 12.) için ayrılmıştır (Tablo 4.6).

Tablo 4.6.

Türkiye’de ve Gürcistan’da Coğrafya Derslerinin Haftalık Ders Saatleri

[illegible]

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu İle Elde Edilen Bulgular:

Görüşme formu uygulamalarında öğretmenlerin çoğu coğrafya dersleri için verilen haftada 2 saat sürenin yetersiz olduğu düşünülmektedir.

11. Size göre Coğrafya öğretim programında, ders konuları için ayrılan süre yeterli midir?

Bu soruya cevap olarak, Türkiye'deki araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinden % 80'ni 9. ve 10. sınıflar için yetersiz, diğer 11. ve 12. sınıflar için yeterli olduğunu ve sürenin yetersiz olduğu bu sınıflarda sürenin 3 saat'e çıkarılmasının çok iyi olacağı görüşündedirler. Geriye kalan öğretmenlerin % 13,3'nün hayır yetersiz ve % 6,7'nin ise kısmen yeterli olduğu görüşüne sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Gürcistan'da ise bu soruya yönelik araştırmaya katılan öğretmenlerin % 60'ı sürenin yeterli olduğunu düşünmektedirler. Geri kalan öğretmenlerden % 20'nin kısmen yeterli olarak cevapladığı ve % 20'nin ise yetersiz olarak cevapladığı görülmüştür ve mevcut sürenin arttırılmasının gerekli olduğu görüşündedirler. Özellikle 11. ve 9. sınıflarda sürenin çok yetersiz olduğu düşünülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Her iki ülkede uygulanmakta olan coğrafya öğretim programı 2005 yılından itibaren değiştirilmiş ve aşamalı olarak uygulanmaya başlamıştır.

Coğrafya öğretim programının amaçları her iki ülkede de genel amaçlar olarak verilmiştir. Ancak Gürcistan coğrafya öğretim programında amaçlar toplam olarak beş adet olup Türkiye’ye göre (13) sayılarının az olduğu görülmüştür. Fakat sayılarının az olmasına bakmayarak içeriği kapsamlı olarak yazılmıştır. Gürcistan’daki bu amaçlar şöyle sıralanmaktadır;

- Geçmişten günümüze sosyal hayata ve sosyal gelişime doğru merak oluşturmali, sorular sorabilmeli, bilgi toplayabilmeli, fikirler söyleyebilmeli ve dünyada meydana gelen olayları analiz edebilmelidir.
- Toplumun aktif ve sorumlu üyesi gibi gelişmeli ve toplumla ilişki kurabilme becerisini geliştirmelidir.
- Coğrafya ve tarihi benimsemek için gereken becerileri ve yüksek ahlaki değerleri olgunlaştırmalıdır.
- Doğal ortam ve dünyayı anlamayı kolaylaştırmalı, dünya coğrafyasını ve bunun içerisinde de Gürcistan coğrafyasını kavrayabilmeli, toplum ve doğal ortam hakkında düşünceler oluşturmalıdır.
- Özgün değerler üzerine oluşan dünya görüşüne sahip olmalı ve etik ahlaki düşüncelere geliştirmelidir.

Gürcistan’da coğrafya öğretim programında kullanılmakta olan bu genel amaçlar yenilenerek daha anlaşılabilir bir dille yazılabilir.

Her iki ülkeden araştırmaya katılan öğretmenlere göre programın amaçları anlaşılır bir dille yazılmıştır. Bu Türkiye’deki katılımcıların % 73,3’nün, Gürcistan’daki katılımcıların ise % 66,7’sinin “evet” demesi ile anlaşılmıştır. Programın her iki ülkede

de anlaşılır olduğu, ancak bu durumun Türkiye ile karşılaştırıldığında Gürcistan için % 66,7 “evet” ile düşük gösterici olduğu düşünülmektedir.

Her iki ülkede de programın amaçlarının toplumsal beklentilere cevap verdiği % 33,3’ü “evet” olarak öğretmenler tarafından cevaplanmıştır.

Coğrafya öğretim programının öğretmen ve öğrencileri araştırmaya yöneltmesi bakımından her iki ülkede de öğretmenler % 53,3 oranında “evet” yöneltiyor sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre program, öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri, Türkiye’de % 40 “evet” ve Gürcistan’da ise % 46,7 oranında “evet” ile kapsamaktadır.

İçerik yönünden ise sonuçlara bakıldığında coğrafya öğretim programlarının temel öğelerinden biri olan beceriler araştırılmış ve programda 15 becerisi bulunan Gürcistan’da, bu becerilerin sadece coğrafya ile ilgili olmadığı sonucuna varılmıştır. Çünkü Gürcistan’da coğrafya öğretim programı tarih ve vatandaşlık gibi diğer “sosyal ilimler programı” olarak hazırlanmıştır. Türkiye’de ise 8 becerinin coğrafyayla doğrudan ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle görüleceği üzere Gürcistan ve Türkiye coğrafya öğretim programındaki becerilerin tamamının farklı olduğu görülmüştür.

Programın bir diğer ögesi olan değer veya tutumlar olarak her iki ülkede de sayılarının yakın olduğu görülmüştür. Ancak tutum veya değerler anlam bakımından her iki ülke açısından farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Coğrafya öğretim programında benzerlik gösteren tutumlar;

- Merhamet ve bakım (Gürcistan) - Hoşgörü (Türkiye)
- Vatan sevgisi (Gürcistan) - Vatanseverlik (Türkiye)
- İnsan hayatına, haklarına ve onuruna saygı (Gürcistan) - Saygı (Türkiye)
- Hukuk, adalet ve saygı (Gürcistan) - Saygı (Türkiye)
- Devlet ve kahramanlarına saygı (Gürcistan) - Saygı (Türkiye)
- Profesyonellik (Gürcistan) – Sorumluluk (Türkiye)
- Güvenli, sağlıklı yaşamın paylaşılması (Gürcistan) – Dayanışma (Türkiye)
- Duyarlılık ve çalışkanlık (Gürcistan) – Duyarlılık (Türkiye)

Gürcistan’da coğrafya öğretim programının tutumlarından 8’i Türkiye’deki ile benzerlik göstermiştir.

Geri kalanları ise farklılıklar göstermektedir. Bunlar, Gürcistan’da;

- İlkeler ve sivil cesaret
- Eşitlik
- Tolerans
- İnsan yaşamı ve sağlığına dokunulmazlık

Türkiye’de ise;

- Bilimsellik
- Sevgi
- Barış
- Estetik

Öğrenme alanlarına bakıldığında ise Türkiye’de 5 öğrenme alanı olup tüm sınıflarda eşit olarak uygulanırken, Gürcistan’da 8 öğrenme alanı olup sınıftan sınıfa farklı olarak uygulanmaktadır. Gürcistan’da öğrenme alanlarına göre coğrafya derslerinde beşeri ve fiziki ayrım yapılmamaktadır.

Her iki ülkedeki coğrafya öğrenme alanlarından sadece üçü benzerlik göstermiştir. Bunlar;

- Zaman ve Mekân (Gürcistan) - Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE
- Muhit ve Sosyal Sistemler (Gürcistan) – Çevre ve Toplum (Türkiye)
- İnsan ve Toplum (Gürcistan) – Çevre ve Toplum (Türkiye)

Farklılık gösterenler ise Gürcistan’da;

- Muhit ve Ekonomi
- Devlet, Yönetim ve Siyaset
- Din ve Kültür
- Coğrafi Araştırmalar
- Komünikasyon

Türkiye’de ise;

- Doğal Sistemler
- Beşeri Sistemler
- Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler

Her iki ülkenin coğrafya öğretim programının kazanımlarına bakıldığında Gürcistan'ın coğrafya öğretim programında kazanımların sayısı açısından çok yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'de coğrafya öğretim programında tüm öğrenme alanlarında toplam olarak 147 kazanım varken, Gürcistan'da öğrenme alanlarının sayısının fazla olmasına karşın toplam olarak sadece 57 kazanım olduğu görülmüştür.

Coğrafya derslerinin uygulanmasına bakıldığında Türkiye'de 9-12. sınıflarda "coğrafya" adlı ders kitapları ile dersler işlenirken, Gürcistan'da 7-12. sınıflarda uygulanmakta olan coğrafya dersleri farklı isimlerdeki kitaplarla işlenmektedir.

Türkiye'den araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğretim programının içeriği beklenen kazanımlara ulaştırmada % 46,7'i yetersiz olurken, Gürcistan'da tam tersi % 46,7'i yeterlidir diye cevaplamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, Türkiye'den % 40 öğretmenin coğrafya öğretim programında olmayan ancak olması gerektiği düşünülen konuların olduğu düşüncesiyle aşağıdaki konular programa ilave edilebilir;

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, siyasi coğrafya konular biraz daha geniş perspektiften verilebilir. 12. sınıf kitaplarındaki son konular (çevre konuları) daha derli toplu ve kısa bir şekilde verilebilir. Kâinatın oluşumuna ait konulara yer verilebilir. Ulaşımın gelişimi ile ilgili konulara yer verilebilir. Güneş, gezegenler veya astronomi ile ilgili konular olabilir. Güncel konular olabilir.

Aynı soruya Gürcistan'dan katılan öğretmenlerden % 26,7'nin ise programda olmayan ancak olması gerektiği düşünülen konular ise şöyledir; Saat kuşakları ile ilgili konular ilave edilebilir. İlgili çekmek için uzay ile ilgili konulara yer verilebilir. Okyanuslar ve denizlerle ilgili daha kapsamlı dersler işlenebilir. Astronomi ile ilgili konular işlenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'den % 40 ve Gürcistan'dan % 26,7'ne göre yukarıdaki konuların eklenmesi veya düzenlenmesinin gerekliliği sonucuna varılmıştır.

Türkiye’den araştırmaya katılan % 46,7 öğretmenlere göre programdan çıkarılması gereken konular, 11. sınıfta bazı konular özellikle biyoloji ve kimyaya ait konular. 12. sınıf konularının tamamı. Türkiye’nin stratejik konumunun artı ve eksileri sosyal bir ders konusu olabilir. Aynı konuların aynı ve farklı sınıf düzeylerinde tekrerrütmemesi sağlanabilir. 11. sınıfta madde döngüleri, biyoloji ve kimyanın konularıdır ve çıkarılabilir. Dünyanın şekli ve hareketleri sadeleştirilebilir.

Öğretmenlerin yukarıdaki düşüncelerine göre daha çok madde döngüleri ile ilgili konuların çıkarılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Gürcistan’dan katılan öğretmenlerin ise % 20’si çıkarılması gereken konuların olduğunu yazarak, 10. sınıf konularının tamamının yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Burada 10. sınıf ders kitabının konularının az ve yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Türkiye’den araştırmaya katılan öğretmenlerin % 60’ı “hayır” ile coğrafya öğretim programında yapılan yeniliklerin yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Gürcistan’da ise % 53,3 öğretmenin “hayır” diyerek programda yapılan yeniliklerin yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Türkiye’den araştırmaya katılan % 60 öğretmenin, okulun fiziki donanımı ve araç-gereç ve materyaller bakımından programın uygulanmasını kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır.

Gürcistan’da ise tam tersi olarak % 53,3 öğretmenin düşüncesine göre okulun fiziki donanımı, araç-gereç ve materyaller bakımından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Araç-gereç açısından her iki ülkede de sıkıntıların olduğu açık olarak görülmektedir. Ancak Türkiye bu konuda FATİH projesi ile bu sıkıntıları azaltmaktadır. Gürcistan’da ise coğrafya dersleri işlenirken daha çok araç-gereç veya materyaller açısından sıkıntıların olduğu ve ders dışı etkinliklere fazla önem verilmediği anlaşılmaktadır.

Türkiye’den araştırmaya katılan öğretmenlerin % 60’ı ölçme değerlendirme ile ilgili sorun yaşamadığını belirtmesine rağmen, % 40’ı çeşitli sorunlar hakkında fikirlerini belirtmişlerdir. Bu soruya Gürcistan’dan aldığımız cevaplarda ise araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı sorun yaşamadığını vurgulamaktadırlar.

Her iki ülkede de haftalık coğrafya ders saatlerinin eşit olduğu görülmektedir. Ancak, Gürcistan'da coğrafya derslerinin sınıflara göre dağılımına bakıldığında ise 6 sınıfta (7.-12. sınıflar) işlenmekte olan coğrafya ders saatlerinin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Türkiye'den araştırmaya katılan % 80 öğretmen düşüncesine göre, coğrafya öğretim programında ders konuları için ayrılan sürenin 9. ve 10. sınıflar için yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu öğretmenlere göre 11. ve 12. sınıf ders konuları için ayrılan sürenin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Gürcistan'da ise bu durum % 60 öğretmenin düşüncesine göre 9. ve 11. sınıf ders konuları için sürenin yetersiz olduğu ve diğer sınıflar için yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Gürcistan'da genel anlamda öğretmen veya coğrafya öğretmeni yetiştirme konusunda birçok eksiklikler vardır. Bu eksiklikler, neredeyse tüm öğretim programlarında olmakla beraber ülkede her alanda kadro eksikliğinin olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra (1991) bu yönde fazla önlem alınıp çalışma yapılmamasından kaynaklanmaktadır. Günümüzde Gürcistan, eğitimin her alanında yatırımlar yaparak, eğitim alanındaki açıkları kapatmaya çalışmaktadır. Gürcistan okullarında da coğrafya derslerine önem verilmektedir. Ancak yenilikçi ve kendini geliştirebilen coğrafya öğretmenleri açısından sorunların çok olduğu sonucuna varılmıştır.

Genel olarak ülkedeki eğitimin kalitesi arttıkça bu durum coğrafya eğitimine de yansımaktadır. Aynı şekilde eğitimdeki genel sorunlar devam ettikçe coğrafya öğretimi de bu sorunlardan payını almaktadır.

Varılan bir başka sonuç ise Türkiye'de zorunlu eğitim süresi 2012-2013 yılından itibaren yeni uygulamalar olarak 4+4+4 sisteminin uygulanması ile birlikte, 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır. Gürcistan'da ise zorunlu eğitim süresi 9 yıl olup 9. sınıftan sonra isteğe bağlı olarak okunmaktadır.

Bir başka sonuç ise öğretmen yetiştirme ve öğretmenlerin işe yerleştirmesi ile ilgili olarak, Türkiye'de öğretmenlerin merkezi sınava tabi tutularak oradan seçilip öğretmen olarak atanmaları yapılırken, Gürcistan'da ise öğretmen eksikliği nedeniyle, bunun yerine 2014 yılından başlayarak öğretmenlerin sertifikasyon süreci başlamıştır.

Bu süreçte sertifika alamayan ve standarda uygun gelmeyen öğretmen işten çıkarılmakta ve öğretmen adaylarından bu standarda uymayan olduğunda ise işe alınmamaktadır.

Türkiye’de yapılan eğitim reformları eğitimin iyileştirilmesi adına önemli ölçüde değişimler kaydetmiştir. Bu gibi reformlar, Gürcistan’da da yapılarak ülke eğitimini yeniden canlandırmış ve önemli ölçüde ülkede eğitime ilgi ve merak uyandırmıştır. Bu nedenle bugün Gürcistan’da eğitim alanında yenilikler veya reformlar yapılmaya devam etmektedir. Gürcistan eğitim sisteminde 2005’ten başlayarak 50’den fazla yenilik yapılmıştır.

Sonuç olarak, Gürcistan’ın eğitim sisteminin yapısına bakarsak görebiliriz ki, Gürcistan okulları 12 yıllık olan toplam öğretim süresini 6+3+3 sistemini benimseyerek uygulamaktadır. Bu toplam öğretim süresi İlkokul (6 yıl), Temel okul (3 yıl) ve Ortaokul (3 yıl) olarak sınıflandırılmaktadır.

Türkiye’de ise bu sistem 4+4+4 olarak yani, İlkokul (4 yıl), Ortaokul (4 yıl) ve Lise (4 yıl) olarak uygulanmaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre şu öneriler yapılabilir;

Elde edilen verilere göre Gürcistan coğrafya öğretim programında genel amaçlar ile ilgili eksiklerin olduğu ve bu konuda düzenlemeler yapılması önerilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre her iki ülkenin coğrafya ders kitaplarındaki konuların bazılarının çıkarılması veya eklenmesi gerekmektedir. Buna göre her iki ülke için ders kitaplarının güncellenmesi önerilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre Gürcistan’da uygulanmakta olan coğrafya öğretim programının diğer sosyal bilimlerle birlikte olarak sunulmasından dolayı eksiklerin çok olduğu görülmektedir. Bu nedenle Gürcistan için coğrafya öğretim programının bu diğer sosyal derslerden ayrı coğrafyaya özgün program olarak tekrardan yazılması önerilmektedir.

Araştırmada tespit edilen sorunlardan biri, haftalık ders saatlerinin yetersiz olduğudur. Buna göre özellikle Gürcistan’da derslerin amacına uygun olarak

yürütülebilmesi için coğrafya derslerinin haftalık sürelerinin 2 saatten 3 saate çıkarılması gerekmektedir.

Müfredatın uygulayıcısı durumundaki öğretmenlerin görüşlerine göre ders dışı etkinliklere daha çok önem verilmelidir. Bu şekilde uygulanırsa dersler, ezberci ve sıkıcı olmaktan uzaklaşır ve kalıcı öğrenme sağlanabilir.

Gürcistan'da, Türkiye'de olduğu gibi coğrafya öğretim programının daha iyi tanıtılması gerekmektedir. Bunun için öğretmenlere özel seminerler verilerek bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre coğrafya sınıfları ve öğretim materyalleri açısından bazı eksiklerin olduğu görülmektedir. Bunun için, okullarda coğrafya teknoloji sınıfları kurulmalıdır. Bu sınıflarda haritalar, küreler, kabartma haritaları, Coğrafi Bilgi Sistemleri, internet ve projeksiyon gibi araç-gereç veya materyallerle donatılmalıdır. Bu durum MEB tarafından tüm okullar için desteklenmelidir. Ayrıca Gürcistan'da da Türkiye'de olduğu gibi FATİH benzeri projeler önerilebilir.

Coğrafya derslerinde ilgi veya merak uyandırmak için film, tiyatro gibi etkinlikler yapılmalıdır.

Coğrafya dersleri işlenirken, konulara uygun farklı öğretim materyallerinden ve görselliği ön planda olan araçlardan yararlanılmalıdır.

Coğrafya öğretmenlerinin lisansüstü eğitim görmeleri onların gelişimi için faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Adil, A. (2009). *Türkiye ile İngiltere'nin Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (9. Sınıf)*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akınoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı öğrenme ve coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*. İstanbul: Sayı:10, Sayfa 73-94.
- Aladdinov, R. (2006). *Türkiye (1992) ve Azerbaycan (2003) Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alım, M. (2003). *Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Alım, M. (2007). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme (ÖTMG) dersinin önemi ve öğretim sürecine ilişkin öneriler. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. Cilt: 12, Sayı: 17. Sayfa: 243-262
- Alım, M. (2009). Problems of geography education in Turkey. *International Journal of Human Sciences*. Volume: 6, Issue: 1, 640-651
- Alım, M. (2012). Coğrafya dersleri için materyal tasarımı. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. Cilt: 17, Sayı: 27.
- Alım, M. ve Doğanay, G. (2016). Coğrafya öğretiminde zümreler arası işbirliğinin önemi ve ortak konuların analizi. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. Cilt: 21, Sayı: 35.
- Alım, M. ve Girgin, M. (2004). Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre 9. sınıf coğrafya derslerinde yararlanılan araç-gereçler ile materyal ve öğretim yöntemleri. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. Cilt: 9, Sayı: 12.
- Arsenishvili, S., Shirobokov, S. & Djurabaeva, S. (2010). Educational Sistem of Russia, Georgia, Uzbekistan. Common Roots, Diverging Evolution. NAFSA (Association of International Educators).

- Arseven, A., Şimşek, U. ve Güden, M. (2016). Coğrafya dersi yazılı sınav sorularının yenilenmiş bloom taksonomisi'ne göre analizi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 40, Sayı: 1.
- Artvinli, E. (2007). *2005 yılı 9. sınıf coğrafya öğretim: öğretmenler açısından uygulanabilirlik düzeyi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- ASA. (1979). Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi. Bakü: III. Cilt.
- ASA. (1982). Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi. Bakü: VI. Cilt.
- ASA. (1986). Azerbaycan Sovyet Ansiklopedisi. Bakü: IX. Cilt.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Belidze, M., ve Axvledioni, R. (2012). Üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı sınıf, Tabiat kitabı. Tiflis: Bakur Sulakauri Yayınevi.
- Beraya, L., ve Sumbataşvili, Y. (2010). Yedinci sınıf, Coğrafya kitabı. Tiflis. Logos Press Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç, E., Akgün, E, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coene, F. (2010). *The Caucasus, An Introduction*. New York: Routledge
- Coşkun, S. (2011). Yapılandırmacı Paradigma ve Coğrafya. Mücahit Coşkun (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya, Yapılandırmacı Coğrafya Öğretimi* (s.13-27). Bursa: MKM Yayıncılık
- Davitaşvili, Z., ve Elizbaraşvili, N. (2010). On birinci sınıf, Dünya Coğrafyası. Tiflis: Gürcistan Yayınevi.
- Davitaşvili, Z., ve Elizbaraşvili, N. (2010). On ikinci sınıf, Global Problemler Coğrafyası. Tiflis: Gürcistan Yayınevi.
- Demirel, Ö., Kaya, Z. (2008). Eğitim Bilimine Giriş (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

- Doğanay, H. (2005). *Coğrafyaya giriş 1, genel ve fiziki coğrafya*. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Doğanay, H. (2012). *Coğrafyaya giriş* (Genişletilmiş 10. Baskı). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Doğanay, H. (2014). *Coğrafya öğretim yöntemleri. (Liselerde coğrafya eğitim ve öğretimi)*. (6. Baskı). Erzurum: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğanay, H. ve Zaman, S. (2002). Orta öğretim coğrafya eğitiminde hedefler-stratejiler ve amaçlar. Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt: 7, Sayı: 8.
- Doğanay, H., Gök, Y. ve Zaman, S. (2004). Erzurum liselerinde görevli coğrafya öğretmenlerinin kimi profil özellikleri ve bu okullarda coğrafya eğitimine yönelik teknolojik donanım. Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt: 9, Sayı: 12.
- Ertek, T. (2010). *10. Sınıf coğrafya ders kitabının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, H. (2011). *İngiltere’de coğrafya eğitimi ve öğretimi*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Kaya, H., Karatepe, A. ve Özder, A. (2014). *Modern yöntem ve tekniklerle coğrafya öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Kaya, N. (2012). *Türkiye’de Coğrafya Eğitimi: Öğretim Programı, Öğretmen Eğitimi ve Ders Kitapları Boyutu*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kvantaliani, G., ve Levidze, M. (2012). Birinci sınıf, Tabiat kitabı. Tiflis: Bakur Sulakauri Yayınevi.
- Kvantaliani, G., ve Mikiaşvili, L. (2012). İkinci sınıf, Tabiat kitabı. Tiflis: Bakur Sulakauri Yayınevi.
- Marie, C. A. (2011). Policy and Practice: Russian and Soviet Education during Times of Social and Political Change. Boston College University Libraries.
- Maya, İ., Sofiko, L., Manana R. ve İrina, S. (2015). *Öğretmenlik faaliyetinin başlanması, mesleki gelişim ve kariyer gelişimi kitabı*, cilt 1. Tiflis: “Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Milli Merkezi”.

- Mcmillan, J.H.. (2000). Educational research: Fundamentals for the consumer (III). New York: Longman.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri, desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık (Eserin orijinali 2009’da yayımlandı).
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya, eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2005 programı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2011 programı). Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). Coğrafya öğretmeni özel alan yeterlilikleri. Ankara: MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Ministry of Education And Science of Georgia (MES). (2012). Facts to Know about Georgian Education System. Tbilisi: <http://www.mes.gov.ge/> 24.01.2016 tarihinde alınmıştır.
- Neidze, V., Bokeriya, M., ve Berya, L. (2010). Sekizinci sınıf, Coğrafya kitabı. Tiflis: Logos Press Yayınevi.
- Neidze, V., Bokeriya, M., ve Davitaia, E. (2009). Dokuzuncu sınıf, Gürcistan Coğrafyası kitabı. Tiflis: Logos Press Yayınevi.
- Nodar, T. and Gavin, S. (2014). Zero-tolerance schooling: education policy, crime and democracy in post-Soviet. Georgia. POST-SOVIET AFFAIRS Volume:30 (Issue:5) September. 416-440.
- Özey, R., Kılınç, Y. ve Ateş, M. (2013). *Farklı ülkelerde coğrafya eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Öztürk, M. (2015). Değişen dünyada coğrafya eğitimi. Coğrafya Eğitimi Dergisi. Erciyes: Sayı: 1 (1). 21-28
- Paşayev, E., Bayramov, N., ve Gocayeva, G. M. (2012). Gürcistan’da Azerbaycan Mektepleri. Tiflis.

- Şahin, C. (2006). Milli eğitim bakanlığınca hazırlanan 2005 yılı “coğrafya dersi öğretim programı” hakkında görüşler ve öneriler. Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 26, Sayı: 3, Sayfa 279-304.
- Şimşek, U., Aydoğdu, S. ve Doymuş, K. (2012). İyi bir eğitim için yedi ilke ve uygulanması. Erzurum: Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. Cilt: 1, Sayı:4 Kasım, Makale: 27.
- Şimşek, U., Küçük, B. ve Topkaya, Y. (2012). Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının ideolojik temelleri. Ankara: Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, p. 2809-2823.
- Şimşek, U., ve Koç, Y. (2013). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini sınıfta uygulama düzeyleri. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 8, Sayı: 2.
- Taş, H.İ. (2007). Coğrafya Eğitimi. *Tarih, Standartlar, Hedefler*. Ankara: Aktif Yayınevi
- Tataşidze, Z., Sepertelidze, Z., ve Marqvelani, G. (2010). Onuncu sınıf, Coğrafya, Coğrafya 'ya Giriş ve Coğrafi Tetkikatlar. Tiflis: İntelekt Yayınevi.
- Tomal, N. (2004). *Türkiye ile Almanya'nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Veisalov, E. ve Zaman, S. (2016). Gürcistan'da eğitim sistemi ve coğrafya öğretimi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 20, Sayı: 2. Haziran sayfa: 409-425.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zaman, S. ve Coşkun, O. (2007). Orta öğretim öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumları üzerine bir araştırma: Erzurum örneği. Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt: 12, Sayı: 17.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://acikerisim.giresun.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/123456789/189/Serkan%20Do%C4%9Fanay5.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 25.01.2017 tarihinde alınmıştır.

http://diaspora.gov.ge/SAKVIRAO%20SKOLA/geografia/1_2357_277422_pdf 19.02.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://fatihprojesietz.meb.gov.tr/bildiri.pdf> 06.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://ganatleba.org/index.php?m=102> 12.05.2016 tarihinde alınmıştır.

http://geostat.ge/index.php?action=page&p_id=206&lang=eng 17.02.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/content.php?id=3923&lang=geo> 11.10.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/uploads/esg%202011-2016.doc> 20.05.2016 tarihinde alınmıştır.

http://mes.gov.ge/uploads/gegmebi/10.sazogadoebrivi_mecnierebebi.doc 19.05.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/uploads/qartuli%20sektori.pdf> 11.10.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/uploads/shesavali%201.docx> 19.05.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/uploads/st%20bade%20-%20araqarTuli%20sektori.docx> 19.05.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://mes.gov.ge/uploads/st.%20bade.docx> 19.05.2016 tarihinde alınmıştır.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/yonetmelik.pdf 16.11.2016 tarihinde alınmıştır.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html 31.10.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://ncp.ge/> (The Portal of National Curriculum) 10.05.2016 tarihinde alınmıştır.

http://otmg.meb.gov.tr/alan_cografya_ortaogretim.html,14.10.2014 tarihinde alınmıştır.

http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi_2011.pdf 16.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://slideplayer.biz.tr/slide/9522377/> 17.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7> 13.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423881173.pdf> 17.11.2016 tarihinde alınmıştır.

http://www.cd.org.tr/fc_images/file/Cografya%20Egitimi%20Dergisi/2015_1/1_1_4_oz_turk.pdf 25.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20170> 11.02.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.egitimbirsen.org.tr/ebs/arastirma/ebsam22egitimreformunuizleme.pdf> 16.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.enic-naric.net/documents/georgia-education-system-2006.pdf> 25.01.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.liberal.org.tr/uploads/yuklemeler/egitim-reformu-raporu.pdf> 17.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.logospress.com.ge/sax-sabazo.htm> 26.01.2017 tarihinde alınmıştır.

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf 24.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.mes.gov.ge/content.php?id=131&lang=geo> 08.01.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.mes.gov.ge/uploads/Qimia%202012-2013.pdf> 12.05.2016 tarihinde alınmıştır.

http://www.ogretmenlersitesi.com/files/misc/seta_rapor_1_turkiyede_milli_egitim_sistemi.pdf 16.11.2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.statistics.ge/>

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 19.11.2016 tarihinde alınmıştır.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yuksekogretimde_yeniden_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf/f3ec7784-e89d-4ee0-ad39-9f74532cd1dc
06.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/2547-sayili-kanun> 27.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.yok.gov.tr/web/guest/tarihce;jsessionid=2E1DCB1B549AF1FF3E2934BA7152F3AD> 24.01.2017 tarihinde alınmıştır.

https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/19093825_ynetmelikdeiiklii.pdf
26.01.2117 tarihinde alınmıştır.

<https://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> 13.11.2016 tarihinde alınmıştır.

www.edu.aris.ge – Education programmes guide.

www.edu-guide.ge – Education guide.

www.eppm.org.ge – International Institute for Education Policy Planning and Management.

www.eqe.ge – National Centre for Educational Quality Enhancement.

www.ganatileba.ge – National Curriculum and Assessment Centre.

www.geostat.ge – Department of Statistics.

www.naec.ge – National Examination Centre.

www.ucss.ge – Centre for Social Sciences.

EKLER

EK 1. Görüşme Formu

Bu görüşme formu, “Coğrafya öğretmenlerinin Coğrafya öğretim programına ilişkin ders içinde yaşadıkları sorunların” tespit edilmesi ve olası çözüm önerilerinin ortaya çıkarılması amacıyla hazırlanmıştır. Yazacağınız görüşme formu ile toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak olup başka kişi ya da kuruluşlarla paylaşılmayacaktır. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için görüşme sorularını dikkatle ve içtenlikle yanıtlamanızı rica ederim. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim...

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
Yaş: () 30 ve altı () 31-41 () 41 ve üstü
Eğitim Düzeyi: () Ön lisans () Lisans () Lisansüstü
Mesleki Kıdem: () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16 yıl ve üstü

1-Size göre Programın amaçları anlaşılır bir dille yazılmış mıdır?

2-Size göre Coğrafya öğretim programında, ders konuları için ayrılan süre yeterli midir?

3-Size göre coğrafya programı öğretmen ve öğrencileri araştırmaya yöneltiyor mu?

4-Öğretim programının içeriği beklenen kazanımlara ulaştırmada yeterli midir?

5-Coğrafya öğretim programında olmayan, ama olması gerektiğini düşündüğünüz konular nelerdir?

6-Size göre Programdan çıkarılması gereken konular var mıdır? Varsa hangileridir?

7-Size göre program öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kapsamakta mıdır? Kapsamıyorsa, eksikler nelerdir?

8-Size göre Coğrafya öğretim programında yapılan yenilikler yeterli düzeyde midir? Değilse neler düzeltilmelidir?

9-Size göre Programın amaçları toplum beklentilere cevap verecek nitelikte midir?

10-Size göre okulunuz fiziki donanım ve araç-gereç ve materyaller bakımından programın uygulanabilmesini kolaylaştırıyor mu? Kolaylaştırmıyorsa eksikler nelerdir?

11-Ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız, ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

EK 2. Gürcistan’da Uygulanmış Görüşme Formu

შეხვედრის ფორმა

ეს საშეხვედრო ფორმა „გეოგრაფიის პედაგოგთა პრობლემების, რომელიც დაკავშირებულია გეოგრაფიის სასწავლო პროგრამასთან,, მათი აღმოჩენისა, დამტკიცებისა და შესაძლებელი მოგვარების ბუზების ძებნისათვის არის დაწერილი. თქვენს მიერ შემდგომში დაწერილი ეს საშეხვედრო ფორმაზე დაფიქსირებული ყველა ინფორმაცია გამოიყენება მხოლოდ სამეცნიერო მიზნებით და არ იქნება ცნობილი სხვა პირისა ან, კომპანიის მიერ. გთხოვთ, კითხვებს გულწოფედ და ყურადღებით უბასუხეთ, რათა დაეხმაროთ, რომ მივაღწიოთ წარმატებულ შედეგებს ძებნის პროცესში. წინასწარ გიხდით მადლობას მონაწილეობისათვის...

სქესი: () მდედრობითი () მამრობითი

ასაკი: () 30 და ქვემოთ () 31–41 () 41 და ზემოთ

სასწავლო სტატუსი: () ბაკალავრი () მაგისტრატურა () დოქტორანტურა

საპროფესიო ხანგრძლივობა: () 1–5 წელი () 6–10 წელი () 11–15 წელი () 16 წელი და ზემოთ

1. თქვენი აზრით, პროგრამის მიზნები დაწერილია თუ არა გასაგებ ენაზე?
2. თქვენი აზრით, თუ არის საკმარისი გეოგრაფიის სასწავლო პროგრამაში სასწავლო თემებზე მიუძღვნილი დრო?
3. თქვენი აზრით, გეოგრაფიის პროგრამა თუ ახალისებს პედაგოგებს და სდუტენტებს აღმოჩენებისათვის?
4. სასწავლო პროგრამის სარჩევი მოსალოდნელ წარმატებებზე მიღწევისათვის თუ არის საკმარისი?
5. გეოგრაფიის სასწავლო პროგრამაში არ არსებულ, მაგრამ თქვენი აზრით უნდა არსებობდეს, არის ასეთი თემები?
6. თქვენი აზრით პროგრამიდან წასაშლელი თემები თუ არის? თუ კი, რომლებია?
7. თქვენი აზრით პროგრამა თუ მოიცავს ისეთ ცნობებს, რომლებიც სდუტენტებს დაეხმარება დღიურ ცხოვრებაში? თუ არ მოიცავს, რა არის ნაკლები?
8. თქვენი აზრით გეოგრაფიის სასწავლო პროგრამაში გაკეთებულ სიახლეები საკმარისია? თუ არა, მაშინ არის დასამატებელი?
9. თქვენი აზრით პროგრამის მიზნებს შეძლება თუ არა პასუხის გაცემა ხალხის მოლოდინებზე?
10. თქვენი აზრით, თქვენი სკოლა ფიზიკურად, საჭირო ნივთებით და მატერიალურად თუ აადკილებს პროგრამის სიახლეების განხორციელებას? თუ არა, მაშინ რა არის დასამატებელი?
11. გასაზომ და შეფასებასთან დაკავშირებით რამე პრობლემას თუ ხედავთ? თუ კი, მაშინ ეს რა პრობლემებია?

EK 3. Görüşme Uygulaması İçin İzin Belgesi

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 88179374-302.08.01-E.1600298022
Konu : Uygulama İzni Elnur VEISALOV

12.12.2016

✉ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21.11.2016 tarihli ve 56785782-300-E.1600278866 sayılı belge.

Enstitünüz Doktora Programı öğrencisi Elnur VEISALOV'un "Gürcistan ve Türkiye'de Uygulanmakta Olan Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması" konulu tez çalışmasının uygulama izni ile ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 06/12/2016 tarih ve 13770374 sayılı yazı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Medine GÜLLÜCE
Rektör Yardımcısı

Ek : 6.12.2016 tarihli 36648235-605-13770374 Sayılı belge

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı : Elnur VEISALOV

Doğum Yeri ve Tarihi: GÜRCİSTAN / 06. 09. 1988

Eğitim Durumu

Lisans ve Tezsiz Yüksek Lisans: Atatürk Üniversitesi

Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği / 2007-2012

Doktora: Atatürk Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Eğitimi / 2012-2017